Vrem, nu vrem, trebuie să acceptăm că aceasta este lumea românească în care trăim. O lume a spectacolului, adeseori ieftin, de prost gust, dar cît se poate de adevărat.

POLIROM

Robert TURCESCU

Dans de Bragadiru

Cum se vede România în direct

EGO PUBLICISTICĂ

EGO
PUBLICISTICĂ

ROBERT TURCESCU (n. 1975, Piteşti) este realizator al emisiunilor „România în direct" la Europa FM şi „100%" la Realitatea TV. Semnătura îi poate fi întîlnită săptămînal în revista culturală *Dilema veche* şi pe site-ul www.kappa.ro, la rubrica „Dialoguri cu Robert Turcescu". Absolvent al Facultăţii de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării din cadrul Universităţii din Bucureşti, Robert Turcescu şi-a început cariera în mass-media la doar 18 ani. Activitatea i-a fost răsplătită cu numeroase premii, printre care: Premiul Asociaţiei Profesioniştilor de Televiziune pentru talk-show (2004), Premiul CNA pentru cel mai bun talk-show radio (2002) şi Premiul Clubului Român de Presă pentru reportaj radio (2001). În anul 2000 a debutat cu romanul *Dincolo*, după ce, în urmă cu cinci ani, numele său apărea pe discul „Rock my way" al formaţiei *Kapela* din Piteşti, scos de Electrecord.

www.polirom.ro

© 2004 by Editura POLIROM, pentru prezenta ediţie

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

TURCESCU, ROBERT
Dans de Bragadiru: cum se vede România în direct /
Robert Turcescu. – Iaşi: Polirom, 2004
248 p.; 19 cm (EGO. Publicistică)
ISBN: 973-681-698-2

821.135.1-92

Printed in ROMANIA

Robert
TURCESCU

Dans de Bragadiru

Cum se vede România în direct

Cuvînt însoţitor de
Andrei Pleşu

POLIROM
2004

Textele incluse în acest volum au fost publicate la rubrica „Alte glasuri, alte păreri", în revistele *Dilema* și *Dilema veche*, în perioada 7 martie 2003-19 august 2004. Mulțumim editorilor acestor publicații pentru permisiunea de a le include în volum.

Cuvînt însoţitor

Cînd dai cu ochii, pentru prima oară, de Robert Turcescu, e imposibil să-l găseşti simpatic. Sever, încordat, contemplîndu-şi adesea invitaţii cu o încruntătură contrariată, el lasă impresia, mai curînd neliniştitoare, a unui interlocutor aspru, cîrcotaş, greu de intimidat şi greu de păcălit. Indiferent de rangul celui cu care se confruntă, Turcescu e în perpetuă ofensivă. Nu e însă, niciodată, prost crescut, nu alunecă în colocvialităţi triviale. Provoacă, dar ştie să asculte, nu vrea să aibă dreptate cu orice preţ, nu adoptă aerele unui procuror veşnic victorios. E civilizat, sobru, tenace, cum nu prea obişnuiesc să fie confraţii săi. Moderatorul contemporan e ori prea volubil, ori prea „amuzant", ori prea agresiv, ori prea familiar, ori insolent, ori plat. De multe ori vine nepregătit în faţa publicului şi a celui invitat, divaghează, se pune în valoare, caută scandalul sau alunecă în derizoriu. Robert Turcescu nu aparţine acestui peisaj. E serios şi eficace, preocupat de subiect, nu de imaginea proprie, documentat, spectaculos fără circ şi palpitant fără histrionism. Vorbeşte limpede, întreabă ţintit, reacţionează prompt. Reuşeşte să aibă convingeri, fără să cadă în partizanat. O dată cu el, pe scena mediilor româneşti a apărut, cred, un profesionist pursînge.

L-am întîlnit de foarte puține ori, dar, cînd l-am întîlnit, am simțit, dincolo de faciesul său necomplezent, un fel de atașantă candoare, o onestitate și o cuviință care constituie, cu siguranță, temeiul calităților sale. Complexiunea lui vag tenebroasă lasă loc pentru cordialitate și surîs. Fiind încă tînăr, e pîndit de toate capcanele notorietății și ale unei hiperactivități erodante. Dar îmi inspiră încredere și o senzație tonică de echilibru. Pariez fără ezitare pe cursa lui.

Nu eu am avut ideea de a-l invita să colaboreze la *Dilema*. Surpriza de a-l descoperi pe *scriitorul* Robert Turcescu a fost cu atît mai mare și mai agreabilă. Cititorul acestui volum va avea ocazia să descopere un personaj mai complicat și mai puțin previzibil decît cel pe care îl știe de la televizor. O dovadă în plus că televiziunea și cultura de bună calitate nu se bat, neapărat, cap în cap.

Andrei Pleșu

Război în pace

13:30, România. În direct. La Europa FM.

„Eu țin cu americanii!", rostește ferm o doamnă din Ploiești, în primele secunde ale emisiunii. Tac. E surprinsă, așteaptă trei secunde – la radio înseamnă o veșnicie –, apoi vrea să știe dacă mai e în direct. „Sigur că da!" Oftează ușor, mai spune o dată că ține cu americanii și se oprește. „Atît?!" Atît. E bucuroasă, a reușit, în sfîrșit, să intre în direct, „de șase luni tot vreau să vă prind, domnu' Robert...".

Nelu din Oradea, filofrancez, puțin derutat din cauza declarației lui Chirac, e totuși convins că trebuie să fim alături de francezi și germani. „Ce bani ne-au dat nouă SUA? Cu ce ne-au ajutat? Ne dă de mîncare curcubeul lui Bush? Noi trebuie să fim cu țările din Uniunea Europeană!" Îi aduc aminte că există țări din UE care susțin poziția SUA. „Lasă, dom'le, alea nu contează..."

În zece minute, discuția devine bizară, ușor stereotipă. Americanii „prea și-au luat-o în cap, se cred stăpînii lumii, vor să controleze economia mondială, să fim serioși, dom'le, nu democrația îi interesează pe ei în Irak, petrolul e miza, bine

le fac francezii şi nemţii, să-şi mai vadă lungul nasului, că prea se cred buricul pământului!". De unde atîtea voci împotriva americanilor? Cum rămîne cu primirea entuziastă făcută lui Bush la Bucureşti? „Aşa sîntem noi, românii, cu, mă scuzaţi, în două luntri", constată trist un medic din Iaşi. „Vrem cu americanii numai la plăcinte, la război ne pitim după fustele Uniunii Europene, slavă Domnului că i-a dat minte lui Iliescu de-a înţeles că trebuie să fim măcar o dată în istorie de partea celui mai puternic. Americanii se vor impune, veţi vedea..."

Cui să-i mai pese de Saddam Hussein? Cel mai important lucru pare a fi de partea cui te aşezi în confruntarea absurdă care macină lumea occidentală. Îmi vine brusc în minte comparaţia cu un stadion imens în care o singură echipă joacă un meci ciudat, pe autogoluri. Şi culmea e că unii dintre suporteri se mai gîndesc încă la victorie...

13:30, România. În direct.

Ce ştim noi, românii, să facem cel mai bine? „Ceramică de Horezu!", vine primul răspuns. „Mobilă şi tractoare!", spune un domn, amintind, cu un uşor oftat în receptor, că, înainte de '89, tractoarele făcute la Braşov mergeau la export în Germania, „iar ai dracu' nemţi, ştiţi dumneavoastră că doar le schimbau puţin aspectul exterior şi le exportau mai departe cu preţuri de trei ori mai mari?". O doamnă din Constanţa crede că porţelanul ne salvează,

a cumpărat deunăzi un set de farfurii făcute de o firmă, Apulum, „pe care am văzut-o și în străinătate, dar n-am știut că e românească, domnu' Turcescu!". Pînă la jumătatea emisiunii, sîntem buni la toate, știm să facem orice, „20% dintre oamenii lui Bill Gates sînt români de-ai noștri, avem o producție națională de inteligență ceva de speriat, exportăm matematicieni, chimiști și alți intelectuali angajați acum de cele mai tari firme din Occident". România – raiul pe pămînt, românii – oamenii lui Dumnezeu. O dulce stare de beatitudine, alimentată de nostalgii și închipuiri, întreruptă brusc de sunetul ascuțit al trezirii la realitate:

„Ce știe românul să facă cel mai bine? Păi, în primul rînd, să se descurce cît să nu moară. Apoi vin celelalte: să se umfle-n pene, să-i pese de capra vecinului, să se facă frate cu dracu' pînă trece puntea, să umble cu jalba-n proțap pe unde poate, oricît de umilitor și păgubos ar fi, să se îmbete cu vorbe și șprițuri, să înjure de lucruri sfinte abia ieșit de la slujba de duminică, să se ascundă după deget, să găsească mereu țapi ispășitori, să distrugă cu... simț de răspundere tot ceea ce ar avea o cît de mică șansă să iasă într-adevăr bine! Și, din păcate, unii mai au niște «calități» demne de Cartea Recordurilor: să rabde din frică sau inerție și să aștepte minuni stînd cu mîinile în sîn". Discuțiile continuă pe același ton, voci joase de autopsieri aplecați deasupra unui cadavru. „Ne supraevaluăm, nu înțelegem că important e să

vinzi, nu să te pricepi să faci ceva. Şi tot aşteptăm să ne pună cineva la treabă. Nu sîntem cu nimic mai deştepţi sau mai pricepuţi decît alţii, în schimb sîntem puturoşi ca arabii. Cred că sîntem ceva mai inventivi, dar şi mai laşi decît alte popoare europene. Ne «descurcăm» în general, păcălind, furînd... Sîntem obedienţi şi din acest motiv ne adaptăm repede".

Cîteva secunde pînă la final. Nu există concluzii, dar există Costel, din Ploieşti, rostind calm, apăsat, clar: „Ştiţi la ce ne pricepem noi, românii, cel mai bine? La frecat menta, domnule, la frecat menta...". Aferim!

Dilema, nr. 519, 7-13 martie 2003

Cimitirul de carton

Ţin acasă o cutie care îmi provoacă sentimente cumplite de vină, ruşine şi neputinţă de fiecare dată cînd o văd. În mormîntul de carton, pe vremuri un banal ambalaj pentru pantofi, am îngropat de-a lungul anilor cîteva sute de scrisori primite de la oameni care au crezut că le-aş putea fi punct de sprijin. La început a fost măgulitor, şi cred că nu există jurnalist pe lumea asta care să nu se fi simţit într-un fel aparte atunci cînd la redacţie a sosit pe numele lui prima scrisoare din partea unui necunoscut în căutarea ajutorului ori a dreptăţii. E recunoaşterea faptului că tu, ziaristul destinatar al scrisorii, ai devenit pentru cineva sinonim cu speranţa şi, impulsionat de această perspectivă, citeşti atent rîndurile primite, dai telefoane, ceri lămuriri şi detalii, scrii un text sau faci o emisiune. Cîteodată, se întîmplă să iasă bine. Doar că, în ziua imediat următoare, mai primeşti două scrisori, apoi alte patru, şi lucrurile încep să meargă rău. Pe măsură ce numărul scrisorilor creşte, îţi dai seama că ei scriu şi speră, iar tu citeşti şi le îngropi în cutii de carton speranţa.

Cele mai multe speranțe pe care le-am ucis au fost ale pensionarilor. N-au bani, vor medicamente, tratamente sau audiențe și, invariabil, îndeasă în plicuri copii după taloane de pensii cu sume mizere. Cum să-i ajuți? Pensionarii nu sînt subiect pentru presă, cazul lor nu se vinde, iar banii tăi de ziarist îți permit să faci acte de caritate, în cel mai bun caz, o dată pe săptămînă, la slujba de duminică. Vin, la rînd, bolnavii. Oameni care au nevoie urgentă de un transplant în străinătate, părinți disperați rugîndu-te, cu cerul și pămîntul, să-i ajuți să salveze viața copilului, bătrîni care se luptă să obțină rețete compensate sau gratuite, invalizi în căutarea unor proteze ori a unui scaun cu rotile. Pe cine să ajuți primul? Copiii și tinerii, în rest, Dumnezeu cu mila. Știu sigur că în mormîntul de carton odihnesc fără pace și cîteva zeci de scrisori avînd ca subiect abuzurile Justiției: foști proprietari umiliți în lupta pentru casele naționalizate, moți care-și vor pădurile înapoi, familii rămase pe drumuri din cauza cămătarilor. Abuzurile, deși flagrante, au un mare „dezavantaj": sînt prea multe... N-am pus o cruce deasupra cutiei, dar, dacă ar exista, mi-ar aduce aminte că putrezesc acolo și scrisori de la mame divorțate rămase cu prunci, dar fără pensie alimentară, cazuri de hărțuire sexuală sau discriminare rasială, rînduri de la șomeri de 40 de ani pe care nu-i mai angajează nimeni, acte despre privatizări dubioase sau concedieri abuzive. Și-ar mai fi scrisori de la patroni

disperați din cauza obligațiilor fiscale ori de la părinți care n-au bani să-și trimită copiii la școală, de la familii care trăiesc în blocuri-peșteră fără lumină și căldură sau de la profesori și medici care blestemă în scris ziua în care și-au ales meseriile.

După 15 ani cît am muncit alături de fosta soție, aceasta m-a îndepărtat și din toată munca mea m-am ales doar cu un pat și cu un preș de doi metri... În prezent locuiesc cu un cetățean bolnav psihic în garsoniera acestuia în condiții grele... Prin intermediul dumneavoastră aș ruga pe cineva cu posibilități și bunăvoință să mă ajute să lucrez într-o țară străină urmînd ca ulterior să întorc binefăcătorului cheltuielile pe care le suportă cu mine... De felul meu nu sînt obișnuit să cer ajutor de la nimeni, dar acum sînt forțat. Vă mulțumesc!

E doar un fragment din scrisoarea lui Mihai Simion din Comănești. N-o să știe niciînd ce repede i-am omorît speranța, scurt, fără durere, după prima lectură. Cimitirul de carton e plin, am îngropat în el sute de scrisori și, probabil, următoarea speranță o voi ucide chiar mîine. Mă simt neputincios și vinovat, dar eliberat ca un criminal după spovedanie.

Dilema, nr. 520, 14-20 martie 2003

Din basmele românilor: societatea civilă

Ce înseamnă societate civilă? Care e forţa ei? De cine e condusă şi reprezentată? Am aruncat în eter întrebările de mai sus la o ediţie „România în direct" desfăşurată cu o zi înainte de formarea „lanţului viu" din jurul Parlamentului. După o jumătate de oră de discuţii n-am tras concluzii, dar am reuşit să fac unele constatări.

Bunăoară, poate nu ştiaţi, dar există încă români, şi nu puţini, pentru care singura soluţie e încă o revoluţie. Pentru ei, o manifestaţie în numele unei idei sau pentru susţinerea unei cauze n-are valoare dacă nu e însoţită măcar de gîndul unei posibile răsturnări de regim. „Românii să iasă în stradă, societatea civilă trebuie să se manifeste la fel ca în '89, să-i dăm jos pe nenorociţii şi îmbuibaţii care şi-au bătut joc de noi treisprezece ani!" Revolta lor e atît de mare, încît nu mai are nici o importanţă cine organizează ieşirea în stradă sau care e scopul. Important e doar locul desfăşurării, şi dacă se întîmplă să fie Parlament, Guvern ori Preşedinţie, cu atît mai bine. Poate iese de-un '89...

Există apoi o categorie de indivizi pentru care astfel de acțiuni n-au nici o valoare. „Asta e poezie, dom'le, nu așa se rezolvă lucrurile, mergem noi, ca proștii, să facem hora în jurul Parlamentului. Păi, nu vă dați seama că rîd securiștii de noi pe toate părțile?!" Geaba încerci să aduci vorba despre solidaritate în numele unei idei, lupta pentru adevăr ori împărtășirea unor valori comune. „Păi, ce, mai sîntem la revoluția lui Bălcescu de la 1848?! Ori în America flower-power?! Sînt alte vremuri, oameni buni, nu mai ține nimeni cont de trei mii de zănatici cu flori în piept sau ținîndu-se de mînă. S-a mai încercat și-n Piața Revoluției, și care a fost rezultatul? Un film și trei rînduri în cartea de istorie..."

Sînt și români resemnați. Oameni pentru care societatea civilă a existat, a încercat și a eșuat. „N-a fost domnul Constantinescu emanat din rîndul societății civile? N-are nici un rost să ne închipuim c-or să dispară securiștii acum, dacă nu s-a întîmplat asta în perioada în care era el, un reprezentant al societății civile, președinte. Ne meritäm soarta." În fine, am mai identificat o categorie: românul de bine. „La ce ne trebuie una ca asta, cui folosește? În loc să ne vedem de treabă, stăm pe străzi ținîndu-ne de mînă. Să terminăm odată cu lupta asta, români contra români, și să punem osul la treabă că de prea mult stat pe străzi am ajuns unde am ajuns!"

N-am întîlnit nici un interlocutor entuziast, dar au existat cîțiva dispuși să privească lucrurile

şi din alt punct de vedere. Cu atît mai mult cu cît tema propusă spre dezbatere se referea la ideea de societate civilă în general, şi nu exclusiv la acţiunea împotriva revocării colegiului CNSAS.

„E adevărat că societatea civilă nu mai are puterea de luptă şi coagulare de la începutul anilor '90, dar lucrul ăsta e explicabil. Există alte forme de presiune, presa în general, televiziunile în special. Acţiunile în stradă sînt însă necesare din cînd în cînd, reprezintă un semn de normalitate şi solidaritate."

Cum rămîne cu liderii?

Pentru unii dintre români, societatea civilă încă se confundă cu GDS şi Alianţa Civică, deşi ei înşişi recunosc că e vorba de organizaţii a căror biografie începe cu „a fost odată". Într-un astfel de context, cînd vine vorba de lideri, mai toţi rostesc dintr-o suflare „Doina Cornea, Blandiana, Liiceanu, Pleşu, Dinescu şi...". Şi? Şi gata! Ei au fost, ei sînt.

„Societatea civilă sîntem noi, noi toţi. Dacă reuşim să ne mobilizăm la o acţiune de acest gen, lanţ în jurul Parlamentului, horă împotriva minciunii sau cum altfel vom vrea să-i spunem, înseamnă că mai avem o şansă. Nu ştiu dacă vor fi trei sute, trei mii sau cinci mii de oameni, dar, dacă vor exista chiar şi cîteva zeci de persoane, e semn că societatea civilă există şi luptă."

Ce frumos! Dracu' m-a pus să-l întreb dacă se va duce a doua zi la protestul de la Parlament. „Dacă voi avea timp, probabil că da!", a venit răspunsul. Şi dus a fost...

Dilema, nr. 521, 21-27 martie 2003

Rîsu'-plînsu'

Poate părea cel puțin ciudat, dar țin enorm la cele trei scrisori pe care, păstrînd ortografia „originală", le transcriu mai jos. Nebunie, prostie, candoare, speranță, umor, tristețe, luptă, suferință, credință – sînt toate aici. Vieți întregi povestite în cîteva zeci de rînduri. Citite din cînd în cînd, ne-ar putea da șansa să recunoaștem cît de simplă e calea fericirii absolute. Zîmbiți, vă rog!

Stimat domn

eu mis o femeie cu 7 copiii și fără nici un venit și fără ajutor social și mis din Chișineu Criș și din 1992 nam făcut acte pentru ajutor social și stau în Arad din 1992 și navem curent în casă și stăm la lampă de motorină și aș vrea să vă rog frumos dacă puteți să ne ajutați cu curentul în casă și near trebui o mașină de lemne pentru că am o fetiță de șase luni și avem camera de dormit la stradă și pereți sînt jumate vaiugă și jumate cărămidă și sînt cam umezi. Și vă rog frumos dacă puteți să îmi rezolvați și mie un abonament lunar de transport com. către Lipova și vă rog frumos să mi se mute copii cei 2 din Sebiș la Zăbrani să fie cu cei 3 copii ai mei. Și să știți că

vă ascult zi și noapte și îmi place programul dum. Vă las cu bine și aștept. Cu drag Iuliana Elisabeta zodia Balanță și mis născută în data de 1969 și am 34 de ani și nu mis căsătorită. Și aș vrea dedicația cu trei sud est sînt singur pe drum pentru Lazăr Tiberiu, Lazăr Gheorghe și Dorogi Eva din Zăbrani nr 2-3 școala nr 8.

Dragă Robert, te rog iartă-mă că nu ți-am scris pînă acum. Dar doresc să știi cîte ceva din partea mea. Știu că ești necăjit pentru mine și toți din emisie și toată familia ta. Dragă Robert eu mă simt rău, foarte rău. Mi-a promis Gabi D. că o să mă ajute mult dar am nevoie de un ajutor din partea voastră. Robert dacă tu sau Gabi puteți să-mi trimiteți o salvare din partea Americii de la Ambasada Americană București să mă interneze la o stațiune Casa Albă fam Buch și NATO. Am nevoie de consultații tratament american liniște și odihnă ocrotită de medicii Casei Albă fam Buch. Doresc să îndeplinesc dorințele la superiorii mei America, doresc să fiu în țara America și să primesc locuință în America. Eu sînt iubită de America și multe țări. Robert te rog ajută-mă mult am nevoie de ajutorul vostru din București. Și te rog ia legătura cu băiatul din formația Bere Gratis, frumosul muzician să-mi trimită. o salvare americană și el dorește să mă ajute foarte mult și el are cunoștințe cu americanii și poate să intervină pentru mine. Vă pup dulce pe toți aștept răspuns de la voi și salvarea americană cu un sponsor american să merg în America urgent. Cu mulțumiri Robert, adresa mea Toderel Valeria sat Rodiona com. Ștefan cel Mare jud Bacău.

Sunt Daniela Ciubotariu din loc. Asău com. Asău jud. Bacău stra. Romi. Şi permiteţi-mi vă implor a vă reaminti situaţia mea din nou. Deoarece suferinţa mă doare. Soacră-mea a început să umble cu ameninţări spunîndu-mi mereu că doreşte în tot momentul şi ceasul am-i face rău. Sunt şi eu om, oare de ce viaţa m-ai există atîta timp cît nu-i pot trece obstacolele... Unde să mă adresez că de 10 ani tot aştept vreo schimbare în mai bine. Au mai fost momente cînd m-am certat cu soacra mea (recunosc că a venit cazul să-i vorbesc mai răstit) dar tot din cauza provocări ei. Din suflet mi-aş dori să ne înţelegem. Dar de la început sincer am simţit că rău îmi va fi destinul în seara logodnei noastre (soacra mea plîngea parcă nu era petrecerea fiului ei ci parcă era înmormîntare) închipuiţi-vă vă rog cum m-am simţit!?! Nu vreau să vă plictisesc deloc sa-u să mă înţelegeţi greşit. Dar problema este că nu am avut zestre am fost fată săracă (şi-acum sînt cu sufletul). Mulţi datorită soacrei au început să o ea pe căi greşite spunîndu-mi că-mi urăsc copii şi nu-mi iubesc fetiţa. Nu ştiu cum pot spune asemenea vorbe ciudate. Cînd copii din inimă mi-am dorit şi poate datorită lor mai sînt în viaţă. Fără părinţii mei am crescut (copilăria mi-a fost un calvar) la fel din nou ca urmare mi s-antîmplat un destin ce nimănui din lume nu i-aş dori soarta mea. Datorită trăind numai în stres a început să mă doară capul tare. Din sufletul meu tot mi-aş dori o locuinţă departe de soacra a nu mai fi şi sta cu ea la un loc. Venitul meu este prea mic să pot depăşi această situaţie. Sînt 10 ani de cînd aştept ca situaţia să mi se schimbe în mai bine. Iar pe Andreea

Marin de la emis. Surprize Surprize TVR este mai bine de trei ani de cînd o aştept. Rog a mă ajuta cineva financiar s-au material cu haine s-au alimente bineînţeles dacă se poate. Urgent am nevoie de un celular cu cartelă pentru că foarte bine mi-ar prinde şi poate chiar m-ar ajuta vreodată. Din suflet vă aştept şi vă respect. Daniela. Mulţumesc.

Şi eu...

Dilema, nr. 522, 28 martie-3 aprilie 2003

Pagube colaterale

Munceşti mult şi cîştigi puţin. Teoretic, e cum nu se poate mai rău, practic, nu-i dracu' chiar atît de negru. N-ai restanţe la întreţinere, reuşeşti să-ţi achiţi rata la maşină, de cîţiva ani nu mai locuieşti cu chirie, te-ai însurat, ai făcut şi un copil... Cînd erai încă în facultate, ţi se părea că, dacă ajungi să „bifezi" pînă la treizeci de ani măcar o parte din cele amintite mai sus, ar trebui să te declari mulţumit. Aiurea...

Sigur, „cu cît cîştigi mai mult, cu atît vrei mai mult" e deja un truism, dar e din ce în ce mai necesară o completare: cu cît cîştigi mai mult, vrei mai mult şi, de fapt, ai din ce în ce mai puţin.

În primul rînd, n-ai timp. Nu-i nici o noutate, ştiu, dar adevărul e că, în realitate, nici nu vrei să ai timp. Cînd eşti obişnuit să munceşti stahanovist 10-12 ore pe zi, ţi se face frică la gîndul că s-ar putea să ai la un moment dat cîteva ore libere în afara celor deja planificate. Oamenii care au timp sînt dubioşi, rataţi, şomeri. Lipsa de timp nu se confundă cu succesul, dar măcar îţi dă iluzia că lupţi din răsputeri pentru a ajunge la el. E lucrul care te ţine la birou cu ochii lipiţi de computer şi urechile sudate de receptor, chit că ai fi putut umbla de cîteva ore în papuci de casă.

În al doilea rînd, n-ai chef. E acoperirea „perfectă" pentru tot felul de lucruri care te-ar putea face să ai la un moment dat mustrări de conştiinţă. N-ai chef să discuţi, n-ai chef să citeşti decît reviste, n-ai chef de ţipetele ăluia micu' şi, în general, n-ai chef de nimic. Eşti obosit, stresat, ai nevoie de relaxare. Motive suficiente pentru ca, în timp, oamenii fără chef să inventeze televizorul şi divorţul.

În fine, n-ai prieteni. De fapt, nici nu-ţi mai vine să ai prieteni, prietenii sînt energofagi, consumă timp şi resurse, cu prietenii trebuie să te confesezi, iar întîlnirile la bere cu amicii pot să nu ducă la nici un rezultat concret. Ceea ce nu se poate spune despre un prînz de afaceri, bunăoară. Lista ar putea fi mult mai lungă, rămîne deschisă. Ce cîştigi totuşi?

Mai întîi, cîştigi o oboseală cronică. Omul de succes e mereu obosit, semnele unei oboseli cronice sînt precum tresele de general, cu cît mai multe cearcăne, cu atît mai bine, paloarea cadaverică e deja semn de distincţie.

Te poţi alege apoi cu ulcer sau diabet. Alături de divorţ, intră în categoria bolilor profesionale şi, oricum, e aproape de neconceput să vrei mai mult şi să nu creşti proporţional cu ambiţiile exprimate numărul ţigărilor şi al cănilor de cafea. Evident, mesele au din ce în ce mai puţină importanţă...

În fine, succesul te face din ce în ce mai bogat în amici, cunoştinţe şi relaţii, oameni „buni" a căror

valoare e dictată de funcţia pe care o ocupă. Ce mai contează faptul că stai de vorbă ore întregi cu indivizi cretini sau anoşti? Sau că succesul te obligă să participi la tot felul de evenimente mai mult sau mai puţin mondene? Oamenii care muncesc mult nu se distrează, socializează.

Lista ar putea fi mult mai lungă, rămîne deschisă. Şi totuşi...

Munceşti puţin, cîştigi mult nu ţine. E la limita bunului-simţ, avem în spate cîteva mii de ani în care ni s-a inoculat filosofia devenirii prin muncă. E o crimă să nu munceşti, dar nimeni nu-ţi spune ce omori dacă munceşti prea mult. Pentru că – nu-i aşa? – munca înnobilează, înalţă, restul sînt doar pagube colaterale.

Munceşti mult, cîştigi puţin. E o concluzie poate paradoxală, dar la care nu pot ajunge decît cei care muncesc foarte mult. De obicei însă, tocmai din cauza muncii în exces, ei nu mai au timp să se gîndească la asta.

Dilema, nr. 523, 4-10 aprilie 2003

Teoria conspirației

Există români – nu știu cît de mulți, dar în nici un caz puțini – pentru care suspiciunea, neîncrederea, conspirația au devenit lentilele suprapuse ale ocheanului prin care privesc zilnic lumea înconjurătoare. Sînt oameni care nu mai au încredere în nimeni și nu mai cred nimic. Pentru ei, orice întîmplare, de la oprirea apei calde pînă la războiul din Irak, înseamnă doar o conspirație, mai mică sau mai mare, dar, la urma urmei, o conspirație.

Am auzit că un francez, bîntuit pesemne de aceleași gînduri, a scris, la cîteva luni după nenorocirea din 11 septembrie 2001, o carte prin care încerca să demonstreze că prăbușirea gemenilor newyorkezi nu a fost un atac terorist, ci o acțiune pusă temeinic la cale chiar de americani, în încercarea disperată de a crea pretextul și contextul declanșării războiului împotriva lumii arabe. Altfel spus, o imensă conspirație. Nu știu cum îl cheamă pe respectivul autor, dar aș vrea să-i transmit din acest colț de pagină că e „mic copil": oricînd, la orice emisiune „România în direct" poate auzi cel puțin un român mai bine „antrenat" în demascarea conspirațiilor și a acțiunilor oculte.

Explicația e la îndemînă: după treisprezece ani în care ni s-au servit minciuni sfruntate pe post de adevăruri pure, s-a dezvoltat în ființa națională un al șaselea simț, nedenumit deocamdată, cu ajutorul căruia realitatea oficială e desfăcută ca o matrioșcă, spartă ca o sămînță în căutarea miezului lucrurilor, a sîmburelui de adevăr. Fie că e vorba de comunicatele guvernului, anunțurile administratorilor de bloc sau mersul trenurilor, în legătură cu oricare dintre ele există o stare de suspiciune și întrebări care încă își mai așteaptă răspunsurile.

Exemple? Nu există emisiune în care să nu fi discutat despre evenimentele din '89 și să nu fi auzit, cel puțin o dată, teoria conspirației internaționale care a dus la debarcarea lui Ceaușescu. Am ascultat de zeci de ori povestea imensei pînze de păianjen țesute de structurile fostei Securități peste tot ceea ce înseamnă mediu politico-financiar românesc. Știu pe de rost aproape toate scenariile din jurul privatizării RomTelecom sau Sidex, am aflat, pe același „model", cum stau lucrurile în fotbalul românesc, cine conduce, de fapt, România, de ce s-a predat Ioana Maria Vlas, ce s-a vrut cu arestarea lui Păvălache, cine e în spatele lui Dabela, care e adevăratul motiv pentru care americanii atacă Irakul, cum a fost sinucis (!) procurorul Panait, ce s-a întîmplat la Bancorex și în afacerea Țigareta, de ce nu funcționează CNSAS, care e adevărata miză a războiului Iliescu-Năstase...

E o listă nesfîrşită. Românii imaginează conspiraţii, zîmbesc suspicios la auzul anunţurilor oficiale, colecţionează febril orice bîrfă sau cancan care i-ar putea ajuta să completeze puzzle-ul uriaş al întîmplărilor nelămurite din trecutul nostru recent. Caută adevărul, s-ar zice.

De fapt, adevărul nici nu mai are importanţă, el a fost înlocuit de un adevăr popular născut din zvonuri, frînturi de talk-show-uri şi comentarii în tramvai. De aici, prin ricoşeu, apetitul pentru ideea de conspiraţie la orice nivel şi neîncrederea în tot ceea ce înseamnă declaraţii oficiale. Întreaga societate românească pare cuprinsă de un delir ucigător, în care lucrurile nu sînt deloc ceea ce par a fi. „E pe bune sau e blat?", aceasta-i întrebarea.

Trăim starea în care ne-a încremenit lipsa certitudinilor şi a oricăror răspunsuri credibile. În asemenea condiţii, nimic nu e de mirare, nici scenariul securiştilor stăpîni peste România, nici asasinarea procurorului Panait, nici povestea comisioanelor încasate pentru privatizarea RomTelecom... Singurul lucru în faţa căruia s-ar mai putea ridica sprînceana ar fi o porţie zdravănă de adevăr, dar acea masă e departe.

Dilema, nr. 524, 18-24 aprilie 2003

Oda întreţinerii

N-am scris în viaţa mea o odă, dar textul de mai jos l-am gîndit şi l-am vrut a fi astfel, o odă a odelor, o cîntare a cîntărilor, un homeric fluviu de vorbe despre neasemuita, nepreţuita şi atît de gingaşa întreţinere. Da, da, aţi citit bine, am scris „întreţinere", iar ca să evit din start orice posibil derapaj semantic, voi face precizarea că e vorba chiar despre acea foaie spînzurată de-o piuneză în avizier, banală la prima vedere, pe care, lună de lună, sînt afişate datoriile fiecărui locatar din blocurile patriei. Acestea fiind zise, pentru uşurinţa lecturii, să-i spunem simplu „întreţinere".

Aţi privit-o vreodată cu atenţie? Aţi încercat să vedeţi ce se ascunde în spatele simplei înşiruiri de cifre? E acolo întreaga poveste a timpurilor moderne, tabelul aparent anost pe care stau pictate lungi coloane cu cifre e o filă din pagina de istorie foarte recentă a României. Dacă s-ar aduna măcar jumătate dintre foile de întreţinere afişate în ultimii treisprezece ani la avizierele blocurilor din toată ţara, cred că am avea cel mai impresionant compendiu de istorie scris vreodată despre perioada de după 1989. Pentru că întreţinerea spune tot.

În primul rînd, vorbește despre oameni așa cum sînt sau, mai bine zis, cum au ajuns să fie. Tabelul întreținerii e dovada ciudatei metamorfoze din Popescu în bun platnic și din Georgescu în rău-platnic, din foști vecini, cîndva prieteni, în beligeranți ai unui război nesfîrșit avînd ca miză achitarea cheltuielilor comune. Printr-o simplă comparație pe luni, ani și orașe, sumele din dreptul fiecărui apartament spun totul despre economia românească, inflație și ineficiență. Restanțele vorbesc despre sărăcie, apartamentele debranșate – despre disperare. Foaia de întreținere din holul blocului e tot ce vrei: barometru pentru nivelul de trai, indicator despre politica partidului aflat la guvernare, telenovelă, film de acțiune cu bătăi în țeavă, poveste despre viață sau relatare despre cum se moare. Întreținerea „vinde" apartamente, gonește oamenii de la oraș la țară, e motiv de divorț sau pretext pentru căsătorie.

Întreținerea poate fi sursă de inspirație pentru cele mai bune romane. Cum să nu-ți vină să scrii despre el și ea, înghesuiți cu patru copii și trei bunici în două camere, trecuți pe tabelul din holul blocului, cu pix roșu, la rubrica „Atenție, caz social!"? E suficient să privești întreținerea și să-ți imaginezi drama pensionarului, luptele administratorului-gladiator cu leii aruncați pe facturi ale regiei de termoficare, țevile sparte din subsol, cheltuielile cu refacerea terasei și, mai ales, nesfîrșitele ședințe de bloc în care toată lumea vorbește mult și nimeni nu face nimic.

Dar, dincolo de toate acestea, mai e un lucru magic pe care numai ea, întreținerea, îl poate face. O minune. Citiți foaia de întreținere din holul oricărui bloc din România. Citiți-o cu atenție și veți vedea cum, în doar cîteva minute, îi știți pe toți cei care locuiesc acolo. Cum să nu-l știți pe Damian de la doi, patru persoane, trei camere, două milioane opt sute cincizeci și trei de mii pe luna martie, restanțe aproape șapte milioane, fond de rulment zero?! Îl aveți mereu în fața ochilor, orice bloc are un „Damian de la doi". Cum să n-o recunoașteți pe doamna Sorescu de la parter, o persoană probabil pensionară, restanțe zero, fond de rulment opt sute de mii? Sigur ați recunoscut-o, există o pensionară Sorescu pe toate listele de întreținere.

Și-atunci? Am dreptate, sigur am dreptate cînd spun că întreținerea merită o odă. Ea, o simplă înșiruire de litere și cifre pe-o foaie, adăpostind într-o cabală de secol XXI înțelesuri ascunse ale vremurilor pe care le trăim sau debordînd de evidențe, merită o cîntare a cîntărilor. Un imn măcar, în stare să aducă aminte generațiilor viitoare c-a existat cîndva o lume românească îngenuncheată în fața unor cifre răstignite pe o banală bucată de hîrtie...

Dilema, nr. 525, 25 aprilie-1 mai 2003

Déjà-vu

Cînd am auzit că România a trimis un prim avion cu ajutoare umanitare spre Irak, m-a lovit brusc un val de aduceri aminte. Se îngrămădeau să iasă la lumină, din Dumnezeu ştie ce unghere ale minţii, imagini vechi, de acum treisprezece ani, cu un fel de văr îndepărtat din partea mamei, fost cascador, actualmente funcţionar prin aparatul guvernamental, descărcînd în curtea bunicii baloturi de pături, haine de piele şi alte „ajutoare". Lucruri destinate, în principiu, tuturor românilor, dar pe care puseseră mîna doar cîţiva băieţi descurcăreţi sau trimişi la înaintare. Ajutoarele descărcate în bătătură n-au zăbovit mult timp acolo. Într-o zi sau poate noapte au dispărut încărcate în alte maşini şi nu mai ştiu ce s-a întîmplat cu ele, dar am citit mai tîrziu anchete jurnalistice despre felul în care unii au făcut afaceri bune în primele zile ale Revoluţiei din deturnarea ajutoarelor umanitare.

Nu vreau să recurg la comparaţia deja comună dintre România lui 1989 şi Irakul anului 2003. Poate întîmplările viitorului se vor derula altfel în tărîmul celor o mie şi una de nopţi, dar cîteva lucruri parcă e imposibil să nu se repete.

Dincolo de febra ajutoarelor umanitare, va urma și la ei – dacă nu cumva a și început – momentul de glorie al disidenților. Mai mari, mai mici, veniți din exil sau apăruți chiar din rîndurile fostului partid unic. E vremea idealiștilor și a marilor speranțe. Se vor da lupte crunte pentru putere și bani mulți pentru democratizare. Anonimii vor prinde alură de persoane publice, în vreme ce figurile prăfuite și supra-expuse ale vechiului regim vor cădea în dizgrație sau uitare. E adevărat, nu pentru mult timp. Unii dintre activiști, „recuperabili", vor încerca haina democrației și, dacă nu-i strînge foarte tare, vor deveni peste ani stîlpii financiari și politici ai noii orînduiri. De aici încolo, nu trebuie să fii nici mama Omida, nici Alvin Toffler ca să găsești urme din ce va să fie destinul „românesc" al societății irakiene: alegeri pătimașe, lupte de stradă, încercări de lovituri de stat, palate ale lui Saddam ocupate de emanați, unul-două jocuri de tip Caritas și, peste doar cîțiva ani, o ceată din ce în ce mai numeroasă de nostalgici care, oftînd sau blestemînd, vor rosti în cor echivalentul în limba arabă al celebrului „Înainte era mai bine!".

E adevărat, Irakul nu e România, Orientul Mijlociu nu e Europa de Est și un război nu e totuna cu o revoluție. Dar hoția, deruta, prostia și corupția sînt de găsit peste tot. Ca să nu mai vorbim de foamea de bani ori de foamea propriu-zisă.

Așa stînd lucrurile, parcă văd deja un copil irakian învîrtindu-se nedumerit printre ajutoarele umanitare descărcate de-a valma de o rudă îndepărtată, fără să înțeleagă cum stau lucrurile decît mulți ani mai tîrziu. Prea tîrziu.

P.S. Pariez că, peste zece ani, toți jefuitorii palatelor lui Saddam vor povesti la televiziune faptele lor eroice din lupta pentru înlăturarea dictatorului, iar bătrînul irakian doborîtor de avioane americane cu praștia va fi invitatul permanent al emisiunilor TV realizate de un celebru poet de curte.

Dilema, nr. 526, 2-8 mai 2003

Portret de român

Nu-mi iese din cap, şi asta de luni de zile, mirarea unui ascultător atunci cînd am avut „curajul" să spun că prostituatele ar trebui ajutate, consiliate, poate chiar sprijinite să-şi găsească un loc de muncă. „Ce, dom'le, la soarta curvelor trebuie să ne stea nouă mintea acum? N-are nevastă-mea loc de muncă şi eu să-mi fac griji pentru toate jigodiile?!", a rostit românul. Şi a închis. La un moment dat, emisiunea despre femeile străzii s-a terminat. A urmat alta, despre musulmani. Era înaintea declanşării războiului din Irak şi am avut curiozitatea să aflu ce şi cît ştim noi, românii, despre Coran şi lumea arabă. M-am convins atunci – şi spun aşa pentru că de mai multă vreme mă încerca o astfel de bănuială! – că trăim alături de oameni a căror concepţie despre lume şi viaţă e un puzzle hidos construit cu fragmente din lecturi şcolare obligatorii, secvenţe din filme americane proaste, frînturi din talk-show-uri şi documentare de pe Discovery. Într-o altă zi am vorbit despre maghiari şi s-a ajuns, inevitabil, la autonomia culturală şi administrativă. Subiect sensibil, de acord, dar nu complexitatea unei dispute cu argumente pro şi contra m-a făcut să amintesc

aici acest episod, ci faptul că ea n-a avut niciodată loc. Cînd vine vorba despre un astfel de subiect, argumentele dispar, ele sînt înlocuite brusc de fraze sforăitoare cu iz naţionalist sau citate din Constituţie despre ce stat naţional, unitar şi independent avem noi, românii, în timp ce, smucind în hăţul limbii, stau gata, gata să dea pe-afară herghelii de înjurături. Aş mai putea să menţionez, în acest context, „memorabile" clişee despre ţigani, ruşi, Antonescu, Regele Mihai, Ceauşescu, Iliescu şi mulţi, foarte mulţi alţii.

Ce legătură există între toate acestea? Aparent, nici una. Dar eu le văd ca tuşe de portret, frînturi ale felului în care, din păcate, obişnuim să fim.

Compasiunea noastră are limite, ea nu poate fi extinsă pînă dincolo de marginea trotuarului. Unei prostituate, nu-i aşa, nu-i poţi plînge de milă, ea vrea să fie acolo, îi place, o face pentru că e puturoasă şi nu-i place munca! Prostituata nu e om, e curvă, n-are suflet, e un tonomat al plăcerilor, bagi... banul şi cîntă! Musulmanii? Nişte înapoiaţi, fanatici religioşi îmbrăcaţi caraghios, jegoşi şi proşti. Lumea lor e de neînţeles şi poate că e mai bine să rămînă aşa, la urma urmei cine are nevoie de complicatul proces al descifrării unei alte civilizaţii? E mai comod să spui că nu există şi că trebuie înfiinţată. Cu forţa armelor, dacă e nevoie, pentru că, ştii, am văzut eu un documentar pe Discovery despre modul în care se comportă ăştia! Cît despre unguri, să fim serioşi... Despre autonomie pe criterii etnice să vorbească la ei, în Ungaria, aici

sîntem în România şi România trebuie să rămînă aşa. Aşa cum? Nimeni nu ştie, pentru că România e o mare necunoscută chiar şi pentru români.

Încet-încet, din miile de glasuri şi păreri auzite de-a lungul timpului, am reuşit să împing în faţa ochilor un tablou ciudat care arată foarte puţin din felul în care sîntem şi foarte mult din felul în care nu reuşim să fim. E un tablou nereuşit, cu pete mari în spaţiile care ar trebui să înfăţişeze toleranţa, compasiunea şi chiar cultura noastră. Dar totul e aşezat pe un fundal de ipocrizie şi orgoliu născătoare de înjurături la adresa celor care îndrăznesc, din cînd în cînd, să picteze uitîndu-se în oglindă.

Dilema, nr. 527, 9-15 mai 2003

Interpretarea viselor

Două lucruri mă doboară în ultima vreme: lectura şi somnul. De fapt, cînd reuşesc să mă scufund în paginile unui volum, e obligatoriu să rup din orele de somn, iar cînd mă las răpus de oboseală, adorm, de cele mai multe ori, cu nasul îngropat în pagini, ca un semn de carte. Oricum ar fi, există o conexiune stranie între somn şi lectură, ba, mai mult, aş îndrăzni a spune că e din ce în ce mai mult o relaţie concurenţială: ambele mă vor, eu pe ele aşijderea, cu toate acestea, şi dorm, şi citesc din ce în ce mai puţin.

În schimb – deşi nu-s convins că se poate vorbi de vreun fel de cambie –, cumpăr cărţi în neştire şi programez ore de citit pînă... mă ia somnul! Dimineaţa mă trezesc cu un sentiment apăsător de vină şi remuşcare, privesc turnul de volume îngrămădite în aşteptarea lecturii pe noptieră, strîng din dinţi şi promit o nemiloasă bătălie cu Moş Ene. Cîteodată sînt aproape învingător, adică reuşesc să rămîn pironit în fotoliul de lectură ca în... nopţile bune, pînă spre cîntatul cocoşilor. Alteori însă...

De la o vreme, a mai apărut o problemă: citesc greu. E ca un mers prin mlaştină, simt nevoia

să mă opresc din cînd în cînd, să recitesc anumite pasaje – şi nu pentru aprofundare. Constat, pur şi simplu (?), că am parcurs zeci de rînduri fără să înţeleg nimic; ochii au alunecat pe litere, gîndul fost-a însă departe.

„Eşti stresat, amice, ia o pauză!", mi-a spus un prieten medic. Oi fi, dar cine nu e?! Scuze nu există. Şi, de fapt, cred că aici e marea problemă. Poţi să te minţi liniştit că din cauza oboselii n-ai avut timp să speli vasele sau să faci piaţa, dar, cînd vine vorba de cărţi, te îngroapă mustrările de conştiinţă. Mai ales dacă, aşa cum se întîmplă din ce în ce mai des în ultima vreme, trădezi volumele părăsite pe noptieră mîngîind butoanele telecomenzii ori curbele mouse-ului. (Într-un gest de sadism inconştient, eu, unul, am comis şi o alăturare „chinuitoare", televizorul fiind aproape înfipt în rafturile bibliotecii!) Cărţile te lasă o zi, două, trei, uneori chiar cîteva săptămîni sau luni şi apoi încep să te bîntuie. Le visezi, auzi vorbindu-se despre ele, ţi se răstoarnă de pe noptieră, te strigă, dar, dacă le ignori în continuare, te uită. Iar cheful de citit e greu de păstrat, aduce a femeie capricioasă şi geloasă, în stare să te părăsească la cel mai mic semn de infidelitate.

Asta despre cărţi. Cu somnul, lucrurile stau oarecum la fel, doar că nu poţi să-l cumperi. În rest, pe mine mă bîntuie aproape tot timpul, îl simt cum vine, îi mai dau o palmă de cafea peste ceafă, dar, în cele din urmă, mă pune jos şi mă chinuieşte. Pentru că numai somn nu se

poate numi; visez tot felul de tîmpenii, mă trezesc mai degrabă obosit decît odihnit şi am tot mai des impresia că numai el, somnul, e de vină pentru toate cărţile necitite încă. Mă mint şi eu cum pot...

Între somn şi cărţi, ce crudă balansare! Chinuitoare, frustrantă, obositoare şi născătoare de sirene cu chip de tub catodic. Prins în vîrtejul oligofren al stresului, ajung să mă mint şi eu ca mulţi alţii că televizorul e cel mai bun somnifer şi, după potrivirea timer-ului, aşez cu grijă telecomanda deasupra cărţilor stivuite pe noptieră. Înainte de a cădea în groapa de somn, strîng din dinţi şi-mi promit, încă o dată, să schimb lucrurile chiar de mîine, apoi adorm gîndindu-mă la concediul de vis în care voi avea timp pentru cele două lucruri care mă doboară.

Dilema, nr. 528, 16-22 mai 2003

Din dragoste

Bunul meu prieten suferă din dragoste. Vorbește mult despre Ea, numai despre Ea, a slăbit, e nervos, nedormit și trist. Doar undeva, în spatele frunții, îi mai ard ochii ca două candele, în rest pare că se stinge asemeni unui chibrit în furtună. E una dintre acele povești imposibile de iubire cu doi oameni care nu vor putea fi niciodată împreună, deși nu-i desparte nici Oceanul, nici moartea, ci viața cu toate compromisurile și blestemele ei. Și Ea îl iubește – sau, cel puțin, așa îi place lui să creadă – dar, ca de obicei, mai e un al treilea, un El de carton pe care soarta l-a decupat sub forma unui obstacol de netrecut și de neînvins. Și, pentru că nu poate fi cu Ea, acum și niciodată, bunul meu prieten suferă din dragoste. Cumplit suferă, sărmanul de el!

Unde sînt lungile noastre seri împodobite cu șprițuri de vară, în care vorbeam cu detașare și doar un pic, un pic de nostalgie despre adolescența născătoare de suferință, amor și suferință din amor? Unde sînt rîsul și cheful, taxiul și drumul? Le-au luat locul nesfîrșite tăceri abia punctate, din pahar în pahar, de adînci oftaturi

și priviri înfipte în pămîntul care soarbe însetat stropii vărsați în amintirea Ei. Cumplit suferă, sărmanul de el!

Ceva, o forță neștiută, l-a împins departe de toate problemele lumii. Îi e totuna dacă e noapte sau zi, roșu sau verde, apă sau țărm. Merge și plînge, vorbește și rîde, cîntă și urlă, și toate în același timp. Deschide mail-ul ca un loz în plic, doar, doar s-o ivi norocul vreunui semn de la Ea, blestemă tăcerea telefonului și imploră soarta să-i aducă în nări mirosul femeii iubite. Din cînd în cînd, răsturnat în patul prea mare și prea gol, îi adulmecă urma ca un ogar rătăcit departe de casă. Nu vede filme, nici alte femei, fumează mult, mai mult, tot mai mult... Bunul meu prieten suferă din dragoste. E ciudat și țeapăn ca un fluture cap-de-mort încremenit în insectar. Din cînd în cînd, pe furiș, îi arunc priviri compătimitoare că, deh, vorba aia, e și el om la treizeci și ceva de ani... Nu se face, mă-nțelegi? La vîrsta lui, oamenii sînt departe de asta. Au familie și serviciu, împrumuturi la bancă, unu, doi sau chiar trei copii, grija țevilor sparte, a ședințelor de bloc sau a amantelor. Cui îi mai trebuie o dragoste tîmpită, ca la șaișpe ani, cu ore întregi vorbite la telefon și vise erotice? După treizeci de ani, dragostea devine materială, ia forma unei activități cotidiene, nu mai e timp de suferință din amor. Totul trebuie așezat, rînduit, planificat, inclusiv dragostea: zîmbet de dimineață, telefon la prînz, sex din trei în trei zile (cu lungi perioade

de abstinență din cauză de oboseală ori somn), mîngîieri din aduceri aminte și, neapărat, flori de ziua ei. Ce atîta suferință?!

Și totuși, bunul meu prieten suferă din dragoste. Ar face gesturi nebunești, s-ar sinucide pentru Ea, ar fugi în lume, și-ar vinde frații, prietenii și locul din rai. E pierdut! Geaba l-am tîrît în brațele femeilor neiubite din cîrciumile orașului, geaba i-am arătat valurile de sîni și picioare revărsate pe străzi de căldura verii. E pierdut! Se vrea bărbatul unei singure femei și, deși știe că n-o va avea niciodată, e incapabil s-o înșele. Prostul de el, a uitat gustul dulce-acrișor al amorului de-o noapte, hazul nebun al aventurilor povestite la lumina sticlei de vin, libertatea lui care ne făcea și pe noi, ceilalți, să ne simțim mai departe liberi. E pierdut bunul meu prieten!

Suferă din dragoste și îl privesc atent, ca pe relicva unui fost imperiu. Prin el se vede cel mai bine bătălia chinuitoare pe care am dus-o toți, doar că el n-a pierdut-o încă. Noi, ceilalți, am pierdut-o, bunii mei prieteni!

Dilema, nr. 529, 23-29 mai 2003

La înghesuială

Sînt sărac. M-am convins de lucrul acesta după ce am urmărit la TV cîțiva demnitari declarînd firesc, nonșalant, că ei aparțin clasei de mijloc. Inșii în cauză aveau două-trei apartamente, cam tot atîtea mașini, terenuri și, evident, un cont bancar de peste 10.000 de euro. Pînă să-i fi auzit pe respectivii, mă răsfățam cu gîndul că eu mă aflu pe undeva pe la jumătatea drumului dintre sărăcie și prosperitate. Am reușit să-mi cumpăr un apartament, plătesc nesfîrșite rate pentru un amărît de Cielo și, chiar dacă n-am cont în bancă – deși m-aș mulțumi chiar și cu unul mic, sub cinci mii de euro! –, în comparație cu românii care întind cu greu de banii de la un salariu la altul, obișnuiam să mă consider pînă mai ieri ceva mai norocos sau, poate, mai muncitor. Una peste alta, aparțineam clasei de mijloc. Pe urmă, brusc, o dată cu apariția la TV a demnitarilor respectivi, s-a prăbușit totul; mi-am dat seama cît sînt de sărac.

Să mă explic. De fapt, ce am? Dacă aș fi pus să completez o declarație de avere, n-aș putea trece decît apartamentul. Mașina nu e a mea, e a băncii. Și nici măcar apartamentul nu e numai al meu, e al familiei și e foarte clar că, dacă nu

ne căsătoream, nici eu şi nici soţia mea nu am fi reuşit să avem o locuinţă. Dau exemplul personal (deşi parcă o aud pe doamna mea reproşîndu-mi că iar vorbesc din casă!) pentru că sînt convins că mulţi, foarte mulţi români se află în situaţia asta: de a avea, uneori ca singură valoare de menţionat într-o ipotetică declaraţie de avere, un apartament. De la părinţi, moştenire, cumpărat cu greu sau pentru care încă mai plătesc rate. E averea lor, a noastră. În rest? Nimic, nu e absolut nimic care să poată fi aruncat la înaintare într-o eventuală comparaţie cu vecinul restanţier de şapte luni la întreţinere. El are un apartament, eu la fel. Dar nici unul dintre noi nu are cont în bancă, o colecţie de tablouri, o fermă la Cornu sau aiurea ori bani investiţi în ceva care să ne poată scoate din impas la o adică. Sîntem la fel de săraci. Pentru că, după ce au apărut demnitarii cu averile lor la TV, am înţeles un lucru simplu: nu scapi de sărăcie decît dacă ai pus ceva deoparte, un cont, o casă, un teren, încă o maşină... Bani albi pentru zile negre. Lecţie elementară de capitalism şi economie de piaţă. Politica economisirii.

Aşa că sînt sărac. Nu aparţin clasei de mijloc pentru că trăiesc doar din salariu. Şi, chiar dacă salariul e ceva mai mare, asta nu m-ajută decît să-mi plătesc întreţinerea şi taxele la timp şi să nu rămîn în urmă cu rata la maşină. Am frigiderul cîteodată plin, mai ies, din cînd în cînd, să beau o bere la terasă, dar nu există nimic, absolut nimic în spate care să-mi dea siguranţa

că, dacă mîine se întîmplă ceva cu salariul, pot rezista din economii măcar cîteva luni. Vor fi existînd, cu siguranță, voci care vor spune că nu știu să economisesc. Le dau dreptate, dar vreau să-i asigur că am încercat. N-am reușit, iar cînd am văzut că nu-mi iese și nu-mi iese, am făcut o emisiune întrebîndu-i și pe alții dacă mai pot să pună un ban deoparte. E adevărat că n-au sunat demnitari, dar toți ceilalți au răspuns, fără excepție, „nu". Sînt convins însă că foarte mulți dintre ei aveau apartament...

Concluzie: sînt sărac. Și ca mine sînt toți cei care, trăind din salariu, se amăgesc cu gîndul că aparțin clasei de mijloc doar pentru faptul că au un acoperiș deasupra capului. Să ne intre bine în cap: pînă nu completăm și altă rubrică din declarația de avere, nu intrăm „la mijloc". Stăm la înghesuială.

Dilema, nr. 530, 30 mai-5 iunie 2003

Ultima Arcadie

De la oricare dintre ferestre îi văd aproape zilnic. Ascuns în umbra perdelei, îmi găsesc timp să-i privesc, pe îndelete, așa cum te uiți la un tablou bine pictat, în stare să-ți spună mereu altă poveste, în funcție de ora și starea existente la momentul fiecărui exercițiu de admirație. Îi cunosc bine de-acum. Știu salopeta lui albastră, dintr-o bucată, cu elastic la mijloc și doi nasturi lipsă, cizmele gri stropite de var și vopsea roșie, șapca murdară și nelipsitul furtun verde atîrnînd pe buza balconului ca un nefiresc cordon ombilical care leagă matahala de beton cu patru etaje de micul petic de pămînt. El iese întotdeauna primul, închide cu grijă poarta improvizată din sîrme și cartoane, își aprinde o țigară și stă așa, fumînd și privind dintr-un capăt într-altul al grădinii ca un autostopist pe marginea unei străzi părăsite. După cîteva zeci de minute apare și ea, cu nelipsitul ibric din tablă roșie și ceștile din plastic verde. Toarnă cafeaua fără să spună un cuvînt, apoi se apropie de plasa cu ochiuri de sîrmă care ține loc de gard, îi întinde și lui o porție și zăbovește acolo frămîntînd din buze preț de cîteva minute. Probabil îi spune ceva, n-am să știu niciodată ce anume, dar îmi închipui că sînt mereu aceleași

vorbe, pentru că el dă uşor din cap, apoi priveşte cerul şi abia după ce ea se opreşte din frămîntatul buzelor soarbe prima gură de cafea. Apoi tac amîndoi, el în picioare, lîngă tufa de trandafiri, ea pe băncuţă, cu ceaşca de cafea îngropată în căuşul palmelor. Din cînd în cînd, ea ceartă cîinele, el tuşeşte şi strigă ceva ca un ordin scurt şi tăios, făcînd animalul să încremenească la marginea aleii. E aleea din partea unde stă ea, dar are şi el o alee, după cum are şi o băncuţă, pe care însă nu l-am văzut niciodată aşezîndu-se.

De fapt, în tabloul pe care-l văd din umbra perdelei, totul se împarte la doi: sînt ei doi, grădinile asemenea, două straturi de ceapă, cîte două tufe de trandafiri de fiecare parte, două tufe de leuştean şi doi zarzări. Doar cîinele e unul singur, şi cuşca improvizată, în care n-a intrat niciCînd, e aşezată în partea ei de grădină. E un cîine alb, tembel, pe care nu l-am auzit lătrînd decît după vrăbii. A scăpat ca prin minune din mîna hingherilor, ei i s-a făcut milă şi l-a primit în grădină. Din cînd în cînd îl mai lasă să alerge prin curtea blocului, dar cîinele a prins frica maşinilor şi dă fuga înapoi în grădină la fiecare zgomot de motor.

Nimeni nu mai ştie cum au ajuns ei stăpînii grădinilor. Unii spun că şi el, şi ea vin de la ţară, alţii vorbesc ceva despre două case, casele lor, care ar fi existat acolo înainte de ridicarea blocului. Oricum, n-are nici o importanţă. Singurele momente în care îşi aduc aminte şi alţii de

cele două petice de pămînt sînt zilele caniculare de vară în care frige aerul din cuştile de beton. Atunci mai ies cîte unii în faţa blocului tîrîndu-se la umbra subţire a celor doi zarzări, şi ei par bucuroşi de oaspeţi grăbindu-se să deschidă larg porţile grădinilor. Nu e prea multă umbră, dar el are grijă să ude bine pămîntul şi parcă e mai răcoare. Din cînd în cînd, un firicel subţire de vînt ridică praful parcării aducînd în grădini mirosul greu, de gunoi, al tomberoanelor, dar nimeni nu se mai sinchiseşte pentru că s-au obişnuit de mult şi cu asta.

Nu ştiu cum le trece ziua, dar, cînd mă întorc, spre seară, ei sînt tot acolo. El udă straturile de ceapă şi tufele de trandafiri, ea stă pe băncuţă şi coase. E ora la care, de obicei, parcarea e aglomerată. Pe betonul din faţa blocului se repară maşini, se joacă fotbal sau se aruncă resturi de mîncare de la balcoane, dar probabil că ei nu mai văd de mult toate astea. Stau departe de lume şi oameni, ca doi naufragiaţi pe singura insulă de pămînt existentă între blocuri. E o insulă mică, de cîţiva metri pătraţi, scăpată ca prin minune de invazia asfaltului, şi ei ştiu foarte bine asta. Sau poate că el mai uită şi-atunci îmi închipui că în monologul scurt de dinaintea cafelei din fiecare dimineaţă ea ţine să-i aducă aminte, moment în care el dă uşor din cap şi apoi priveşte cerul, şoptind o mulţumire sau poate un blestem la adresa celui care i-a izolat de lume în chiar mijlocul ei.

Dilema, nr. 531, 6-12 iunie 2003

Ultima strigare

Domnule director, subsemnatul, angajat de atîţia ani în funcţia pe care o ştiţi prea bine, vă rog respectuos să mă daţi afară. Puneţi-mă pe liber, aruncaţi-mă în şomaj, restructuraţi-mi postul! Pentru indisciplină, lipsă de performanţă sau orice altceva, vă rog să mă daţi afară. Lăsaţi-mă pe drumuri, fără salariu, fără beneficii, fără maşină de serviciu, fără mobil plătit de firmă şi fără secretară! Ştiu, e cea mai neobişnuită cerere pe care aţi primit-o vreodată, dar vreau să mă înţelegeţi: am o problemă, de viaţă mai ales, dar sigur şi de moarte. Sau de întoarcere la viaţă, sătul fiind de moarte.

Eu, ca şi dumneavoastră, la ora asta o duc bine. Mă trezesc dimineaţa, fac duş, mă bărbieresc, discut cu soţia despre florile din balcon şi vremea de afară, apoi plec spre serviciu cu gîndul la bani şi la mărirea de salariu. În fiecare zi aştept weekend-ul şi facturile din cutia poştală. Plătesc telefonul, rata la maşină, asigurările de viaţă, curentul şi întreţinerea. Fac calcule pentru concediu şi clătite o dată pe săptămînă. Sîmbăta ies cu fetiţa în parc, duminica ies cu soţia la film. Seara mă uit la televizor şi noaptea citesc. Cît despre serviciu, oh, sînt

sigur că știți cum stau lucrurile. Nu sînt un angajat-model, dar respect programul și nu creez probleme. Îmi fac treaba și-mi primesc salariul, nenorocitul de salariu...

Dați-mă afară, domnule director, lăsați-mă fără salariu! Din cauza lui am cu ce să-mi plătesc facturile, din cauza lui pot merge la film și la cumpărături, din cauza lui mă uit seara la televizor și tot din cauza lui vin în fiecare zi la serviciu. Întreaga mea viață depinde de salariu și nu mai vreau salariu.

Dați-mă afară, domnule director! Puneți-mă pe drumuri, în căutare, la pîndă, ca un lup în cîmpie. Să-mi fie teamă pentru ziua de mîine, să simt cum mă trezesc din hibernarea biroului păzit de secretară. Vreau să simt frica, și lupta, și-ncleștarea. Să-mi măsor puterea, să văd din nou dacă mai sînt în stare.

Vă implor, domnule director, dați-mă afară! Strîngeți-mi lucrurile din birou într-o cutie, dați-mi un șut în fund, carnetul de muncă într-un plic și aruncați-mă în stradă. Nu mai vreau bani din salariu, vreau banii căutați la care se ajunge greu sau, poate, niciodată. Vreau să-i adulmec, să-i prind și să mă lupt cu ei ca un cotoi sărind pe șobolanul cel gras.

Ah, ce n-aș da să vină mai repede ziua în care voi simți din nou emoția examenului, nerăbdarea răspunsului, beția succesului ori durerea ratării! Ah, cum mă voi răsuci, sclav al insomniei, în așteptarea marii zile! Ce foame chinuitoare de șansă

și idei îmi va aduce fiecare clipă și cum mă voi răsfăța, în cele din urmă, reconstruind iluzia succesului!

Dați-mă afară, domnule director! Vă rog, vă implor, fie-vă milă de mine și dați-mă afară! Spulberați-mi gîndul că am ajuns departe, trîntiți-mi capul de asfaltul drumului de început și abandonați-mă acolo, în brațele provocării și fricii. Să simt cum mi se înmoaie genunchii și trufia, să reînvăț umilința și ridicarea din cenușă.

O strig pentru ultima oară, vă rog, dați-mă afară! E ultima mea șansă de a arăta că exist și singura clipă în care am curaj să spun asta. Soția e plecată de acasă, copilul l-am dus la părinți, facturile sînt achitate, azi nu sînt filme interesante la televizor și nici în cinematografe. E vineri și zi de salariu.

Dilema, nr. 532, 13-19 iunie 2003

Invitatul de serviciu

„A mai venit una!", îmi spune zîmbind portarul de la radio, în timp ce-mi întinde plicul alb, imprimat în filigran cu numele unei companii celebre. Pe avizier, lăsate de tura de seară, sînt încă două sosite în plicuri şi trei faxuri. Deschid mail-ul şi mai găsesc una. În total, şapte. Şi e abia luni...

Invitaţii, despre ele e vorba. În fiecare zi primesc fel de fel de invitaţii. Lansări de carte, decernări de premii, aniversări, comemorări, deschideri de tîrguri şi expoziţii, seminarii, conferinţe de presă. Toată lumea are ceva de comunicat şi, nu ştiu de ce, dar pare musai să fiu şi eu de faţă. Am, n-am treabă cu nu ştiu ce artist sau companie farmaceutică, îmi plac sau nu cărţile de bucate ori cursele de maşini, vreau sau nu să mă întîlnesc cu nu ştiu ce „mare" DJ al lumii călător pe ale noastre meleaguri, eu sînt invitat. Ca să nu mai vorbim despre fel de fel de caravane sau lansări de produse-minune care ajung „acum, în sfîrşit, şi în România".

Teoretic, ar trebui să mă simt măgulit. Dacă mă iau după numărul invitaţiilor de acest fel sosite

pe numele meu într-o săptămînă și, mai ales, dacă pun la socoteală varietatea de domenii în care mi se solicită prezența, aș putea să mă las legănat duios de gîndul ușor paranoic că nimeni și nimic nu mișcă fără să fiu, cel puțin, luat în calcul. Închid ochii și-mi închipui – zău că pot să fac asta! – cum directorul unei mari companii producătoare de automobile semnează cu propria-i mînuță invitația prin care sînt rugat să particip la „prima vizionare cu public a noilor spoturi publicitare pentru cel mai recent model din gama bla, bla, bla...". Sau cum organizatorii balului bobocilor de la facultatea nu-știu-care nici nu concep să dea drumul distracției pînă nu mă bifează pe lista participanților. Ca să nu mai vorbim de „lansarea noului album al latino-lover-ului muzicii românești (!)", eveniment major la care, de asemenea, prezența mea pare absolut necesară.

Mărturisesc, din proprie experiență, că, din cauza aparent banalelor invitații, riscul de a te crede buricul pămîntului e foarte mare. Dar, de fapt, nu aici e problema, pentru că, oricît de idiot ai fi, înțelegi în cele din urmă că respectivele hîrtii sosesc pe numele tău întrucît ai ajuns să figurezi în bazele de date ale companiilor de PR. Riscul cel mare e să începi să răspunzi invitațiilor. Și nici nu e greu să cazi într-o astfel de capcană. Orice invitație se termină cu deja obișnuitul R.S.V.P., și dacă n-ai „resevepit", te sună ei și te întreabă, și te roagă, și insistă, și-ți aduc aminte că ați fost colegi de facultate...

Într-o vreme, mințindu-mă frumos că participarea la astfel de evenimente – încărcate de cele mai multe ori și de o tușă mondenă – înseamnă un bun exercițiu de „socializare", am fost prezent în mai toate locurile în care eram chemat. Lume pestriță, platouri și băuturi identice, conversații tembele. Prea puțini știau de ce se află acolo, dar absolut toți erau buni cunoscători ai fenomenului, pentru că, de obicei, la astfel de evenimente, invitații sînt unii și aceiași. Cum spuneam însă, am fost prezent. Am făcut frumos, am zîmbit, m-am conversat și, în cele din urmă, invocînd deja obișnuita scuză a obligației de a participa la băița copilului, am tulit-o. A doua zi am recidivat. Alte invitații, alte participări, aceleași fețe și aceeași scuză. Și tot așa, vreme de cîteva luni bune.

N-am scris niciodată nimic despre respectivele evenimente și nici n-am vorbit despre ele la radio. N-am vrut. Mărturisesc că am sperat să fie un motiv suficient de puternic pentru a nu mai fi invitat data viitoare. Ce amăgire! Nu numai că invitațiile au continuat și continuă să curgă, dar numărul lor s-a dublat, poate chiar s-a triplat, într-o scurtă perioadă. Așa încît, la ora actuală, în urma unui calcul făcut, mai în glumă, mai în serios, pot anunța în mod oficial că, dacă ar trebui să răspund tuturor invitațiilor pe care le primesc, ar fi ca și cum mi-aș semna singur biletul de internare într-o clinică de boli nervoase: săptămîna trecută am primit 24 de plicuri, faxuri și e-mail-uri „la temă".

Înmulțiți-le cu cel puțin o oră pe fiecare și veți obține rezultatul trist al felului în care se poate muri o zi pe săptămînă răspunzînd invitației de a „ciocni un pahar de șampanie împreună"...

Dilema, nr. 533, 20-26 iunie 2003

Terapie cognitivă

Cred că din cauza unui program din ce în ce mai dezordonat – cum mi se întîmplă să am de fiecare dată cînd se apropie perioada de concediu –, intrasem de cîteva săptămîni bune într-o stare de aşteptare vecină cu letargia. Zăceam în faţa computerului, priveam tîmp şi oarecum uimit agitaţia din jurul meu şi, în general, mă dezmeticeam greu din somnul oricărei nopţi. Practic, de la o vreme, parcă nici nu mai aveam dimineţi. Mă proiectam direct în realitatea după-amiezelor, buimăcit ca un liliac scos la lumină. În asemenea condiţii, nici nu e de mirare că nu găseam de zeci de zile ceva care să mă facă să tresar, vorbesc, ştiţi cu siguranţă, despre acele întîmplări mai mult sau mai puţin cotidiene care fac diferenţa dintre azi şi mîine. De zeci de zile, nimic. Absolut nimic.

Pînă cînd, într-o zi dintre cele despre care poţi spune la un moment dat că au fost binecuvîntate, am dat peste cartea lui Liiceanu *Uşa interzisă*. Mărturisesc că nu sînt foarte sincer atunci cînd spun că „am dat peste ea". O cumpărasem de ceva vreme, stătea cuminte pe raftul de bibliotecă, neatinsă, în aşteptare. Ştiu

sigur ce mă oprea să mă ating de ea: auzisem vorbindu-se prea mult despre cartea asta. Într-un fel sau altul, era, şi probabil că mai şi este, o carte la modă. A luat premii, s-a scris mult despre ea în reviste literare, şi nu numai, dar, dincolo de toate acestea, cei cîţiva prieteni cu care împărtăşesc, din cînd în cînd, impresii despre lecturi recente mi-au lăudat-o în exces, încercînd să mă determine s-o citesc. Ei, aici a fost marea lor greşeală! De fiecare dată cînd procedează în felul acesta, mă strîng ca un arici şi mi-e teribil de greu să mă mai apropii un timp de volumul sau autorul în cauză. Trebuie să las să treacă o perioadă, uneori chiar foarte lungă, pentru a hotărî că „a sosit momentul". Nu-mi place să citesc cărţi şi autori „la modă" şi tocmai de aceea, iată, cu riscul de a mă „compromite" în faţa unora dintre cititorii *Dilemei*, mărturisesc că abia de cîteva zile m-am apucat să citesc cărţile lui Patapievici. *Mea culpa*, dacă e cazul, dar eu m-am obişnuit cu aerul uşor surprins, uşor bănuitor al unora dintre partenerii de dialog care află „cu surprindere" că n-am citit cutare sau cutare autor dintre cei despre care se vorbeşte mult şi se scrie, cel puţin, la fel de mult.

Aşadar, teama că *Uşa interzisă* ar putea fi dintre acele cărţi pe care trebuie să le citeşti m-a făcut s-o uit cîteva luni bune pe unul dintre rafturile bibliotecii. Dar s-a întîmplat, aşa cum numai cineva acolo, sus, ştie să le potrivească, să-i deschid paginile exact în starea de letargie

despre care vorbeam mai devreme. Şi, uite-aşa, domnule Liiceanu, se face că mă alătur şi eu celor care scriu despre scrisul dumneavoastră, pentru că *Uşa interzisă* mi-a lăsat impresia că e o carte căreia îi lipseşte teribil ceva: instrucţiunile de folosire.

Să fiu bine înţeles: cartea domnului Liiceanu se poate citi foarte bine şi într-o stare de, cum să-i spunem?, normalitate. Adică, dacă asta ai luat de acasă, poţi citi liniştit *Uşa interzisă* pe plajă, în metrou sau în sala de aşteptare. Dar n-ai cum s-o înţelegi decît într-o anumită stare. Trebuie să fi trecut şi să te fi lăsat măcinat prin zimţii nenorociţi ai ceasurilor care au măsurat ultimii treisprezece ani ca să pătrunzi prin uşa interzisă despre care scrie Liiceanu. Trebuie să-ţi fie o silă enormă de propriul eu şi de propria condiţie ca să te laşi îmbăiat şi primenit de paginile acestui volum. Şi, mai presus de toate, trebuie să fii bolnav, trebuie să suferi, fie chiar şi de o enormă plictiseală sau amorţire, spuneţi-i cum vreţi, ca să simţi panaceul ascuns în spatele verbului.

N-am să spun mai multe, pentru că nu mă pricep. Nu sînt critic şi, chiar dacă aş fi, mi s-ar părea realmente inutilă critica unui volum care s-a scris singur. Pentru că, am curajul să pariez, Gabriel Liiceanu însuşi habar n-are că a mai scris o carte. *Uşa interzisă* are pagini care s-au scris singure pentru că autorul a vrut să scape de povara lor. Ni le-a dat nouă, să facem ce vrem cu ele. Unii le-au premiat, alţii le-au bifat

în carneţelul cu lecturi recente. Cei mai mulţi însă, aşezaţi în faţa rîndurilor tipărite ca în faţa unor oglinzi, au tresărit ieşind din amorţeală, confirmînd – pentru a cîta oară?! – că numai ea, suferinţa, ne face solidari.

Dilema, nr. 534, 27 iunie-3 iulie 2003

Un simplu caz de crimă

Primesc săptămînal cîteva sute de mail-uri. Oameni care au ceva de spus, de întrebat, de rugat. Printre ei, de-a lungul timpului, am întîlnit cîteva personalități de excepție, indivizi a căror semnătură o aștept de fiecare dată cînd deschid cutia poștală. Mi s-a întîmplat, și nu o dată, să am suite de „dialoguri" via e-mail de o sinceritate incredibilă, cu persoane cărora nu le cunoșteam decît un amărît de *nickname*. Habar n-am cum și de ce se produce lucrul acesta, cum se poate să-i spui unui străin cu care nu împărtășești decît spațiul virtual al Internetului lucruri pe care, poate, nici celui mai bun prieten nu i le-ai destăinuit pînă atunci? Cum e posibilă o asemenea stare? Ce resorturi nebănuite ale ființei mele declanșează apetitul pentru „comunicarea" atipică și, mai ales, anonimă prin e-mail? N-o să știu niciodată, dar, la urma urmei, întrebările de mai sus sînt oricum retorice...

Cel mai straniu lucru mi s-a întîmplat în urmă cu cîteva luni. Corespondam prin e-mail de ceva vreme cu un amic din Cluj. Pe parcursul unui an schimbaserăm cîteva mii de mesaje, de la cele mai banale pînă la scrisori serioase, de

cîteva zeci de pagini. Încet-încet, corespondența noastră trecuse de la anoste reflecții pe marginea întîmplărilor cotidiene la mesaje care pătrundeau dincolo de ceea ce îndeobște lăsăm să se vadă din ființa noastră pentru cei din afară. În felul acesta, absolviți de povara destăinuirilor față în față, și eu, și el am putut spune tot. Angoase, frămîntări, stări. Animați de ideea că am descoperit locul în care gîndurile pot evada fără probleme, ne-am lăsat prinși, mai întîi în joacă, dar apoi din ce în ce mai serios, în ceea ce am ajuns să numim, la un moment dat, „jurnalul virtual" al fiecăruia.

E o experiență unică să scrii mail-uri ca într-un jurnal. E un exercițiu care testează limita sincerității, încrederea în celălalt, dar, peste toate acestea, stai mereu cu un nod în gît care nu anulează, recunosc, ba chiar amplifică plăcerea ușor perversă a dezgolirii propriului eu prin cuvinte. N-ai cum să nu te întrebi cine e cel din spatele lui @ și în ce fel va înțelege sau nu să se folosească de gîndurile tale evadate. De aceea, orice exercițiu de sinceritate de acest gen are, în mod obligatoriu, etape de tatonare și replieri pînă la sinceritatea totală. Pentru că, nu știu cum, dar mi s-a întîmplat, se poate ajunge pînă foarte aproape de sinceritatea totală.

După multe luni în care și eu, și el aproape că nu mai luam în seamă existența noastră fizică, am avut proasta inspirație de a-i propune să ne întîlnim. Am profitat de un seminar avut la Cluj și, spre seară, ne-am văzut pentru prima oară

față în față. E aproape imposibil de descris senzația pe care ți-o dă întîlnirea cu un om pe care nu l-ai văzut niciodată, dar despre care știi totul sau, mă rog, aproape totul. După îmbrățișări cordiale, dar stîngace, ne-am surprins măsurîndu-ne din cap pînă în picioare, uitîndu-ne unul la altul, ca într-o oglindă strîmbă. A fost momentul în care mi s-au anulat toate închipuirile. Bunăoară, nu știu de ce, dar eu mi-l închipuisem scurt și gras, iar el era înalt, deșirat. Vocea, pe care o gîndisem baritonală, gravă, era nazală, ușor pițigăiată. Și-avea o față lungă, urîtă, cu doi ochi mici ascunși în spatele unor lentile groase. Ce să mai, un urît...

Am stat stingheri unul în fața celuilalt, ciocnind cîteva pahare de vin. N-am vorbit nimic. Cea mai „aprinsă" conversație s-a iscat pe marginea vremii, „nefiresc de caldă, caniculară, pentru această perioadă a anului"... Fără să o spunem, amîndoi ne-am dat seama că acea întîlnire n-ar fi trebuit să aibă loc niciodată. Îl simțeam privindu-mă și știam că, în acele momente, indiferent de subiectul conversației noastre conjuncturale, punea carne peste fantoma din mail. Eu căpătasem trup, el – asemenea. Deveneam din gînd, materie și, dincolo de cuvinte, ne întrupam. Lipsea însă Dumnezeu care să sufle peste noi și, probabil, din cauza asta ne apăream atît de hidoși.

Orice-ar fi fost, a murit. N-am mai fost în stare să scriu nici o pagină de jurnal și nici el n-a mai intrat în împărăția confesiunilor. Curios

însă, n-am suferit deloc. Ne mai scriem mail-uri politicoase din cînd în cînd, dar, pentru că ne cunoaştem de-acum, am uitat starea de graţie a începutului în care n-a existat decît cuvîntul.

Dilema, nr. 535, 4-10 iulie 2003

Fuga în Egipt

Cînd am început să scriu ceea ce veți citi în continuare, se întîmpla să fie o dimineață tristă. Pentru mine, evident. Stăteam cu o ceașcă de cafea în față citind despre creșterea prețurilor pe litoralul românesc, dar mintea mea era departe, undeva în inima deșertului egiptean, într-un loc numit Sharm El-Sheikh, din care mă întorsesem de cîteva ore.

De fiecare dată cînd revin în țară dintr-un loc în care m-am simțit bine, mă încearcă o senzație stranie. Mă simt ca un cosmonaut care are nevoie de carantină. Nu spun că nu-mi place să revin în țară, ci doar că am nevoie de o perioadă pentru a mă reobișnui cu atmosfera ei. Trebuie să treacă măcar cîteva ore pentru a înțelege că, gata, aici e altceva, lucrurile se mișcă altfel. Din punctul ăsta de vedere, sînt categoric de acord că nicăieri nu-i ca acasă.

Revenisem, așadar, de la Sharm El-Sheikh și făceam comparații. Mă gîndeam cum de reușiseră egiptenii să facă o minunăție de stațiune turistică într-o zonă plină doar de nisip și piatră. Și nu o stațiune oarecare, ci una ticsită

de hoteluri de cinci stele, cu teren de golf, cu uzină care desalinizează apa Mării Roşii, cu piscine şi cazinouri, cu servicii ireproşabile.

Mereu fac aşa. Oriunde mă duc, fie la faţa locului, fie la întoarcerea în ţară, fac comparaţii. Dacă ajung pe undeva, pe lîngă vreo mare sau vreun ocean, văd automat în faţa ochilor tot kitsch-ul litoralului românesc şi încep să-mi pun întrebări: cum de la ei se poate şi la noi nu, ce au ei în plus şi noi în minus, cum de lor le-a venit nu ştiu ce idee şi pe noi ne-a ocolit pe toate părţile şi din toate direcţiile? La un moment dat, mă enervez atît de tare, încît renunţ la întrebări şi răspunsuri şi mă cufund în lehamite. Cu alte cuvinte, mă simt român.

Privind ceea ce au reuşit să facă egiptenii, în mijlocul deşertului, la Sharm El-Sheikh, m-a apucat însă pentru prima oară o furie cumplită pe neputinţa noastră. Pînă atunci călătorisem mai ales în ţări în care nivelul de trai era de cîteva ori mai ridicat decît al nostru. Şi-am zis, deh, e normal, sînt mai bogaţi, prin urmare, şi turismul e altfel. Or, de data aceasta vedeam o ţară mult mai săracă decît România, dar care înţelesese avantajele enorme ale turismului de calitate şi acţionase în consecinţă. Nimic din ceea ce au făcut egiptenii la Sharm El-Sheikh nu există în vreo zonă turistică de la noi, din simplul motiv că acolo s-a lucrat cu marile lanţuri hoteliere, cu marii operatori din domeniu, care ştiu ce-i trebuie turistului pentru a fi

cucerit şi convins să revină cu proxima ocazie. La ei se pune mare preţ pe calitatea serviciilor, în vreme ce la noi se pune doar mare preţ. De fapt, aici e toată „filosofia"...

Şi, cu toate acestea, uite, ar putea spune cineva, n-ai loc s-arunci un ac pe litoralul românesc. Dacă mai era în funcţie, îl vedeam de zece ori pînă acum pe zîmbăreţul ex-ministru Agathon explicînd şi expunînd succesele înregistrate pe ramură „datorită creşterii calităţii serviciilor, gradului de confort etc.". De fapt, explicaţia valului de turişti pe litoralul nostru este alta: românului încă nu-i pasă pe ce dă banii, el merge la mare nu ca să se relaxeze, ci ca să bifeze că a fost la mare „şi anul acesta". Cîteva zile pe litoral, iată punctul suprem al listei de acţiuni care transformă un banal concediu într-un concediu reuşit!

Adevărul e că n-am prea văzut români mulţumiţi după un sejur la mare. Nici măcar relaxaţi. Toţi înjură preţurile, recepţionerii, salvamarii, mizeria de pe plajă. Şi, cu toate astea, merg „la mare" în continuare. Aflat încă sub influenţa periplului egiptean, singura explicaţie pe care o găsesc pentru comportamentul lor de turişti-masochişti e legată de faptul că, probabil, staţiunile româneşti fascinează prin asemănarea din ce în ce mai mare cu locurile pe care s-a ridicat Sharm El-Sheikh: sînt praf şi pulbere.

Dilema, nr. 536, 11-17 iulie 2003

Proşti, dar mulţi

Scrisoarea de mai jos este de o banalitate înfiorătoare. Subliniez, înfiorătoare. Dar, cu toate acestea, printre rîndurile scrise de Ion Enciu, ţăran sucevean, se vede ca prin crăpătura unei uşi lăsate întredeschise o parte din realitatea mizerabilă a satului românesc. Locul în care bîntuie ca niciunde ura dintre rude, dublată de bătăi pe case şi pămînt. Totul stropit din belşug cu alcool. Mult alcool.

De fapt, în multe sate din România, episodul de mai jos rulează cu o frecvenţă înfricoşătoare. Actorii sînt alţii, scenariul e acelaşi: beţivi, bătăi, şefi de post şi, din cînd în cînd, tribunale sau ziare. E motivul pentru care o bună parte din scrisoarea suceveanului Enciu poate fi transformată în formular tipizat valabil pe tot teritoriul ţării. O originală metodă de a ţine evidenţa gărgăunilor care bîntuie prin mintea multora dintre noi.

Subsemnatul Enciu Ion Sorin din satul Deleni comuna Pîrteştii de Jos judeţul Suceava. Doresc să vă aduc la cunoştinţă unele necazuri ce le întîmpen cu Poliţia din comună. Mam adresat cu o plîngere la Şeful Poliţiei Comisar Şef Moţoc Vasile. Dar namai venit nimeni în anchetă. La data de 3 iunie am fost

împreună cu mătușa mea pe care o întrețin Ciornei Viorica, concubina mea Sava Elena, mama mea Enciu Maria Didina și fratele concubinei pe nume Sava Radu în timp ce făceam curățenie într-un bordei pe care îl stăpînește mătușa mea zestre de la părinții ei Ciornei Filip și Agapia. Bordeiul avînd peste 80 de ani și este în curtea părintească unde a locuit Ciornei Grigore fratele mătușei în prezent decedat, are ca urmași pe Ciornei Rahila avînd copii pe Ciornei Filip și Moroșan Maria și Ciornei Vasile. Primii cei doi după ce sau alcolizat bine au pornit spre noi înarmați cu bîte și în gura mare strigînd să plecăm de la bordeiul mătușii dupe care a lovit prin geamuri brîncindo pe mătușa care este handicapată locomotor. După ce sa potolit scandalul am mers și am dat telefon la poliție unde nu a răspuns nimeni, pe la orele 21.30 am fost personal la șeful de post unde a fost de negăsit am sunat la poliția Jud. Suceava am primit răspuns să aștept că vin, am sunat la poliția Oraș Gura Humorului de unde au motivat căci nu au cu ce se deplasa. În ziua de 4 iunie sa deplasat la poliție mama mea ducîndo pe mătușa cu o căruță fiind bolnavă și nu se poate deplasa și șeful de post a refuzat să se prezinte la fața locului luîndule cîte o declarație și a rămas ca pe data de 5 iunie să vină la fața locului lucru care nu sa întîmplat. Mai tîrziu peste două săptămîni sa gîndit șeful de post și sa dus la cei vinovați nu cunosc ce au discutat, dar la fața locului să vadă geamurile și alte activități ale bătăușilor nu a venit să le vadă. Mai tîrziu a fost chemată concubina mea Sova Elena luîndui o declarație, în timpul discuțiilor șeful de post a părtinit celor care au venit la bătae. Atunci ne-am dat seama

că poliția noastră favorizează pe cei care încalcă legile. Mam adresat cu o plîngere la Comisarul Șef Moțoc Vasile dar sa înpotmolit acea plîngere trecîndo subt tăcere apărătorii șefului de post. Mam adresat la Gazeta Obiectiv personal doamnei Guraliuc cu rugămintea să ne ajute a publica necazul, iam lăsat un memoriu prin a doua decadă a luni iunie dar am rămas fără rezultat. Ciornei Filip cel care a declanșat scandalul are pe cumnatul lui Statan Ilie ce lucrează la o secție de cismărie, el este șeful și este bun prieten cu șeful de post și toate se camuflează. Vă rugăm frumos dacă veniți la Suceava treceți și pe la noi prin comuna Pîrteștii de Jos cu oameni harnici și gospodari numai că conducere nu avem bună și șeful de post camuflează toate mîrșăviile. Semnătura, Enciu."

Dilema, nr. 537, 18-24 iulie 2003

Muritor

O stare de rău. Să presupunem că e una dintre acele stări pe care le ai în timpul unui divorț sau după ce pierzi pe cineva drag. Oricum, din multe puncte de vedere, stările se aseamănă pînă la confuzie. Cine te salvează? Nimeni. Răspuns trist, dar potrivit.

Sună telefonul. De obicei e vorba de prieteni care au aflat, nu se știe cum și de la cine. „Știu cum te simți, dar o să vezi, trece..." Trece pe dracu'! Reacția e întotdeauna aceeași, doar prietenii sînt alții. Stai și asculți, te lași compătimit și îmbărbătat. Toată lumea te întreabă dacă ai nevoie de ceva. Zîmbești strîmb, noroc că nu se vede: n-ai nevoie de nimic, totul e în regulă, o să treacă...

Există și o categorie de amici care văd în nenorocirea ta ocazia potrivită pentru a-ți împărtăși felul în care au trecut ei peste o nenorocire similară. În receptorul telefonului sau – caz tragic de-a dreptul! – chiar în discuții față în față, încep să vorbească despre drama lor, în vreme ce tu, cu zîmbet tîmp și privire fals-interesată, asculți, zîmbești, te minunezi, dar nu înțelegi nimic. E simplu, nu te interesează.

Cel mai greu e în familie. Părinți, frați, surori, oameni foarte apropiați, toți vor să-ți fie aproape. Ești bolnav și apoi convalescent. N-au nici o vină, dar, oricît ar încerca să fie de convingători în compasiunea lor, ceva sună fals. E motivul pentru care simți că-ți fac mai mult rău decît bine.

În astfel de momente vrei să fii singur. E cel mai greu lucru de obținut. Toată lumea se oferă să fie cu tine, lîngă tine, pe tine. Toți se simt solidari cu suferința ta și au impresia că singurătatea în astfel de momente e la fel de nepotrivită pentru tine ca și soția de care tocmai ai divorțat. N-ai cum să te opui invaziei decît cu riscul de a declanșa o serie întreagă de tensiuni familiale. Te lași încălecat de iubirea oamenilor care „ți-au fost și-ți vor rămîne tot timpul aproape".

Ar fi, probabil, cel mai indicat să nu privești televizorul, să nu asculți radio și să nu citești nici un ziar. Dar, pentru că e aproape imposibil, intri, fără să-ți dai seama, într-un alt vîrtej: toate sau aproape toate cîntecele, filmele și știrile au legătură cu nenorocirea ta. Există milioane de melodii care vorbesc despre dor, dragoste, persoana iubită și lipsa ei din viața ta. Mai nou, face furori un hit în care se vorbește despre o ea ridicată la ceruri. Versuri pe care altădată n-ai fi dat doi bani capătă brusc o valoare deosebită doar pentru faptul că se lipesc mănușă peste nenorocirea ta. Filme tîmpite, din categoria celor pe care cîndva nu le-ai

fi urmărit decît obligat-legat, ţi se par într-o astfel de perioadă aşezate în grilele de programe ale televiziunilor de cine ştie ce mînă a destinului. Sînt acolo, în producţiile de duzină, cazuri şi necazuri care, iarăşi nu se ştie cum, îţi trezesc amintiri, regrete, nostalgii. Plîngi ca prostul în faţa televizorului, cu sentimentul cumplit că, na, ţi se întîmplă şi ţie, tocmai ţie...

O stare de rău te redefineşte ca individ. Redescoperi bucurii simple şi nevoia echilibrului, te simţi din nou comun şi vulnerabil. Muritor, altfel spus. Inutil de precizat că în astfel de momente te rogi mai des, renunţi la crucile făcute pe fugă în autobuz şi e foarte posibil să ajungi în faţa icoanelor din biserică. Prima oară după multă, foarte multă vreme.

Uşor, uşor, ca orice rană, se vindecă. Prietenii se retrag, rămîn doar amintirile şi semnele stării de rău: o cruce, o sentinţă de divorţ. După ceva mai multă vreme, viaţa le aruncă în debaraua cu vechituri a destinului, alături de atîtea şi atîtea întîmplări peste care ţi s-a părut cîndva că nu vei putea trece. Şi totuşi... Norocul fiecăruia dintre noi se numeşte „uitare", ceea ce vă doresc şi dumneavoastră.

Dilema, nr. 538, 25-31 iulie 2003

La o grațiere

Ce dimineață nenorocită! Îmi simțeam picioarele bocnă și blestemam clipa în care mă hotărîsem să încalț porcăriile acelea de pantofi care parcă adunau în interior toată umezeala sfîrșitului de ianuarie. Și de-ar fi fost numai pantofii! În piciorul stîng nu mai aveam decît o jumătate de șosetă, iar în dreptul, nici atît. Cînd le aruncasem cu o seară înainte pe teracota sobei din casa lui nea Tinel (binecuvîntat fie-i sufletul!), nu mă gîndisem deloc că s-ar putea să ardă, mocnit și înecăcios, mai-mai să ne sufoce de n-ar fi fost Marcel să-mi dea o palmă peste ceafă, în miez de noapte, șuierînd printre dinți „Scoal' băi, netotule, că ți-au luat foc boarfele și murim aici!"...

Le încălțasem oricum, trăgînd cu grijă peste degetele picioarelor de peticele scorojite de bumbac, pentru că știam ce mă aștepta afară, umezeala aceea nenorocită din cauza căreia tremurasem ore întregi cu o noapte înainte chiar și pe lîngă focurile mari, de tabără, aprinse de jandarmi. Și ei tremurau și toți înjuram minerii. Din cînd în cînd, cîte o mașină a vreunui coleg de breaslă venea cu informații

despre mișcările de trupe puse la cale de Cozma. Apoi veneau alții și alții cu tot felul de știri aiuritoare. La intervale regulate ajungea și la mine ba o sticlă de votcă, ba una conținînd un lichid gălbui sau poate roșiatic, despre care n-am știut niciodată nici ce e și nici dacă e bine a-l înghiți. Dar, cu toate astea, l-am dat pe gît la fiecare tură, cu speranța că o să-mi mai oprească tremuratul genunchilor. Cînd a venit Marcel și mi-a spus, luîndu-mă deoparte, că a găsit un sătean dispus să ne deschidă ușa casei și să ne dea o masă caldă și un pat, am văzut pe cerul Costeștiului chipul lui Dumnezeu. Am dormit în noaptea aceea cele mai odihnitoare patru ore din viața mea și de n-ar fi fost blestemul cu șosetele poate că nici dimineața nu mi s-ar mai fi părut atît de nenorocită.

Nu mai știu cum a început totul. S-au ridicat la un moment dat jandarmii și au început să bată cu tonfele în scuturi. Toată valea s-a umplut de un sunet sinistru și, cînd am intrat în legătură telefonică directă cu radioul, nici nu mai știam dacă mă aude cineva sau nu. O vorbă nu-mi aduc aminte din ce-am spus atunci, știu doar că, la un moment dat, au început gazele lacrimogene și abia am mai apucat să rostesc o formulă de încheiere. „Ai maiou?", m-a întrebat Marcel. Aveam, l-am dat jos și, în cîteva minute, bandajați ca niște mumii, ne-am îndreptat spre grupul ziariștilor adunați lîngă baricadă. În cîteva zeci de secunde, toată lumea sfîșia alte maiouri, bluze, batiste... Ne era frică, tuturor ne era frică,

deşi părea că jandarmii n-au probleme în a-i respinge pe ortacii de lîngă baricadă. Dar, chiar atunci, cînd credeam că se va sfîrşi repede şi Marcel se pregătea să spună asta tuturor ascultătorilor de Radio Total, a început dezastrul...

N-am să-l uit niciodată pe acel comandant de pluton strigînd minute în şir, cu voce răguşită şi isterică, „Deselnicu şi Cotorobai, apăraţi stînga, apăraţi stînga!". Veneau din stînga, de sus, din pădurea de pe dealul Costeştiului, dar veneau şi din dreapta, de pe cîmpuri. Şi, la un moment dat, au început să apară şi din spate. Cînd am văzut cum plîngeau jandarmii, bătuţi în cap şi în stomac ba cu bîtele, ba cu pumnii, am format numărul redacţiei, mi-am făcut cruce şi am început, sec şi incredibil de calm, cea mai scurtă relatare făcută vreodată: „La Costeşti, au învins minerii. Jandarmii, rămaşi fără structurile de comandă, au fost dezarmaţi şi luaţi prizonieri. Mulţi dintre ei au picioarele rupte, capetele sparte şi sînt într-o stare foarte gravă. Miron Cozma anunţă că minerii vor continua marşul spre Bucureşti. Voi reveni cu amănunte".

Cînd am închis telefonul, am auzit şi înjurătura. El era cam de-o seamă cu tata, dar avea ochii plini de ură şi bîta ridicată deasupra capului. Am fugit, am alunecat şi, cînd credeam că se apropie deja lovitura peste şale, a venit îngerul meu păzitor ascuns încă o dată sub cele 120 de kilograme ale lui Marcel. M-a smuls în ultima clipă, a parat lovitura şi m-a împins sus, pe deal,

la adăpostul copacilor. De undeva de la marginea unui pîlc de fagi sau mesteceni am mai apucat să aruncăm o privire în vale şi-apoi am scuipat lung, a neputinţă, aerul Costeştiului împuţit de mirosul greu, de hoit, al democraţiei româneşti.

P.S. Mulţumesc, Marcel Bărbătei!

Dilema, nr. 539, 1-7 august 2003

Cîntec pentru prieteni

Dragii mei,

La ora la care veţi citi aceste rînduri aflaţi despre mine că sînt în concediu. Sigur, aveţi dreptate, nu-i nici măcar o ştire, ba unii ar putea spune că sufăr de o formă gravă de exhibiţionism dacă am ajuns să public în *Dilema* informaţia banală a plecării în vacanţă. Sau, ca să folosesc o expresie tocită ca o pingea, „într-o binemeritată vacanţă"! Ei bine, vă rog să nu înjuraţi şi să-mi daţi posibilitatea să mă explic. Pentru că la ora la care scriu aceste rînduri nu ştiu dacă va fi vacanţă.

Există o mie de treburi amînate întotdeauna pentru concediu. Atunci e momentul pentru zugrăveli, schimbat mobila sau faianţa, săpat porumbul la ţară, la părinţi sau, de ce nu, mutatul într-o casă nouă. Concediul este, teoretic, perioada în care vrei să dormi mult, dar, lucru verificat şi verificabil an de an, nu numai tu ai concediu în tot blocul, ci şi vecinul tău de deasupra, de dedesubt sau de lîngă. Şi ei au amînat pentru vacanţă demolarea pereţilor despărţitori din propriile apartamente sau montarea unui aparat de aer condiţionat. Prin urmare, „vrei să dormi şi dormi", vorba cîntecului, dar numai

pînă pe la opt dimineața cel mult, pentru că apoi începe să se producă pe scena zorilor celebrul cuplu ciocan-bormașină generator de adînci vibrații și reverberații...

În concediu e întotdeauna momentul să te ocupi de mașină. A ta sau a vecinului care îți cere ajutorul. Numai că, de la o banală înlocuire de plăcuțe de frînă (operațiune programată să consume una bucată după-amiază), se poate ajunge foarte rapid la „scheme" complicate, în care sînt implicate modificări și schimbări de fuzetă, pinioane, bucșe sau chiar setul-motor. Totul în fața blocului, se înțelege.

Soțiile au întotdeauna în concediu planuri pentru vizitarea rudelor. Unchiul Gică, tanti Maria de la Găești, mama soacră din Botoșani. Asta înseamnă, de obicei, întîlniri soldate cu festinuri pantagruelice și orgii bahice, la care, dacă ai cea mai mică intenție să nu exagerezi, poți fi lesne taxat drept arogant (cuvînt la modă!) sau prost crescut. Așa că, vrei, nu vrei, bagi în tine, mai iei o pastilă de bilă sau stomac și numeri în gînd rudele care au mai rămas necolindate, cu speranța gîndului că ar putea lipsi de acasă sau din localitate. Zadarnic. Și rudele sînt în concediu.

Copiii nu-ți dau bătaie de cap în vacanță, mai ales că, nu-i așa, e momentul mult așteptat pentru a petrece mai mult timp împreună cu ei. Dar, evident, trebuie să-ți respecți promisiunile: că le cumperi bicicletă, role și alt computer, că

mergeți împreună la mare, la bunica sau la pescuit. Ceea ce, repet, nu-i rău deloc, e chiar bine, foaaarte bine...

În concediu, dacă n-ai plecat nicăieri, ești un ratat. Nu contează că te duci la mare sau la munte, în străinătate sau la Tecuci, important e să pleci de acasă ca să ai ce povesti și să poți face poze. Multe poze. Pentru asta merită să înduri orice: să te cațări în locuri imposibile pentru a imortaliza familionul, să prăpădești zeci de poziții pentru fotografii-vedere, în încercarea de a demonstra mai tîrziu cunoscuților ce talent indiscutabil zace în tine, în fine, să faci tot ce e posibil pentru a arăta cît mai mult din ce-ai văzut pe unde ai umblat. Doar că, o dată ajuns acasă, toate fotografiile sînt îngropate în albume burdușite, pe care, de cele mai multe ori, nu le mai răsfoiește nimeni niciodată.

Toate cele scrise pînă acum și încă multe altele (știu sigur că aveți, de asemenea, o listă!) mă obligă să nuanțez afirmația tranșantă de la începutul acestei scrisori: la ora la care citiți aceste rînduri s-ar putea să fiu în concediu. Țineți-mi pumnii!

Dilema, nr. 540, 8-14 august 2003

Aproape de oameni, împreună cu ei

Cînd mi-a venit ideea de a face o emisiune despre cele mai eficiente cure de slăbire, nu-mi închipuiam deloc ce avea să urmeze. Sincer vorbind, era una dintre acele zile în care totul părea amorţit: jurnalele TV din seara precedentă începuseră cu „celebrele" accidente rutiere petrecute în ultimele 24 de ore, semn clar că lipsea ştirea-ştirilor, iar ziarele de dimineaţă desfăcuseră pe prima pagină subiectele de tip „conservă" din sertarele şefilor de secţii. În jargon gazetăresc, „o zi moartă". Iar dacă nimic nu se întîmplă de la sine, în jurnalistică, elegant fie spus, e nevoie de o idee. Cu alte cuvinte, trebuie inventat un subiect în spiritul celebrei maxime potrivit căreia presa nu reuşeşte întotdeauna să ne facă să gîndim, dar reuşeşte admirabil în a ne spune la ce să ne gîndim.

Aşadar, „România în direct – despre cure de slăbire". Mă simt obligat să deschid o paranteză: subiectul nu apăruse totuşi aşa, din senin. Eram oarecum mîndru de noua mea siluetă, da, da, nu rîdeţi, după cîţiva ani de „rotunjire" permanentă cauzată (zic eu!) de atît de cunoscutul

motiv al lăsatului de fumat, reuşisem să dau jos peste zece kilograme! Cei care cunosc şi/ sau recunosc coşmarul măsurilor XL şi XXL pot spune cu mîna pe inimă că e o incontestabilă performanţă. Cu atît mai mare cu cît ea fusese obţinută fără a recurge la „tradiţionala" metodă a supei de varză sau la metodele înspăimîntătoare şi enervante bazate pe savante calcule de calorii al căror veşnic rezultat este o şi mai veşnică înfometare. Aplicasem regimul disociat descris de un francez, Michel Montignac, într-o cărţulie cu titlu tembel, *Mă hrănesc, deci slăbesc*, agăţată de pe o tarabă din Piaţa Romană într-una dintre acele zile în care, din fel de fel de motive, te apucă o furie nebună pe bucata de burtă revărsată peste curea.

A fost o nebunie. Fără exagerare, poate doar la ediţia legată de tîmpenia numită „Taxa TV" să mai fi fost o aşa listă de apeluri. Nu m-am putut abţine şi, între două sfaturi ale intervenienţilor, am amintit şi eu, în treacăt, despre regimul pe care îl urmasem. Nedorind să fiu acuzat de publicitate mascată, am evitat să pomenesc autorul şi titlul cărţii, dar, amabil cum mă simt cîteodată, am anunţat că tuturor celor interesaţi le stă la dispoziţie adresa mea de mail pentru a comunica pe această temă.

Ce a urmat întrece orice închipuire... A doua zi aveam 624 de mail-uri primite la ora prînzului şi peste 1.000 venite pînă seara! Nou record personal, aş zice. Evident, toată lumea voia să afle titlul cărţii şi autorul. Nebunia nu s-a oprit

însă aici. Alte 500 de mail-uri au venit la două zile distanță. Pe parcursul unei întregi săptămîni am primit în jur de 4.000 (patru mii!) de mesaje „la temă". Și poate că întîmplarea aceasta nu m-ar fi marcat atît de mult dacă n-ar fi apărut un amănunt demn de povestit tuturor urmașilor: din cauza nenorocitului de program folosit la recepționarea e-mail-urilor, mi-a fost imposibil să răspund tuturor solicitărilor printr-un simplu clic de genul „reply all". Am fost nevoit – vă rog, nu rîdeți! – să răspund fiecărui ascultător în parte, lucru care mi-a adus brusc aminte de pedeapsa cruntă aplicată de taică-meu bunei mele surori care, pe la zece ani, făcînd „marea" greșeală de a nu spune adevărul într-o chestiune legată de notele primite la școală, n-a mai avut voie pe afară, la joacă, pînă n-a scris de o mie de ori într-un caiet studențesc „Nu mai mint niciodată, tată!"...

Au trecut de la acea emisiune mai bine de două luni. N-am mai ținut contabilitatea mesajelor primite, dar mai găsesc și acum, măcar o dată la două zile, cîte un mail prin care sînt rugat să trimit „titlul acelei cărți pentru slăbit despre care s-a vorbit la postul dumneavoastră de radio în urmă cu cîteva săptămîni". Cineva, bun coleg de redacție altminteri, chiar mi-a sugerat să mai fac o emisiune cu aceeași temă. La vremea respectivă, turbat de coșmarul celor patru mii de mail-uri, mi-a venit să-l alerg prin radio. Acum însă, abia scăpat de imaginea obsesivă a miilor de burți, celulite, colăcei și altele asemenea întîlnite

într-un nevinovat sejur pe litoralul românesc, mă văd nevoit să rostesc ieftinul, dar încurajatorul îndemn schwarzeneggerian (!) – „I'll be back!". *Hasta la vista, baby!*

Dilema, nr. 541, 15-21 august 2003

Poveşti muritoare

„Era un pistol negru, uns cu vaselină, împachetat în nişte cîrpe. L-am găsit undeva, într-un pod..." „La Ioneasca!", îşi aminteşte Puiu. „Da, da, la Ioneasca, dracu' ştie ce mai căutam şi prin podul ăleia, bărbat-su fusese ofiţer, poate de-aia se afla pistolul acolo, era şi o cutie de cartuşe, le-am luat şi-am plecat în zăvoi, să vînăm iepuri." „Cînd era asta?", întreb eu. „Prin cinzeci, cinzeci şi ceva, nu Puiule?" „Îhî", icneşte scurt Puiu ridicînd undiţa în care se zbate un caras de-o palmă. „Şi?" „Şi am încărcat, am armat, am tras. Cînd mi-am ridicat privirea, l-am văzut pe ăsta galben la faţă: «Bă, mi-ai găurit cămaşa!», zice el. Glonţul îi trecuse pe sub braţ, era cît pe ce să-l omor şi lui îi păsa de cămaşă... Mai ţii minte, Puiule?" Puiu dă din cap şi apoi începe să povestească, rar şi tare, pufnind la răstimpuri în icnete scurte. „Am mai tras cîteva focuri şi, la un moment dat, a apărut pădurarul. Era negru de furie, noroc că apucaserăm să ascundem pistolul. Ne-a întrebat dacă ştim cine trage, noi am zis că sînt unii care vînează iepuri şi i-am arătat aiurea desişul pădurii. A fugit după braconieri şi noi am fugit acasă..." „Şi cu pistolul ce s-a întîmplat?", întreb

curios. „L-a găsit tata, mi-a tras o bătaie soră cu moartea, apoi l-a prins în menghină, i-a tăiat țeava și, după ce l-a împachetat într-o cîrpă, l-a aruncat în rîu", oftează Puiu. Tata oftează și el: „A doua zi ne-am scufundat de o sută de ori în locul ăla, doar, doar l-om găsi, da' dus a fost...".

Stăm pe malul Dunării toți trei. Pescuim. La răstimpuri, pluta valsează ușor stînga-dreapta și din apa verzuie iese agățat în cîrlig cîte un caras dolofan. „A murit și nea Sandu, băi Barbule..." „Care Sandu?" „Sandu, tata lu' Doru..." „Aaa, săracu', ce om... Mă duceam la el cînd aveam întîlnire, să-mi lipească pantofii, scotea cîțiva lei din buzunarul ăla mare, din față, de la șorț și mă trimitea să-i cumpăr un pachet de țigări sau o bere..." „Avea nevastă frumoasă!", se aprinde Puiu. „Avea – recunoaște tata – da' era rea de muscă. Cizmăria era la parterul casei, chiar sub bucătărie, aveau acolo un pat mare care începea să scîrțîie la răstimpuri. Uite-o a dracu', iar au dat căldurile în ea! înjura nea Sandu cu ochii spre tavan, dar se resemnase. Aia se culca sub nasul lui cu ofițerul pe care îl aveau în gazdă..." Știu poveștile aproape pe de rost. Le-am ascultat prima oară în serile oarbe din anii '80, cînd Ceaușescu oprea lumina de la șapte la opt. Eram copil și amintirile lor mă lăsau cu gura căscată, așa că una dintre cele mai mari dorințe ale mele era atunci să vină Puiu pe la noi și să aibă și tata chef să povestească din copilăria lor. Rîdeam cu lacrimi, băteam cu ei mingea de cîrpă, trăiam filme de aventuri cu

pistoale și săbii găsite în podul casei, mergeam la furat mere și roșii numai bune de vîndut în piață pe cîțiva lei – bani de țigări – și, din cînd în cînd, parcă simțeam și eu palma grea a bunicului rostogolindu-se peste ceafa tatei... Cînd venea lumina și se terminau poveștile – pentru că tata avea întotdeauna ceva de lucru –, aproape că mă bușea plînsul. Îl mai rugam pe Puiu să-mi povestească, dar nu mergea, copilăria aceea a lor, absolut specială, aproape magică, nu învia decît rugată pe două voci.

Uneori, plictisit de interminabilele partide de fotbal și tenis de masă jucate pe betonul din jurul blocului, mă apuca un dor nebun să fiu ca ei, să fac măcar o trăsnaie de care să-mi aduc aminte toată viața. N-am reușit, singurele lucruri „memorabile" din acea perioadă fiind legate de cîteva geamuri sparte plus una sau două țigări fumate pe ascuns, în spatele blocului. În rest, cheia la gît și pasiuni efemere pentru timbre, dopuri, cartonașe, *Pif*-uri și machete. Bucăți comune din copilăria oricărui copil al asfaltului. Poveștile mele, de plod născut în comunism, încep tîrziu, spre adolescență, și continuă, desigur, în anii de facultate, așa cum îi șade bine oricărui student evadat din închisoarea unui oraș de provincie în lumea largă a Capitalei.

Și totuși... Am avut noroc. Îmi spun asta de fiecare dată cînd văd maidanele pustii dintre blocuri unde, din cînd în cînd, singurii care mai bat mingea sînt tot amicii mei din copilărie.

În jurul lor, pe margine, zace o generație mutantă de copii ai asfaltului rostogolind în mîini CD-uri, țigări și chei de mașină. E adevărat, povestea lor e pe Internet, dar dispare subit dacă se ia lumina.

Dilema, nr. 542, 22-28 august 2003

Love story

Aş putea foarte bine să cred că a fost o întîmplare. Era una dintre acele după-amieze plicticoase cînd nici chef de citit nu ai, nici de privit la televizor nu-ţi arde, dar nici să te odihneşti nu-ţi vine. Simţeam nevoia să-mi umplu timpul cu ceva, aveam nevoie de acţiune, dar de o acţiune... soft, departe de modelul „clasic" al bătutului covoarelor. Şi-atunci, într-un moment de inspiraţie, mi-am aruncat ochii peste maldărul de hîrtii, dosare şi cărţi din jurul biroului. Ştiam cum stă situaţia şi prin sertare; un haos de nedescris, despre care obişnuiam să mint numindu-l „dezordinea mea ordonată" ori de cîte ori cineva îndrăznea să sugereze o cît de mică nevoie de ordine şi curăţenie. „Acum e momentul!", mi-am spus în după-amiaza cu pricina, şi, în cîteva minute, mă îngropam, cu un soi de plăcere perversă, în grămada de hîrtii, mai hotărît ca oricînd să îndosariez şi să aranjez totul.

Undeva, într-un colţişor de minte unde pentru moment refuzam să aprind lumina, ştiam că mă mint. Mai încercasem şi altă dată. Degeaba. Aparţin acelei categorii de indivizi pentru care

orice hîrtie e importantă. N-am să încerc să explic „fenomenul", convins fiind că pentru majoritatea celor care citesc aceste rînduri el este arhicunoscut. Mulți dintre amicii mei suferă, la rîndul lor, de mania lui „nu arunc pentru că nu se știe niciodată cînd îți trebuie". Singura consolare pentru cei nevoiți să coabiteze cu astfel de maniaci rămîne, cred, faptul că pasiunea de tip „strînge și păstrează tot" se rezumă la tipărituri.

Ei bine, într-un astfel de context ar putea părea surprinzătoare bucuria care m-a învăluit brusc în momentul în care am aterizat în mijlocul miilor de hîrtii aruncate de-a valma. Urma să mă prefac ordonat vreme de cîteva ore și, cu toate că începeam deja să recunosc inutilitatea unui asemenea demers, mă inundase o stare de grație, amplificată corespunzător pe măsură ce înaintam în explorarea munților de file. După cinci ore de frunzărit și recitit fel de fel de pagini, aveam sentimentul unui bărbat în toată firea jucînd rolul unui puști furișat în pivnița casei părintești cu o lumînare în mînă, răscolind prin cutia cu jucării dintr-o copilărie fericită, dar aproape uitată. Erau de toate acolo. Legitimații de presă din perioada „Fun Radio", fotocopii îngălbenite după primul articol publicat în *Curierul Național*, dosare prăfuite despre Bancorex și Țigareta, un cotor de bilet de la primul concert Phoenix imediat după revenirea lor în țară, ba chiar și o hîrtie de o sută de lei, păstrată impecabil între paginile netăiate ale

unei cărți despre *Istoria construcțiilor civile în România*. Tocmai pentru că erau prea multe și prea încărcate fiecare de povestea lor, cred că n-a fost o întîmplare cînd l-am găsit. Zăcea undeva, sub un teanc gros de reviste, și poate că n-aș fi dat de el niciodată dacă, într-o clipă de neatenție, cotul meu nu ar fi intrat pe post de buldozer în fragilul turn de pagini colorate. De sub ele, caietul gros, de două sute de file, respira, în sfîrșit, liber...

„E incredibil cît te iubesc... Draga mea, iubita mea, sufletul meu, dragostea mea..."(...) „Mi-e dor de tine în fiecare secundă, mă doare fiecare clipă în care nu ești, iubitul meu, dragul meu..." Pagini întregi dintr-o altă viață. Un jurnal incredibil al primei iubiri cînd ea, draga de ea, a venit cu ideea să avem un caiet în care să scriem amîndoi, eu o zi, ea o zi. Eram în aceeași clasă de liceu, era iarnă, așa a început, iarna, iar caietul a apărut și el aproape imediat. Prin urmare, toată povestea acelei iubiri, chinul dulce al nopților nedormite, în care perna era strînsă tare în brațe și în piept năvălea o durere ușoară, într-un cuvînt, dragostea, prima și, probabil, singura atît de frumoasă, rămăsese captivă între rîndurile acelui caiet despre a cărui existență uitasem de mult. Iubirea era acolo, ca un fluture în insectar, moartă, dar încă frumoasă, așteptînd întîmplarea sau poate destinul unei după-amieze în care să învie și să-mi sară din nou, „leoaică tînără", în față...

Ore întregi am zăcut citind în mijlocul camerei rîndurile acelui timp, parcă niciodată al meu. Aşa cum era de aşteptat, n-am aruncat nimic. Hîrtiile au rămas acolo, jurnalul – asemenea. L-am îngropat însă mai adînc, trîntind din nou peste relicva fericirii din el un maldăr imens cu mizeria anilor din urmă.

Dilema, nr. 543, 29 august-4 septembrie 2003

Revolta individului din target

„Copiii ar trebui să ne încălzească sufletele, nu sufrageria. Copiii nu sînt combustibil. O campanie a pompierilor, bla, bla, bla..." Nu cred că mi-a fost dat să trăiesc vreodată senzații mai amestecate după vizionarea unui spot decît cele pe care le-am traversat o dată cu derularea secvențelor din amintita „creație" publicitară. Stupefacție, milă, silă. Cîte ceva din fiecare și, mai ales, sentimentul acut al pierderii eleganței în materie de impact și persuadare, în favoarea cinismului și a stuporii. Cu alte cuvinte, dacă nu reacționează la o bătaie pe umăr, să-i tragem fraierului o bătaie în toată regula. Important e să-l facem să simtă, să-l scoatem din amorțeală.

Nu e singurul exemplu. Încep să cred, fără a-mi aroga alte calități în afara celei de telespectator, că în materie de spoturi publicitare se intră din ce în ce mai vizibil într-o nouă etapă – a trivializării. O trivializare care nu se reduce doar la elementele de limbaj, ci începe să-și facă simțită prezența mai ales în ceea ce privește ideile publicitare. Am asistat în ultimii ani la repetarea atît de obositoare a unor formule considerate de

impact în materie de publicitate, încît, dacă ar fi să dau numai exemplul clasic al spoturilor la detergenți, nu mă mai impresionează nimic. Așa că, în momentul de față, am ajuns să reprezint consumatorul derutat, plictisit să-și justifice alegerile în funcție de elementele forte ale unei campanii publicitare. Eu cumpăr detergentul care-mi pică în mînă și, cîteodată, uite-așa, de-al dracului, îl aleg pe cel mai scump. Nu cred că sînt singurul individ care în fața rafturilor din supermarket se lasă cuprins uneori de sentimentul absolut special al frondei, al libertății de a alege cu ochii închiși sau chiar împotriva „indicațiilor" primite prin intermediul advertising-ului.

„Ce naivitate!", vor fi exclamînd toți cei care cunosc regula simplă a impactului pervers, pe termen lung, al publicității. Oameni care, din teorie sau practică, știu foarte bine că publicitatea urmărește mai ales transformarea în timp a preferințelor publicului față de un produs sau altul. O transformare care are loc adeseori pe nesimțite, ca un dresaj subtil, din joacă. Recunosc: sîntem prizonierii reprezentărilor despre lume dictate de publicitate, dar, din fericire, paralel, începe să se dezvolte în noi, consumatorii, un simț critic direct proporțional cu numărul spoturilor sau printurilor vehiculate prin media. E un lucru oarecum nou, dezbătut mai ales la nivelul comunicării interpersonale, comentariile în presă despre calitatea actului publicitar fiind prohibite de relația

ombilicală stabilită între supraviețuirea mijloacelor de comunicare și banii veniți din *advertising*. Altfel spus, cine să aibă curajul de a ridiculiza un spot prost, cîtă vreme aduce bani buni?! Media, în nici un caz.

E motivul pentru care, bănuiesc, nimeni n-a avut curajul să le spună în față realizatorilor clipului publicitar amintit la începutul acestui articol că au comis o tîmpenie cu pretenții de campanie socială ori de prevenire a accidentelor. Eu, unul, sînt în continuare atît de dezgustat de ideea și de limbajul din acest clip, încît, după fiecare vizionare, trag cîte o înjurătură în loc de învățăminte, iar în cap nu-mi vin decît posibile „variațiuni la temă": „Copiii nu sînt gunoi sau îngrășămînt!" (o campanie pentru femeile care-și aruncă plozii pe cîmp sau în ghene), „Bunicile noastre nu sînt playmate-uri!" (o campanie pentru reducerea numărului de violuri săvîrșite asupra femeilor de vîrsta a treia), „Nevestele nu sînt saci de box!" (o campanie împotriva violenței domestice) și, desigur, aberațiile ar putea continua...

Nu-mi fac iluzii; tîmpenii în materie de publicitate și jurnalism vor exista mereu. Numai că, pentru cele gazetărești, debitate la TV, la radio sau în ziare, publicul a inventat sancționarea rapidă cu biciul telecomenzii sau refuzul de a cumpăra. De publicitate însă nu se poate scăpa. Te poți împotrivi o dată, de două ori, dar, în cele din urmă, „violul" se produce. În astfel de condiții nu-ți rămîne decît să speri că n-o să

doară. Cît despre calitatea actului publicitar, ea seamănă din ce în ce mai mult cu singura cursă de tren spre Mizil: lipsește sau are mare întîrziere, dar, din păcate, nu-i nimic de făcut, toată lumea stă și-o așteaptă.

Dilema, nr. 544, 5-11 septembrie 2003

Acasă

Toamna asta împlinesc zece ani de Bucureşti. Ştiu că nu e o exprimare tocmai potrivită, dar cer îngăduinţa să fie acceptată din motive temeinice. Spun şi scriu „zece ani de Bucureşti" pentru că oraşul în sine nu m-a asimilat niciodată şi nici eu pe el. Prin urmare, nu mă pot considera bucureştean (deşi posed buletin de identitate care-mi atestă calitatea de contribuabil al Sectorului 1) şi nici nu pot spune că „trăiesc în Bucureşti" de vreme ce sentimentul care mă încearcă ori de cîte ori vorbesc despre asta este cel al unei rupturi dureroase de „acasă". Sigur, de aici şi pînă la meditaţii plictisitoare pe tema „dezrădăcinării" nu mai e decît un pas, drept care promit să nu merg mai departe. Numai că, iată, scriind cele de mai sus, am ajuns să-mi explic pentru prima oară o parte din cauzele ce m-au făcut să implor cîteva dintre femeile pe care le-am iubit să devină „acasa mea". Fapt care, în contextul amintit, era pentru ele surprinzător şi romantic, iar pentru mine, de cele mai multe ori, necesar şi foarte dureros...

Totul a început, cum spuneam, acum zece ani. Scenariul, ca să zicem aşa, e clasic: oraş de

provincie, apartament la bloc, părinți și copii. La un moment dat, copiii pleacă la facultate, destinația București, părinții ies la pensie și se retrag undeva la țară. În scurt timp, închiriază și apoi vînd apartamentul din oraș, pentru că studenții, deveniți absolvenți, hotărăsc să rămînă în Capitală. Clasic. Atît de clasic, încît nimeni nu-și mai pune problema dispariției lui „acasă".

Acum cîteva zile am trecut prin fața blocului în care am locuit mai bine de optsprezece ani. Eram singur și am oprit mașina undeva, lîngă parcarea al cărei beton mi-a julit de o mie de ori genunchii în partidele nesfîrșite de fotbal și cap-picior. Nimeni. Și, mai ales, nimic. Nici măcar o tresărire. „Acasă" nu mai era de mult acolo. Mi-am zis atunci că locul pe care-l caut e totuși în București, numai că Bucureștiul nu poate fi niciodată „acasă". Aventura „anilor de București" nu se termină niciodată cu happy-end pentru cei veniți din afară. După zece ani în care am jucat, pe rînd, ba rolul chiriașului, ba al proprietarului de apartamente, încă nu l-am găsit pe „acasă" și mi-e din ce în ce mai clar că a dispărut în același timp cu juliturile din genunchi.

Poate că „acasă" nici nu există. Poate e doar nevoia de reprezentare materială a unor dorințe firești de siguranță și stabilitate. Dacă privesc lucrurile așa – cu toate că am o ușoară senzație de disconfort din cauza acestei „disecții" –, e mult mai simplu să-mi explic de ce m-am simțit și mă simt „acasă" ori de cîte ori ajung lîngă părinți sau în brațele femeilor iubite.

Numai că, acceptînd logica unei astfel de interpretări, sînt nevoit să admit şi perspectiva dispariţiei lui „acasă" pentru că şi părinţii, şi iubirile ne supravieţuiesc doar arareori. Pentru confortul meu psihic mă gîndesc că ar trebui să admit existenţa mai multor „acasă". Din păcate, nu-mi vine în cap decît comparaţia cu încercarea, din start sortită eşecului, de a realiza idealul feminin din bucăţile perfecte descoperite de-a lungul timpului în trupul şi spiritul mai multor femei... Şi atunci? Unde e „acasă"?

După zece ani de Bucureşti, ajung să cred că niciunde. „Acasă" nu mai există, pentru că s-a risipit în toate încercările de a-l fixa undeva, în stare materială. Prin urmare, probabil că am lăsat cîte un pic din el părinţilor şi iubitelor, iar alte bucăţi le-am risipit prin toate locurile în care, într-un fel sau altul, mi-am julit genunchii. Toamna asta împlinesc zece ani de Bucureşti fără „acasă". Pentru vina de a mă fi lăsat să mă risipesc în toate zările, blestemaţi fie anii aceştia, dar îngăduiţi închinarea unui gînd bun pentru toate căutările care vor urma.

Dilema, nr. 545, 12-18 septembrie 2003

Negociatorul

„Şi cam cînd ar putea fi gata?", întreb eu. Meşterul cel Mare se încruntă brusc, oftează şi, cu mîna dreaptă, începe să-şi împingă părul de la ceafă spre creştetul capului. S-a lăsat linişte, ceilalţi trei aproape că-şi ţin respiraţia. Începe să mă pătrundă şi pe mine gravitatea momentului; e o clipă specială, ca înaintea pronunţării unui verdict, şi aproape că-mi pare rău pentru neghiobia de a fi rostogolit în eter o asemenea interogaţie. Am făcut-o însă, prin urmare nu-mi rămîne decît să îndur veşnicia secundelor care măsoară timpul scurs în aşteptarea sentinţei. „O lună, o lună jumate, cel mult două...", tună Meşterul şi, în clipa imediat următoare, pe chipul celor trei calfe se lăţeşte un zîmbet uriaş care le taie faţa în două. Îmi simt genunchii de cocă. „Două luni?! M-aţi nenorocit, păi eu trebuie să mă mut în maximum o lună..." Meşterul cel Mare face „Ha!", cele trei calfe articulează scurt cîte un „Ha, ha, ha!" fiecare, apoi începe un spectacol grotesc de pantomimă în care toţi patru joacă în fel şi chip roluri de cabotini uluiţi şi puşi pe negare: Meşterul îşi rupe gîtul bălăngănindu-l de la stînga la dreapta, în timp ce ucenicii dau din mîini sau

fac ochii mari, privindu-mă ca pe omul din Lună. „În nici un caz mai devreme de o lună jumate, păi, e încă sezon, mai avem de terminat două lucrări, şi apoi aici e lucrare serioasă..."

Gresie într-un hol şi la baie, trei pereţi de rigips şi o zugrăveală cu lavabilă. Asta-i tot. Ar mai fi cîte ceva de făcut şi pe la instalaţiile sanitare, dar mi-e şi frică să mai pomenesc de asta... „Şi preţul?" Am rostit-o cît s-a putut de încet, dar tot mi-a tremurat glasul. Îmi simt gura uscată şi inima bătînd sus, în gît, ca la examen. Linişte din nou. Meşterul cel Mare scoate un pix din buzunarul pantalonilor şi începe să înşire cifre, multe şi mărunte, pe spaţiile albe ale pachetului de ţigări. La un moment dat se opreşte, scoate o ţigară, dar n-o aprinde, ci doar o răsuceşte şi o bate de unghia degetului mare. Trec aşa minute bune, la răstimpuri Meşterul cîntă încetişor „Pa-pa-pa-pa pam!", apoi trage cu ochiul peste cifrele înşirate pe pachetul de ţigări. Ucenicii privesc în tavan. E rîndul meu să-mi ridic părul de pe ceafă cu palma. „Şaisprezece milioane, aşa, pentru dumneavoastră...", cade într-un tîrziu verdictul. Calfele respiră, în timp ce mie mi se pare că s-a făcut brusc foarte cald, aşa că mă apropii de fereastră. „Da' nu puneţi şi termopane? Că e păcat, dacă tot faceţi o treabă...", sugerează plin de bunăvoinţă Meşterul cel Mare. „Şi caloriferele ar trebui schimbate că sînt de fontă...", ciripeşte unul dintre ucenici. Nu-mi dau seama cum arăt, dar, la o secundă după ce ni se intersectează privirile,

ucenicul înțelege că e în pericol și-și retrage cuvintele. „Cu o vopsea dată și cu o aerisire merg însă și ăstea foarte bine...", rostește el, făcîndu-mi împăciuitor cu ochiul.

Ar fi momentul să încep negocierea. Deschid gura hotărît să spun că e prea mult pentru mine, dar iese altceva. „Și chiar nu există nici o speranță să terminăm mai repede?" Meșterul mă privește uimit, se vede limpede că nu se aștepta la o victorie așa rapidă. „Păi, știu și eu, să vedem, eu zic că totuși o putem rezolva într-o lună, nu băieți?" Băieții sînt și ei cu gura căscată, e clar că n-au mai întîlnit de mult așa un fraier, prin urmare acceptă rapid noul termen de execuție. Atac la baionetă, hotărît să-mi forțez norocul. „Trei săptămîni, ce ziceți?" Calfele pufnesc la unison, Meșterul își aprinde țigara, trage adînc în piept, dă ochii pe spate și apoi îmi aruncă vestea cea mare: „Dom'le, sînteți culmea, zău dacă am mai văzut om ca 'mneavoastră... Bine, dom'le, ieșim în trei săptămîni!". Victoria e aproape, așa că, după ce-mi iau inima în dinți, rostesc repede, fără să-i privesc în ochi: „Totuși prețul mi se pare exagerat...".

E clar, nu se așteptau la asta. Meșterul cel Mare își dă seama că l-am tras pe sfoară, așa că joacă tare. „Mie nu-mi plac ciorăniile, eu credeam că ne-am înțeles la preț, acu' v-ați sucit..." Pun placa celebră cu „să fim și eu, și voi mulțumiți", dar nu ține. Le spun despre salariu, rată la mașină, copil și pensia părinților. În cele din urmă cedează, dar abia reușesc să le smulg o reducere

cu un milion. Cînd batem palma, Meşterul cel Mare îmi şuieră la ureche „Sînteţi dat dracu', dom'le!", dar abia după ce iese pe uşă constat că n-am băgat de seamă dacă a spus-o admirativ sau ameninţător...

Dilema, nr. 546, 19-25 septembrie 2003

Nouă ani și restul zile

Era o după-amiază leneșă de octombrie. Nea Gelu se lăsase înduplecat și scosese din nou cîteva mese în fața cîrciumii, dar nici unul dintre noi n-avusese atît de mult curaj încît să-l roage și de niscai umbreluțe. Nu c-ar fi fost neapărat foarte cald, deși curgea printre clădirile Lipscaniului un soare roșu care ne bronza fețele și berea din pahare, însă eu, unul, m-aș fi simțit cu mult mai bine sub pînza unei umbreluțe. La fel și berea, probabil ultima bere băută afară, la terasa lui Gelu.

„Am o idee!", s-a auzit, la un moment dat, glasul ușor hîrîit al lui C.B., dar, după aceea, cred că au trecut minute bune pînă s-a îndurat cineva să mimeze curiozitatea. N-avea nimeni chef de vorbă, cu siguranță berea și soarele înviau amintiri de peste vară, era greu să crezi că începuse din nou facultatea, că urmau căutările disperate după o gazdă sau un loc în cămin și ceva de lucru.

„Ce idee?", a icnit, într-un tîrziu, Mara. De undeva, din spatele unei halbe uriașe, s-a auzit, aproape în același timp, și glasul lui Ciocu': „Mi-e groază deja...". C.B. a rîs scurt, noi am gîlgîit berea în hohote lungi, apoi s-a lăsat liniște ca

înainte de venirea ploii. „Mă gîndeam să vă propun să ne vedem aici, exact aici, peste fix zece ani. Ce ziceți?"

Nimic. Nimeni n-a zis nimic minute bune, după care a pocnit vocea spartă a Oanei: „Banal, moșule, banal, toată lumea are mania cifrelor rotunde, de ce peste zece ani și nu peste șapte, spre exemplu?". Avea dreptate Oana și atmosfera s-a înviorat brusc. „Nici șapte nu merge, e la fel ca trei, apare prin toate poveștile...", m-am trezit vorbind. „Da, da, are dreptate!", a aprobat Ciocu' și probabil că tot el a venit cu ideea lui nouă. Mie mi-a plăcut, C.B. a strigat „Bingo!" și așa a rămas: peste fix nouă ani, la terasa lui Gelu, în zi de 4 octombrie. „Și ce-o să facem atunci?", am întrebat eu. Mi-a răspuns Doro, ușor contrariată de ignoranța mea: „Păi, tocmai asta e ideea, frate, să vedem ce-o să facem atunci, unde am ajuns, cum am ajuns...". Părea departe. Fantoma celor nouă ani bîntuia undeva, foarte departe în după-amiaza aceea, așa că ne-am relaxat și am început să facem bancuri. „Vă dați seama? La consumația pe care i-o facem noi lui Gelu în fiecare zi – și gîndiți-vă că mai avem încă trei ani de stat prin preajmă! – în nouă ani ăsta devine bar de lux. Propun să facem de-acum o rezervare..." Cineva chiar l-a strigat pe Gelu, dar era ocupat să descarce marfă și nu ne-a auzit. „Nu e nevoie de rezervare, C.B. va fi mare director peste nouă ani, așa că pentru Gelu venirea lui aici va fi o mare cinste și onoare", am înțepat eu, iar replica n-a întîrziat să apară. „Lasă, Turcescu,

vezi mai bine că Grigoriu e aproape de pensie, peste nouă ani parcă te văd la Radio, mare vedetă, dînd ţării bineţe..." Ore întregi am rîs cu lacrimi, închipuindu-ne faţă în faţă cu oglinda lui octombrie 2003: Ciocu' urma să devină cel mai mare artist-fotograf în viaţă, Doro avea un strălucit viitor în publicitate, Andreea urma să fie o mare stea în televiziune... Apoi au început proiecţiile în plan extra-profesional şi din momentul acela nimeni şi nimic nu ne-a mai putut opri din rîs. Ne-am pus kilograme în plus, unul sau două divorţuri, trei-cinci copii, ba chiar şi o restanţă perenă la Pruteanu...

Stau prost cu memoria. Uit oameni, nume şi, mai ales, cifre. În fiecare an însă, pe la jumătatea lui septembrie, îmi vin în cap după-amiaza aceea leneşă de octombrie şi berea călduţă de la terasa lui Gelu. Anul acesta se împlinesc cei nouă ani şi mă voi duce acolo. Din cînd în cînd îmi repet, ca un refren salvator, că nimeni n-a uitat de promisiunea făcută şi că vor fi acolo şi C.B., şi Ciocu', şi Doro, şi Andreea... Dacă au timp vor veni, sînt sigur, oricît ar fi de ocupaţi cu ziarul, cu expoziţia de fotografie sau cu jurnalul de ştiri de la şapte seara. Iar ca să nu avem surprize, mîine, după emisiune, o să dau eu un telefon la restaurant, să fac o rezervare, că patru pică într-o sîmbătă şi, ca de obicei, n-or să mai fie locuri înăuntru, iar în octombrie, domnul Gelu nu mai scoate de mult mese afară...

Dilema, nr. 547, 26 septembrie-2 octombrie 2003

Joc şi jale

Am renunţat de multă vreme să mai privesc meciurile de fotbal din campionatul intern. Vagile mele tuşe de microbist datează din perioada în care exista Craiova Maxima, dar cred că încă sînt în stare să recit fără greşeală acel „unsprezece de aur" condus din teren de Costică Ştefănescu: Lung, Ungureanu, Beldeanu, Tilihoi, Crişan, Ţicleanu, Cămătaru, Cîrţu... (Nu mi-au ieşit decît nouă, dar sper ca pînă la final să-mi mai amintesc cel puţin doi!) Apoi s-a întîmplat să plece Cămătaru la Dinamo, eu la facultate, iar cînd am ajuns în Bucureşti, s-a petrecut brusc metamorfoza: m-a lovit un năprasnic sentiment de mîndrie faţă de locurile natale, aşa încît am lăsat în urmă, fără pic de regret, orice amintire cu olteni şi am devenit singurul susţinător din grupă, şi chiar din tot anul, al echipei FC Argeş. Băieţi buni, în felul lor, trăind de ani mulţi din amintirea gloriei lui Dobrin şi înjurăturile lui Halagian, singurul antrenor în stare să ţină echipa pe un loc călduţ, pe la mijlocul clasamentului.

În perioadele de veşnică înfruntare dintre rapidişti, stelişti şi dinamovişti eram cel mai fericit dintre pămînteni: fiind catalogat „neutru

şi inofensiv", beneficiam de „prezumţia de nevinovăţie" şi aveam parte de un tratament excepţional concretizat în halbe de bere oferite cu generozitate ba de roş-albaştri, ba de „cîini", ba de susţinătorii echipei de sub Grant... Treaba funcţiona şi la victorie, şi la înfrîngere, şi la meci egal. Ba, mai mult, aş putea spune că funcţiona în special între etape, cînd de jocul echipei din Trivale ajungea să depindă, mai mult sau mai puţin, configuraţia clasamentului în partea lui superioară. „Moşule, măcar un egal să scoateţi!", mi se şoptea între halbe şi eu dădeam uşor din cap a speranţă şi aprobare, deşi mi s-a întîmplat nu o dată să nu ştiu nici măcar numele echipei pe care urma s-o înfrunte trupa lui Halagian...

Au trecut ani, vorba cîntecului, şi viaţa s-a schimbat. Dacă, pe vremuri, tot mai ştiam de un Vlădoiu sau, mai tîrziu, Mutu (ah, Mutu!), prea desele schimbări şi transferuri de fotbalişti m-au adus în situaţia de a fi astăzi unul dintre cei mai bizari susţinători ai echipei din Trivale. Nu ştiu nici un jucător din lotul piteştenilor, cu excepţia lui Vlădoiu, veşnicul Vlădoiu, despre care am aflat că s-ar fi retras la FC Argeş pentru „pensionare". Ştiu însă numele actualului antrenor, Moldovan, şi mai ştiu şi toate bîrfele şi scandalurile, din sau de pe lîngă sînul echipei, pentru că urmăresc cu maximă atenţie „Procesul etapei", „Recursul etapei", „Minutul 91" şi chiar şi „Fotbal din Prima" (deşi, din cauza Iuliei Frăţilă, aici e discutabilă concentrarea mea pe problemele fotbalistice din respectiva

emisiune...). Ca să închid cumva cercul, am să spun că bizareria despre care vorbeam e legată nu numai de ignoranța mea în ceea ce privește identitatea celor care compun echipa din Trivale, ci și de faptul că (rușine să-mi fie!) în ultimii trei-patru ani n-am urmărit nici măcar la televizor un meci al echipei favorite! Deși, repet, ori de cîte ori mă întreabă cineva cu ce echipă țin, răspund „FC Argeș!" fără nici cea mai mică ezitare...

Nu mă mai îngrijorează deloc ipocrizia mea privind asumarea calității de suporter al echipei din Trivale. M-am obișnuit cu ea. S-or fi obișnuit și alții. Însă mă intrigă faptul că nu reușesc deloc să mă rup de „spectacolul" care precedă sau urmează minutele de fotbal din teren: cumpăr ziare de sport, citesc bădărăniile lui dom' Mitică și declarațiile agramate ale Generalului, pierd nopțile cu ochii în televizor privind aceleași și aceleași personaje cu nume de napolitane, Gigi, Pinalti, Țiți, Meme, ascult profețiile lui Il Luce și necazurile legate de divorț ale Briliantului...

Oricît ar părea de paradoxal, nu mă uit la fotbal, dar știu totul despre el. Din fericire, fiind vorba de un joc, ipocrizia mea e scuzabilă. Înlocuiți însă fotbalul cu toate domeniile în care, în ultimii ani, a apărut o inflație de „specialiști" buni doar de gură și veți trăi amărăciunea transformării jocului în jale.

Dilema, nr. 548, 3-9 octombrie 2003

Da pentru Europa?

Vecinul meu își bate nevasta. În fiecare seară, din apartamentul de dedesubt se aude mai întîi un lung șir de înjurături, apoi se trîntesc uși și începe: o palmă, două, trei... Ea plînge, el țipă. Țipă și dă televizorul mai tare, să nu se audă vaietul femeii. Degeaba. Prin pereții subțiri, de bloc făcut din plăci, se aude tot. Însă n-am reușit să aflu niciodată de ce o bate. De cîteva ori am pus mîna pe telefon, hotărît să chem poliția, dar, ca un făcut, din clipa aceea plînsul femeii a încetat. M-am amăgit închipuindu-mi că e un semn, apoi m-am prostit spunîndu-mi că, în definitiv, e casa lor, căsnicia lor, bătaia lor.

În intersecție, o clipă de întîrziere: semaforul e deja verde și apăs cîteva secunde mai tîrziu (prea tîrziu?!) pedala de accelerație. Din spate răsună un prelung cor de claxoane. După zece metri mă depășește un Cielo cu geamuri fumurii, șoferul se aliniază paralel cu mașina mea, deschide geamul din dreapta, mă privește două secunde, apoi mă înjură de mamă. Sînt „vinovat" de întîrzierea din intersecție. Calc accelerația, îl ajung la primul semafor, mă dau jos din mașină și îl întreb de ce mă înjură.

A blocat uşile şi cînd se face verde pleacă de pe loc cu viteză maximă. Pînă să urc în maşină, se face din nou roşu, am blocat circulaţia, dar, de data asta, nu mă mai claxonează nimeni.

Magazin mic, de cartier, însă cu raion bogat în mezeluri. O singură vînzătoare. Cer o sută de şuncă şi o bucată de brînză. Coşmar: fata termină de numărat un teanc de bani şi întinde ameninţător mîna spre vitrina cu mezeluri. Scot un ţipăt scurt, se opreşte şi mă priveşte speriată. Bîigui ceva, apoi îi arăt mănuşa de folie abandonată, undeva, lîngă tăietor. Îmi aruncă o privire ucigaşă, îşi pune în silă mănuşa şi-mi taie bucata de mezel, cu mişcări scurte şi repezite. Pentru cîteva secunde, cît durează operaţiunea, micul magazin capătă brusc alură de piaţă medievală cu eşafod şi ghilotină. Oricum, din privirea fetei înţeleg că n-ar ezita să „tranşeze" foarte rapid chestiunea dacă ar fi să ajung, cine ştie cum, în locul bucăţii de şuncă...

„Geamuri termopan, preţuri minime." De zece minute vorbesc cu patronul turc. Încercăm să ajungem la o înţelegere. N-am mulţi bani de cheltuit, vreo cîteva sute de euro, dar tot nu ajung. La un moment dat, după ce dau de înţeles că sînt dispus să facem unele „compromisuri", turcul zîmbeşte şi-mi propune varianta fără factură. Preţul scade spectaculos şi batem palma.

Deplasare în interes de serviciu. Diurnă şi bani de cazare. Prins cu o mie de lucruri, uit de facturile pentru deconturi. La întoarcere mă

aşteaptă privirea de gheaţă a contabilei. N-o interesează nici o explicaţie, vrea facturi, şi pace. În drum spre casă, lîngă Mall, trei ţigănci flutură facturi în alb, ca batistele în gară. Mă opresc, plătesc o sută de mii şi iau două. Nu sînt chiar ce trebuie, dar contabila înţelege în cele din urmă şi scap cu faţa curată.

Trei noaptea, strada pustie, toate locurile de parcare ocupate. Întorc şi calc linia continuă. Din spate răsare un echipaj de poliţie, îmi recunosc greşeala, dar degeaba. Poliţistul scoate un pix şi se pregăteşte să scrie amenda. Scot şi eu cincizeci de mii şi ne despărţim cu urări de bine.

Am o prietenă stomatolog şi acum două seri a făcut cinste. E al treilea an consecutiv cînd nu plăteşte impozit pe profit pentru că din scripte rezultă că n-are. Şi asta pentru că, vorba ei, „a fost fată deşteaptă şi şi-a luat contabilă isteaţă". Aşa că e „pe zero". Şi de-aia face cinste.

Peste cîteva zile, vecinul de dedesubt, şoferul nervos, vînzătoarea de mezeluri, turcul-termopan, ţiganca cu facturi, poliţistul şpăgar, eu şi prietena mea stomatolog vom merge la vot. Avem o datorie cetăţenească: să spunem „Da pentru Constituţie, da pentru Europa!". De votul nostru depinde viitorul României, chiar dacă tot nu-mi vine să cred.

Dilema, nr. 549, 10-16 octombrie 2003

Profesorul

Mi-aduc aminte ca azi, era cea mai nenorocită cîrciumă din tot cartierul, o „bombă", trei mese din plastic, bere la halbă, miros de urină și zeamă de gunoi. Cea mai nenorocită cîrciumă din Berceni, la care trăgeau, din oră în oră, cerșetorii alcoolici înșirați de-a lungul străzii ce leagă Piața Sudului de gura de metrou. Am cerut o halbă și m-am așezat într-un colț, hotărît să scriu reportajul fără de care nu aveam cum să intru în examen. Așa fusese înțelegerea, toți cei care nu apucaseră să treacă pe la cursul de „Genuri jurnalistice" mai aveau o șansă, un reportaj despre atmosfera dintr-un local de lux sau unul zemuind în promiscuitate. La început mă gîndisem să încerc, comod, prima variantă, dar apăruse din nou aceeași și aceeași problemă, îmi lipsea un costum, era a mia oară cînd mi se întîmpla asta și, firește, tot a mia oară cînd promiteam să-mi cumpăr unul „cu prima ocazie". Neavînd costum, varianta localului de lux căzuse, dar mărturisesc că nu-mi părea rău. Ochisem de mult bomba de lîngă piață, mi se părea că se întîmplă ceva aparte acolo, dar n-avusesem motiv și, probabil, nici curaj să trec dincolo de ușa din tablă pe care

cineva mînjise cu vopsea galbenă trei litere strîmbe: „Bar".

Scoteam o muscă din gulerul de spumă al halbei cînd i-am simţit răsuflarea puturoasă venind de undeva, din dreapta, o dată cu primele cuvinte: „Hombre, ai o ţigară?". Gest reflex, am vrut să-i întind pachetul, de fapt am şi făcut-o, dar m-am răzgîndit brusc cînd i-am văzut unghiile mari, încovoiate şi mizerabile. Am scos o ţigară din pachet şi i-am dat-o. Nu mi-a mulţumit. Şi-a aprins-o de la un alt cerşetor aflat puţin mai în spate, apoi a venit din nou lîngă mine, privindu-mă fix şi întrebător: „Do you speak english?".

Am crezut că visez. Am răspuns teleghidat „Yes, I do", apoi aproape că m-a bufnit rîsul. Era incredibil, dar în cîteva secunde a devenit realmente halucinant: cerşetorul alcoolic din faţa mea vorbea perfect limba engleză! Pentru o halbă cu bere băută pe nerăsuflate, mi-a recitat un sonet de Shakespeare, iar după un pahar de votcă puturoasă, a început să declame fraze şi poezii în franceză, italiană şi rusă. Într-o jumătate de oră îmi băuse aproape toţi banii, dar continuam să-l alimentez cu alcool pentru că sconcsul-poliglot avea o poveste de viaţă absolut fantastică. Fusese profesor de liceu, căsătorit cu fata unui ambasador, rămăsese impotent, divorţase, în şase luni vînduse totul din casă, apoi vînduse şi casa, nu-i mai rămăsese nimic în afară de alcool, bea orice şi oricît şi aştepta să moară. Singurul lui regret

era că n-avea copii, dar, din cînd în cînd, bombănea ceva despre niște urmași. Vreme de cîteva ceasuri l-am ascultat uluit, fără să scot o vorbă. Cînd am plecat din cîrciumă, m-a urmat preț de cinci minute, apoi a dispărut în spațiul strîmt dintre două coșmelii de tablă. Mi s-a părut că-l aud prăbușindu-se, dar nu m-am întors. Am publicat povestea cerșetorului poliglot, reportajul a fost chiar cap de ziar, iar o fundație umanitară mi-a dat și-un premiu.

Peste șase luni l-am văzut a doua oară, întins pe ciment, gol-pușcă. Doi infirmieri l-au așezat lîngă ceilalți, aparatul de fotografiat a clănțănit scurt de cîteva ori și ușa de la morgă s-a închis cu zgomot surd, ca o carte groasă scăpată pe covor. Era mijlocul lui ianuarie. „Numai aseară au adus patru... Dacă și la noapte e ger, nu mai scapă unul", a scuipat cuvintele în barbă unul dintre legiști. „Știți cumva cum îi cheamă?" Doctorul m-a privit prostit, Toni, fotoreporterul, a făcut și el ochii mari. „La ce vă trebuie? Chiar dacă le-ați pune și numele în articol, tot nu i-ar păsa nimănui. Scrieți doar că au mai murit de frig patru cerșetori. Ajunge..." În drum spre redacție m-am oprit la o biserică și-am aprins totuși o lumînare: datorită lui luasem un examen și-un premiu...

„Bomba" din Berceni nu mai există. „Au dărîmat-o acum vreo cinci ani", m-a lămurit zilele trecute unul dintre cerșetorii împrăștiați în apropierea gurii de metrou. L-am întrebat dacă își aduce aminte de unul de-ai lor, bun vorbitor

de engleză, franceză, italiană. „Sigur că da, Profesoru', a murit de frig prin '95. Om serios, da' fără noroc, ca și mine, dom'le, că și eu am fost profesor de liceu, căsătorit cu fata unui ambasador, ghinionul meu că am rămas impotent, nenorocita m-a părăsit, după șase luni vîndusem tot din casă..." Știam ce urmează, așa că întrebarea „urmașului" m-a prins pregătit. „Apropo, do you speak english?", a făcut el. I-am răspuns zîmbind strîmb, ca în fața unei copii nereușite: „No, mister, I don't, da' între timp am mai învățat ceva românește...".

Dilema, nr. 550, 17-23 octombrie 2003

Repede

Claxonul camionului din spate urlă prelung, apoi se aude vocea șoferului: „Mișcă, bă, mai repede! Dormi?". Nu dorm, m-am trezit încă de acum două ore, doar că astăzi e ziua unei revoluții personale. E ziua în care m-am hotărît să-l omor pe *repede*.

De ani mulți e blestemul existenței mele. Îl simt în spate în fiecare dimineață în care trebuie să mă trezesc *repede*, să mă bărbieresc *repede*, să mănînc *repede* ceva – deși, de multe ori, doar beau *repede* o cafea – și apoi, după ce mă îmbrac *repede*, să încep o nouă zi. Știu ce am de făcut: o duc *repede* pe Ioana la grădiniță, apoi mă urc *repede* în mașină și între două semafoare cumpăr cîteva ziare să văd *repede-repede*, pînă ajung la redacție, titlurile de primă pagină. În ultima vreme, dacă mă mișc *repede*, am timp să-mi consult și agenda în mașină, așa că, în momentul în care intru în birou, știu deja ce am de făcut și pot să mă apuc *repede* de treabă.

Prin urmare, dau *repede* cîteva telefoane, fixez întîlnirile sau interviurile din ziua respectivă, apoi deschid mail-ul și-mi arunc *repede* ochii peste mesajele primite. Am dobîndit o tehnică

specială în ultimii ani, cu ajutorul căreia pot să fac foarte *repede* o selecție a mail-urilor, așa că mi se întîmplă să răspund cît se poate de *repede* la toate solicitările sau întrebările venite cu poșta electronică. Din două în două zile dau *repede* și un telefon acasă, la părinți, și mama mă roagă, de fiecare dată, să dau *repede* o fugă și pe la ei. De fiecare dată intervine ceva și trebuie să închid *repede*, așa că nu promit nimic, dar mă gîndesc că, dacă mă mișc mai *repede*, e foarte posibil să-mi fac timp pentru o vizită acasă la sfîrșitul săptămînii.

„A sunat o vecină, trebuie să ajungeți *repede* acasă că e inundație!" O variantă. La fel de bine s-ar putea să fie nevoie să dau o fugă acasă cît se poate de *repede* pentru că vine instalatorul, vine echipa de la cablu sau soacră-mea, care n-are niciodată cheie. Iar dacă nu e nici una dintre cauzele de mai sus, tot trebuie să mă mișc *repede* să ajung să plătesc facturi la bancă, datorii sau amenzi de circulație. Mai ales amenzi de circulație pentru că, de obicei, tot încercînd să mă mișc cît mai *repede*, e aproape imposibil să nu dau peste radare. Sau ele peste mine, mă rog, să trecem *repede* și peste asta.

În general, peste zi, scenariul existenței mele continuă în același ritm: nici nu-mi dau seama cît de *repede* se face ora prînzului, așa că, după emisiunea de la radio, dau fuga la patiseria din colț și-mi iau ceva ce poate fi mîncat la *repezeală*, în mașină. Merg apoi la ziar unde predau *repede* articolele restante, mai dau *repede* cîteva

telefoane, vorbesc *repede* cu fosta soție, aflu că trebuie lămurite *repede-repede* o mie de probleme, fixăm *repede-repede* o întîlnire pentru ziua următoare și, între două discuții cu amicii ieșiți *repede* la o țigară pe holul redacției, beau *repede* o cafea, apoi o tulesc cît se poate de *repede* spre facultate. De fapt, e vorba de un master, iar în momentul în care m-am înscris cred că a contat foarte mult faptul că o să se termine destul de *repede*. Seara am o emisiune de televiziune, așa că, după cursuri, zbor *repede* spre studio, mai dau *repede* cîteva telefoane, urmează machiajul, producătorul îmi spune *repede* ultimele detalii și apoi „Hai *repede* în emisie că mai sînt doar două minute!"...

În drum spre casă mă opresc la un restaurant și comand ceva care să poată fi gata cît mai *repede* pentru că lucrul pe care mi-l doresc cel mai mult e să ajung cît mai *repede* acasă, să fac *repede* un duș și să mă bag *repede-repede* în pat, singurul loc în care reușesc, din cînd în cînd, să-l omor pe *repede*. Deși, mărturisesc, în ultima vreme, adormim, și eu, și ea, din ce în ce mai *repede*...

Dilema, nr. 551, 24-30 octombrie 2003

A, e, i, o, u, învăţaţi să spuneţi nu

Luni, prima zi după cele două de votare, „România în direct", .discuţie despre felul în care a decurs operaţiunea „Da, pentru Constituţie!". În treizeci de secunde aproape că se blochează centrala. Povestesc despre o mătuşă venită în vizită la Bucureşti, care toată ziua de sîmbătă şi apoi duminică dimineaţă m-a asenizat cu văicărelile ei, femeia voia cu orice chip să voteze şi nu ştia unde şi dacă poate că: „Deh, maică, mă grăbii să vin la Capitală şi uite că pierd momentul ăsta important pentru ţară, eu, care din '90 încoace, ba chiar de mai-nainte, n-am lăsat să treacă o votare fără să particip, păcatele mele!". În cele din urmă am luat-o de mînă şi, tocmai cînd ne pregăteam să mergem spre votare, a sunat bărbatu-său, unchiul Mitică, să-i spună că a votat el şi pentru ea, n-a fost nici o problemă, că preşedinte la secţia de votare din sat era Ion, pădurarul, vecinul lor. Am dat tonul, aşa că încep să curgă poveşti incredibile. Un ascultător din Galaţi a văzut un copil votînd cu buletinele părinţilor, o doamnă din Tulcea a votat cu succes de patru ori (de trei ori *nu* şi o

dată *da*), iar pe foarte mulți i-a prins arcanul urnei volante ba pe stradă, ba la supermarket, ba în stația de autobuz...

Desigur, la ora la care apar aceste rînduri, faptele din categoria descrisă mai sus au intrat deja în folclorul democrației românești. Ceea ce m-a făcut să revin asupra lor e tonul intervențiilor telefonice pe marginea acestui subiect. Toți cei care povesteau amănunte legate de penibilul vot pentru Constituție nu erau nici isterici, dar nici calmi, nici revoltați, dar nici resemnați. Pur și simplu înțeleseseră. Era ceva apăsat și dur în tonul vocii lor, ca o amenințare surdă pentru ce va să vină în viitorul an electoral. „Eu nu mă mai duc în viața mea la vot!", a rostit scurt o profesoară de matematică din Timișoara. „M-am simțit violată, era dreptul meu de a decide și printr-o campanie abjectă mi-au anulat acest drept. Mi-aduc aminte de un cîntec din Piața Universității, ceva cu a, e, i, o, u, învățați să spuneți nu, eu așa am înțeles democrația, ca un sistem în care îți e garantat dreptul de a spune nu, or, tocmai acest drept mi-a fost cumva luat, au încercat să mă facă să mă simt vinovată de lipsă de patriotism în cazul în care aș fi îndrăznit să votez împotriva Constituției!" O întreb cum a votat, dacă a votat, și răspunsul e halucinant. „Am votat, ce era să fac? Da, să știți, e pentru ultima oară..." Un prieten vechi al emisiunii, brașovean, recunoaște că și el a votat pentru Constituție, dar e de-a dreptul scîrbit de felul în care s-a desfășurat toată campania. „Ne

cred proşti, domnule, ar trebui să înţeleagă însă că, după atîtea şi atîtea experimente, am mai învăţat şi noi cîte ceva, chiar dacă ei îşi vor trece la capitolul realizări de partid votul acesta pro-Constituţie, ar fi bine să-şi bată încă de pe acum capul cu ceea ce se va întîmpla anul viitor, pentru că, aşa cum a spus şi doamna din Timişoara, eu nu mă mai duc la vot, votul trebuie să-mi aparţină, înţelegeţi, nu vreau să fiu îndobitocit, manipulat, forţat să spun da sau nu! Mai vorbim la anu'..."

Am vorbit din nou a doua zi, cînd tema a fost legată de criticile virulente lansate de Ion Iliescu la adresa celor care nu s-au prezentat la vot. A intrat în discuţie şi o posibilă reformă a sistemului electoral, în care să dispară pragul lui „50% plus 1". Scandal, păreri împărţite. De data aceasta însă mi s-a părut un scandal... frumos, ştiţi, genul acela de discuţii cu argumente dure şi pro, şi contra, din care nu se poate spune cu tărie cine are dreptate şi cine nu, dar la finalul cărora rămîi cu impresia foarte clară că erau necesare. Dincolo de asta însă, tema conspiraţiilor a revenit obsedant. „E o manevră, domnule, nu vedeţi ce tehnică au, ca să acopere scandalul cu ilegalităţile de la referendum, au sacrificat miniştri, lansează baloane de încercare cu schimbarea sistemului de vot... Nu mai ţine! Eu nu zic că nu se poate discuta pe marginea acestui subiect, dar nu acum, cu un an înainte de alegeri, ce, le e frică? Păi, să le fie!" Intervine şi o doamnă din Slobozia: „Să

termine cu prostiile, domnule, mai întîi să ne lase să votăm aşa cum vrem, fără să ne manipuleze, şi apoi mai stăm de vorbă despre reforma sistemului...".

Sînt foarte curios să văd ce se va întîmpla la alegerile de anul viitor. Se anunţă o bătălie electorală extrem de dificilă, în care, pentru prima oară în ultimii treisprezece ani, alegătorul, pierdut mai mereu între confruntările dintre candidaţi, va fi de astă dată în centrul atenţiei. Pentru că referendumul a scos în evidenţă un lucru clar, probabil singurul: românii încep să înţeleagă, şi de aici încolo refrenul cu „a, e, i, o, u" începe să-şi caute rima.

Dilema, nr. 552, 31 octombrie-6 noiembrie 2003

Oameni

Sînt altfel. Vocile lor sună altfel, rostesc scurt, repezit, icnind ca după un efort groaznic care le consumă cea din urmă rezervă de energie. Au o părere despre orice și mi-i închipui respirînd ușurați și satisfăcuți după fiecare intervenție telefonică în emisiune. Dacă închid ochii, aproape că le pot recompune, cinematografic, fiecare mișcare: mai întîi, pînda din jurul telefonului, apoi minutele de așteptare și, în fine, momentul de glorie în care spun ce au de spus, repede, dintr-o suflare, așteptînd apoi înfrigurați să apară reacția. De obicei tac, le mulțumesc pentru intervenție și trec mai departe.

Sînt învinși. Vocea lor spune asta și-n fiecare cuvînt pe care-l rostesc se simte durerea loviturilor primite. Au în spate nostalgia vremurilor în care „statul ne dădea case, salarii și pensii". Pentru ei nu există prezent, prezentul doare. Se refugiază în amintiri de demult, retrăind „gloria" anilor de comunism ca și cum ar evada în oniricul unei telenovele cu tovarăși grijulii și tovarășe îndatoritoare. „Aveam de toate, domnule, să-mi spună mie cineva că murea de foame pe vremea lui Ceaușescu!" E o frază-șablon auzită de o mie de ori. Ba nu – de mii de ori.

Sînt mulți. Maiștri, mineri, șoferi, subingineri sau foști activiști care-și închipuiau cîndva că viața le-a rezervat un loc important în istorie (doar construiau o societate nouă, multilateral dezvoltată), cînd ceva fără înțeles și fără legătură cu visul lor despre lume a venit și a călcat totul în picioare. „Au distrus fabricile, au închis minele, au furat ei și copiii lor și acum stăm cu mîna întinsă la mila altora. Rușine, domnule, rușine!"

Sînt furioși. Le simt nodul în gît, înjurăturile abia reținute, dorința de a lovi, fie și numai cu ajutorul cuvintelor. Dușmanul lor e greu de conturat, are ceva din președinte și premier, e cînd la Putere, cînd în Opoziție, „e toată clasa politică, domnule, niște nenorociți, stau și citesc ziare în timp ce poporul moare de foame, da' nu le pasă, ei și-au tras salarii de zeci de milioane și imunitate, cum să le pese?!".

Sînt surzi. Aproape că n-are rost să-ncerci dialogul, ei n-au timp să asculte, „am auzit destule, domnule, sîntem sătui de vorbe". Monologul lor e cel mai important, asta e crunta lor răzbunare, să spună, să strige, „să audă și cei pe care i-am votat ca proștii, da' nu ne mai prind la urne, o să se voteze singuri la anu', ascultați-mă pe mine!".

Sînt triști. Dincolo de cuvinte se aude prăbușirea teribilă în abisul unei lumi în care nu există zîmbet. Încrîncenați, agățîndu-se în fiecare zi de rămășițele unei lumi aproape dispărute, au uitat sau nu mai vor să zîmbească. „Cui îi

mai arde de rîs, domnule, cînd eu n-am cu ce să-mi plătesc întreținerea și n-am bani de medicamente..."

Sînt singuri. De acolo, din fața microfonului, îi văd strîngînd receptorul telefonului ca mîna singurului prieten, țeapăn și mut. „Noroc că există emisiunile, domnule, că în felul ăsta ne dăm și noi seama că nu sîntem ultimii oameni de pe lume, că mie nici nu-mi vine să mai ies afară din casă, ce să caut afară, mă duc doar o dată pe lună, cînd iau pensia, să-mi cumpăr una, alta, în rest stau și dorm, că altfel mă ia foamea..."

Sînt oameni. Enervanți, nostalgici, vorbind mereu despre salarii mizere și pensii de nimic, uitați în case sau zidiți într-o tristețe mută, dincolo de care nu pătrunde nici un zîmbet, pentru ei lumea se sfîrșește în fiecare zi, iar așteptările n-au nici un rost pentru că nu vine nimeni. Din cînd în cînd ridică receptorul și formează un număr. La capătul celălalt e iluzia unei lumi care ascultă și singura lor șansă să știe dacă mai contează.

Dilema, nr. 553, 7-13 noiembrie 2003

Raport de țară

Am citit cu maximă atenție sintezele din „Raportul de țară" întocmit de Comisia Europeană. Lucruri multe spuse și adevărate. Cu excepția definiției rebusistice privind economia de piață funcțională, putem spune că raportul e clar. Zilele trecute am primit însă o scrisoare de la o ascultătoare din Reșița: în cîteva rînduri, doamna E.C., pensionară, reușește să descrie mai bine decît orice raport felul în care arată astăzi România. Propun spre lectură scrisoarea amintită, cu iluzia că ea ar putea deschide un nou capitol de negociere între România și Uniunea Europeană: capitolul despre speranță.

Domnule redactor,

Ascult postul dvs. de radio de multă vreme și am încercat să vă vorbesc și la telefon, dar a fost tot ocupat, deci nu am reușit să vă prind liber să vă spun și eu dorințele mele. Este vorba de probleme sociale, sînt pensionară din anul 1986, cînd erau salarii mici, și am o pensie de mizerie de 1.280.000 de lei lunar. Sînt singură din 1970, nu am copii și nici ortac, adică soț. Am mari necazuri că vine iarna și eu nu am nici un fel de încălzire în locuința unde

stau la bloc. Am făcut proiectul pentru instalarea gazului metan. Proiectul a fost aprobat de Romgaz-Tg. Mureș-Timișoara-Reșița, dar mi s-a spus că mă costă 6.000.000 de lei ca să-mi facă instalația, plus contorul de gaz și mai trebuie să le plătesc și pentru faptul că trag țeava de la etajul doi pînă la etajul trei, pentru că nu are nimeni instalație de gaz metan. De aceea am apelat la dvs. de a mă ajuta cumva cu un premiu măcar de un milion de lei, cum ați dat la foarte multă lume din țară, care a participat la concurs prin telefon. Repet, eu am încercat de multe ori să vorbesc cu dvs., dar nu am reușit să vă prind niciodată, să vă spun parola, „Europa FM se aude peste tot".

Menționez că blocul unde stau este debranșat de la căldură și apa caldă de la centrală. Centrala este desființată. Cei de la parter, etajul doi și unul și-au instalat niște centrale în apartamentele lor, dar la etajul trei nu are nimeni instalat gaz metan, așa după cum am spus mai înainte. La etajul trei sînt unsprezece garsoniere, ultimul etaj al blocului. Dacă m-ați ajuta cu un milion de lei și aceștia mi-ar fi de mare folos, că mi-aș cumpăra o rezistență la curent electric (aerotermă) pînă ce voi reuși să instalez gaz metan, că menționez că nu am nici aragaz pe ce să fac mîncare și mănînc hrană rece și cînd și cînd merg la o prietenă unde fac mîncare pe aragazul ei. Ea poate să vă spună că este adevărat ce vă spun eu. Și un calorifer electric mi-ar fi de folos pentru căldură dacă m-ați putea ajuta, aș veni eu la dvs. la București și l-aș aduce personal cu trenul pînă acasă, la Reșița.

În scurte cuvinte, sînt sinistrată. Dacă vin personal la dvs. la București vă explic detaliat de ce sînt sinistrată, pe deasupra că nu am nici un fel de încălzire mai îmi și plouă în casă, deci trebuie și acoperișul reparat. Acolo trebuiesc alți bani, pentru reparația acoperișului. Nu știu încotro s-o apuc cu toate aceste cheltuieli. Vă mulțumesc anticipat, E.C.

Dilema, nr. 554, 14-20 noiembrie 2003

Şarlatanii

Cînd a intrat în birou şi l-am văzut aşa, îmbrăcat la patru ace, aranjat ca-n reviste şi mirosind de departe a parfum de cea mai bună calitate, mărturisesc că mi-a făcut o bună impresie. Mi-am spus atunci: „Uite, dom'le, un om care ştie să se prezinte la un interviu de angajare, bravo lui!", l-am poftit să ia loc şi discuţia s-a legat repede, mai ales că părea un tip dezgheţat, fără complexe. N-a durat mult: în cinci minute mi-a povestit despre liceul terminat în Bucureşti, eşecul admiterii la o facultate de stat şi înscrierea la jurnalistică, la o particulară. Acum intra în anul trei şi considera că venise momentul angajării. „Mama a zis că ar fi bine să-mi iau licenţa şi abia apoi să mă apuc de treabă, dar i-am văzut pe ceilalţi din an că lucrează şi am zis că e cazul să încep şi eu!"

Cînd l-am întrebat cine e preşedintele Senatului, i-a căzut capul; s-a foit vreme de cîteva minute pe scaun, a bîiguit ceva, apoi s-a recunoscut învins, invocînd apariţia unui lapsus. La întrebarea despre cele trei puteri în stat, i-au apărut primele broboane de transpiraţie, iar cînd am vrut să văd ce ştie despre funcţionarea Parlamentului, am avut impresia că o să leşine. I-am

dat apoi să redacteze o știre și, după un chin de o jumătate de oră, mi-a arătat o însăilare de vorbe fără logică și fără cea mai elementară structură piramidală. Era clar și a recunoscut-o și el: trecuse prin facultate ca gîsca prin apă, ziare citea, dar numai tabloide cu fete frumoase la rubrica meteo, iar ultima carte – vorba cîntecului, începută și lăsată pe noptieră – era despre zodii și amor. Ne-am despărțit în chip ciudat, cu strîngeri repetate de mînă, de parcă urma să ne revedem curînd.

Într-un fel, s-a și întîmplat așa. La o lună distanță, zăceam în fața televizorului butonînd telecomanda, cînd l-am văzut înconjurat de o grămadă de femei superbe. Era invitat special într-o emisiune de divertisment și în cîteva minute am aflat că între timp devenise ziarist, redactor la o revistă de scandal... Se ocupa de rubrica mondenă. Prezentatoarea emisiunii, o divă brunetă cu dese apariții în pictorialele unor lunare, îi sorbea cuvintele și, din cînd în cînd, încerca o apropiere timidă prin expresii colocviale de genul „noi, ziariștii", „în breasla noastră" sau „la noi, în mediul jurnalistic". Am rămas privind tîmp întreaga emisiune. S-a vorbit despre viața grea a ziariștilor din presa mondenă, chinuiți de prea multe și obositoare evenimente, despre satisfacția muncii împlinite, s-au rostit o mie de tîmpenii, sute de minciuni și zeci de dezacorduri gramaticale. Deh, între ei, „ziariștii".

Seria neagră nu s-a oprit aici. Din acel moment am început să observ cum revendicarea titulaturii

de ziarist atinge proporţiile unui fenomen de masă. Practic, orice individ care a ajuns să publice o dată în viaţă o notiţă într-un ziar sau săptămînal îşi face din asta un titlu de glorie şi o titulatură bună de aşezat pe cartea de vizită. Fiind considerată o profesiune la îndemîna tuturor, ziaristica a devenit un fel de meserie secundară pentru orice actor ratat sau inginer înzestrat doar cu voce fainã şi chip frumos, bun de arătat „pe sticlă". Pentru a fi jurnalist şi a revendica încadrarea în rîndul breslei par să fie suficiente dicţia, cititul de pe prompter şi fusta scurtă. Restul sînt amănunte.

În astfel de condiţii nici nu e de mirare că, în mai puţin de o lună de zile, individul spilcuit care-mi leşina în birou la un prim test de cultură generală ajunsese mare redactor de presă mondenă. Aşa cum nu e de mirare că, în ultimii ani, pe ecranele televizoarelor apar tot felul de fete frumoase şi actori de mîna a treia care, după scurte stagii de expunere în faţa camerelor de luat vederi, ajung să se proclame nici mai mult, nici mai puţin decît aparţinători ai breslei ziariştilor. E semn că statutul de vedetă nu le mai ajunge şi că umblă după un soi de recunoaştere pseudo-academică, folosindu-se de aceleaşi metode ca mai toţi şarlatanii din piaţa publică: iuţeala de mînă, beţia de vorbe şi nebăgarea de seamă.

Dilema, nr. 555, 21-27 noiembrie 2003

Ipocriţi în Ţara Minunilor

Şaptezeci şi ceva la sută dintre români cred că statul ar trebui să se implice mai mult în viaţa lor. Să le dea. Locuri de muncă, salarii, pensii. Cam aşa sună cîteva dintre rezultatele unui recent sondaj de opinie. Ceea ce, după paisprezece ani de vorbe despre capitalism şi economie de piaţă, eventual funcţională, trebuie să recunoaştem că nu sună tocmai liniştitor.

Evident, rezultatul a fost întors pe toate părţile, analizat, disecat. Un comentator de primă mînă a anunţat întoarcerea spre Marx şi Lenin, alte voci au identificat în procentajul aiuritor al celor care stau cu gîndul înţepenit spre ajutorul venit din partea statului masa mare de leneşi care atîrnă de atîţia ani de poalele ţărişoarei, frînîndu-i zborul spre lumea civilizată. Şi, desigur, interpretări vor mai fi fost, după mintea şi priceperea fiecăruia. Cineva s-a grăbit să spună că procentajul celor dornici de a avea statul în tot şi-n toate era lesne deductibil dacă se însumau rapid intenţiile de vot ale filo-pesediştilor şi filo-peremiştilor. Tot ce e posibil, un calcul rapid arată că numărătoarea e, într-adevăr, pe undeva, pe acolo. În asemenea condiţii, să-mi

fie iertat, dar cred că trăim ca Alice în Ţara Minunilor. Cu şaptezeci şi ceva la sută dintre români dornici să fie perfuzaţi de stat, nu s-ar mai fi auzit în România ultimilor ani nici măcar un strănut despre capitalism şi economie de piaţă. Or, cu toate bubele noastre în cap, parcă nu-i dracu' chiar atît de negru. Alta cred că e explicaţia controversatelor procente. I-aş spune ipocrizie, deşi, în bună parte, ar putea fi vorba şi de ignoranţă.

Nu-mi pot închipui nici în ruptul capului că răspunsurile la întrebarea despre implicarea statului în viaţa românilor au fost sincere. Avem noi, aproape toţi, un soi de ipocrizie nativă care, cu siguranţă, s-a făcut simţită şi în faţa operatorilor respectivului sondaj. Bunăoară, n-ai să vezi în România un om de afaceri mulţumit de felul în care o duce, chiar dacă zîmbeşte relaxat dintr-o poziţie fruntaşă a celebrului „Top 300". Oamenii de genul acesta sînt primii care vor spune întotdeauna că statul trebuie să facă mai mult pentru cetăţeni, chiar dacă, de cele mai multe ori, averea lor a fost făcută tocmai pe spatele unui stat anemic şi prea puţin grijuliu faţă de banul public. Pe urmă, e vorba de acei compatrioţi pe care nu lipsa de implicare a statului îi deranjează, ci lipsa lor de pregătire pentru jocul în terenul economiei de piaţă. Genul de indivizi cu opt clase sau facultate terminată care ajung să se uite lung spre averile acumulate de alţii şi să rostească înjurături printre dinţi, cerînd intervenţia statului,

haiducească dacă s-ar putea, în care să se ia de la cei bogaţi şi să se dea şi celor fără dare de mînă. Ipocriţii, cum spuneam, ascund în spatele vorbelor otrăvite despre inegalitate socială, hoţie şi nepotism incapacitatea lor de a se adapta prezentului. Sînt foarte mulţi şi, din păcate, uşor de atras în capcana vorbelor bombastice de genul „sus patria, jos mafia" rostite (tot) cu maximă ipocrizie de lideri de carton ai scenei publice.

N-am să greşesc acuzîndu-i de ipocrizie pe toţi cei intervievaţi în legătură cu rolul statului în viaţa cetăţeanului român al anului 2003. Sînt convins că, pentru unii dintre ei, singura şansă de supravieţuire o reprezintă ajutorul de la stat, în orice formă ar veni el: pensie, ajutor de şomaj, plăţi compensatorii, indexare. Dar nici în ruptul capului nu pot înghiţi găluşca celor şaptezeci şi ceva la sută dintre români care n-au înţeles în paisprezece ani cu ce se mănîncă economia de piaţă. Pentru că, dacă, prin absurd, lucrurile chiar aşa stau, nu ne rămîne decît să ne facem două-trei cruci mari plus cîteva bagaje şi s-o zbughim rapid, din motive lesne de înţeles, către prima graniţă cu ieşire spre Occident. Eu încă mai cred că ne aflăm în faţa unei noi dovezi a caracterului nostru duplicitar, acelaşi care ne face să ne declarăm pro-NATO, dar să-i înjurăm pe americani, să votăm acelaşi partid, chiar dacă recunoaştem că mergem într-o direcţie greşită şi, în general, să nu ştim niciodată dacă ceea ce spunem are vreo legătură cu ceea ce gîndim de fapt.

Dilema, nr. 556, 28 noiembrie-4 decembrie 2003

Unirea din vorbe

A fost Ziua Națională a României. De dimineață m-a trezit telefonul unui prieten pus pe „știri". Amicul mi-a urat zeflemitor *La mulți ani!*, după care m-a pus să deschid televizorul. Pro TV sărbătorea opt ani de emisie, iar la știrile B1 și Prima TV am văzut fundițe cu tricolor în colțurile ecranului. L-am închis. Televizorul, evident.

Am stat apoi, preț de cîteva minute, cu ochii în tavan și m-am gîndit cum o să sune emisiunea. Evident, România trebuia să vorbească în direct despre 1 Decembrie. Am calculat variantele. Puține. Tema patriotismului o lansasem în urmă cu un an, despre festivism mai discutasem și cu alte ocazii, iar gloria înaintașilor n-a adus niciodată prea multă audiență. Subiectul a venit la al doilea telefon, dat de același prieten. M-a întrebat dacă vreau tort de Ziua Națională și în momentul acela – nu mă întrebați de ce, că habar n-am! – m-am gîndit că, desigur, cea mai nimerită temă ar fi unirea însăși. A noastră, a românilor.

Așadar, despre cît de uniți (mai) sîntem. Primul telefon a venit de la un ascultător ușor agitat care a decretat, sec și fără echivoc, că nu mai

avem nici un fel de unitate. „De ce?", am întrebat eu, naiv. „Din cauza nenorociților de politicieni, dom'le!", a bubuit răspunsul. N-a detaliat. A închis telefonul, lăsînd locul unei doamne, stabilită de ceva vreme în Austria. „Românii nu sînt nici mai uniți, nici mai dezbinați decît alte popoare, și eu zic să terminăm odată cu toată văicăreala asta!" Am rugat-o să-mi dea un exemplu de solidaritate românească în jurul unei idei. A făcut o pauză, apoi a bîiguit ceva despre comuniști și europeni. Cînd am întrebat-o dacă se simte aparținînd unui grup unit sau măcar unitar din societatea românească, a mărturisit că a renunțat la cetățenie în urmă cu ceva vreme. La momentul respectiv nu mi-am dat seama ce se ascundea în spatele acestei confesiuni. Acum, după cîteva ore bune de la acel moment, îmi dau seama că doamna, cetățean austriac, avea tonul unei persoane eliberate de o povară. Se simțea confortabil vorbind despre cum ar trebui românii să termine cu văicăreala, pentru că reușise să scape de obsesia introspecțiilor. Nu mai voia să știe dacă există unire sau solidaritate, pentru că trăia deja în două lumi fără să aparțină nici uneia, și singura ei șansă de a se liniști psihic era aceea de a decreta sus și tare – sau măcar pe un post de radio – că nu există nici un fel de diferențe între popoare. Sau, mă rog, nu atunci cînd vine vorba de solidaritate și unire.

Într-un moment dintre cele care apar pe neașteptate într-un dialog ca iepurii din pălărie,

m-am întrebat dacă ideea de integrare în UE nu e cumva cel mai bun exemplu de uniune națională în jurul unei idei și chiar al unei cauze. Am gîndit cu voce tare și răspunsul n-a întîrziat să apară. Un domn din Sibiu mi-a tăiat elanul în treizeci de secunde. „E o falsă percepție, domnule. Nu poți fi unit în jurul unui lucru despre care nu știi mai nimic." Am încercat să parez, lansînd ideea sondajelor de opinie în care integrarea în Europa și NATO e susținută de români într-un procentaj de la înălțimea căruia te ia amețeala. „Păi, sigur, toți oamenii vor să ajungă în rai, chiar dacă nu știm prea multe despre locul respectiv. E simplu, Uniunea Europeană seamănă pentru mulți dintre români cu raiul, de ce n-ar răspunde sondajelor de opinie că vor să ajungă acolo?!" Am amuțit cîteva secunde pentru că, pe moment, n-am găsit replică. Și, dacă vreau să fiu sincer pînă la capăt, n-am nici acum.

În fapt, ce ne unește? Sau ce ne mai unește? Cîtă solidaritate și ce fel de unitate e în gloata adunată în jurul fîntînilor arteziene la fiecare victorie importantă a echipei naționale de fotbal? Cîtă unitate exprimă jeturile de urină care pătează zidurile Senatului și ministerelor din zonă la fiecare mare miting sindical din Piața Revoluției? Ce fel de coeziune ar trebui să identificăm în cozile uriașe și triste din fața cazanelor cu fasole și cîrnați împărțiți moca românilor „bucuroși" că s-au împlinit 85 de ani de la Marea Unire?

La aceste întrebări n-a răspuns nimeni, pentru că le-am oprit în gînd. Au rămas nerostite, așa cum nerostită a rămas și înjurătura pentru amicul care mă întreba dacă vreau tort de Ziua Națională.

Dilema, nr. 557, 5-11 decembrie 2003

Orfanii cu părinţi în viaţă

„Tati, cînd vii?" Îi spun că în seara asta voi ajunge mai devreme acasă, deşi e foarte clar că mint şi cîteodată chiar am impresia că-şi dă seama şi că ar vrea să-mi spună asta. N-are însă decît trei ani şi, probabil, încă o vreme o să-i fie destul de greu să-şi dea seama că nu-i spun adevărul. De fapt, şi dacă aş vrea să i-l spun şi tot n-aş putea: ce dracu', mai ştie vreunul dintre noi cînd îşi încheie ziua de muncă?!

Un prieten, coleg de redacţie, se văita într-o zi că de şase luni nu şi-a văzut copilul decît dormind. Lucrează şi în weekend pentru că vrea să scape de chirie şi nu-i ajung banii pentru un apartament. În parc, într-o duminică, am legat o conversaţie cu mama unui puşti şi am aflat că soţul ei e plecat de patru ani în Italia la muncă şi nu vine acasă de teamă că n-o să mai poată să se întoarcă acolo. Respectivul nici măcar n-apucase să-şi vadă copilul, pentru că prinsese un moment prielnic s-o şteargă din ţară exact cu trei zile înainte ca ea să nască. Aşa că, de patru ani, el îi trimite bani, haine şi cadouri, iar ea, fotografii şi casete filmate cu cel mic.

Şi e doar un exemplu, pentru că în orice parc poţi întîlni mii de poveşti asemănătoare. Toate

bunicile, bunicii ori bonele care plimbă de mînă sau în cărucioare ţîncii cartierelor au de spus poveşti asemănătoare. Despre părinţi-oameni de afaceri care muncesc cîte douăsprezece-opt-sprezece ore pe zi pentru ca „ăla mic să nu ducă lipsă de nimic". Despre părinţi-şomeri alergînd năuci dintr-un loc într-altul, căutînd disperaţi ceva de lucru. Sau, pur şi simplu, despre părinţi-lipsă din diverse motive.

În oricare dintre situaţiile de mai sus vorbim despre o specie aparte de orfani. Sînt orfanii din economia de piaţă, copiii orfani ai capitalismului românesc şi probabil că aşa stau lucrurile şi aiurea. Aceşti copii au părinţi, dar, de fapt, în cele mai fericite dintre cazuri ajung să se bucure de afecţiunea tatălui ori a mamei doar cîteva ore pe zi. În rest, au „grijă" de ei televizorul şi, evident, bunicii. Sau bonele. Chestiunea cu bonele e ceva mai nouă, şi asta pentru că, în unele cazuri, pînă şi bunicii au început să fie din ce în ce mai preocupaţi de creşterea veniturilor decît de cea a nepoţilor. Prin urmare, contra cost, părintele trăitor în capitalismul românesc închiriază copilului una bucată înlocuitor de mamă sau bunică pe o perioadă de opt-zece ore şi în felul acesta adoarme liniştit cu sentimentul că şi-a îndeplinit datoria. (Nici nu mai are importanţă că ajunge să schimbe, din diverse motive, patru bone la fiecare două săptămîni.)

„Tati, cînd vii?" Cred că e cea mai rostită întrebare de mai toţi orfanii capitalismului românesc. Copii care, de fapt, au părinţi în viaţă, dar nu în viaţa

lor. În bună parte, părinții lor sînt morți din clipa în care angajează o bonă sau lasă în grija bunicilor creșterea unui nou rînd de plozi. Printre ei, mai ales în rîndurile părinților-oameni de afaceri, zămislirea unui copil capătă accente grotești, în care se calculează tot, de la bugete de venituri și cheltuieli pînă la timpul pe care îl au pentru o astfel de „distracție".

Oricum ar fi, dacă vă uitați cu atenție în parcuri și în jurul blocurilor, veți constata că sînt locuri pline de orfani, iar la sfîrșit de săptămînă, orfanii umplu magazinele de jucării. În încercarea disperată de a mai potoli cumva mustrările de conștiință, părinții-morți în timpul zilelor lucrătoare încearcă să recupereze tot ce-au pierdut: copilul e îndopat cu prăjituri și bomboane, e plimbat la teatrul de păpuși și la film, dus în vizită pe la toate neamurile și, nu în ultimul rînd, răsfățat cu dreptul de a alege din rafturi coșuri întregi cu jucării.

Cînd vine ziua de luni și lucrurile o iau de la capăt, salvarea sufletelor vine prin telefon. E motivul pentru care orice țînc știe să țină mobilul în mînă mai bine decît lingura: mami și tati sună de cîteva ori pe zi și în felul acesta se liniștesc cu gîndul că procedează ca niște părinți buni. Iar „Tati cînd vii?" e, pînă la urmă, doar o întrebare, și copiii au obiceiul ăsta prostesc de a pune întrebări despre vii chiar și atunci cînd vorbesc cu niște oameni morți.

Dilema, nr. 558, 12-18 decembrie 2003

În dar

Citesc zilele trecute că vreo şaptezeci şi ceva la sută dintre germani consideră că sărbătoarea Crăciunului a devenit mult prea comercială. Şi dacă neamţul zice asta, să mă iertaţi, dar am şi eu curajul să-mi vărs oful adunat în ultimii ani pe marginea amintitei chestiuni. Mai ales că fac parte din categoria acelor indivizi care lasă întotdeauna pe ultima sută de metri cumpărarea cadourilor pentru cei dragi. În felul acesta, pe lîngă stresul întrebărilor de genul „ce-i iau lui X sau Y?", sînt nevoit să îndur şi aglomeraţia din magazine, or, numai cine n-a făcut *shopping* înainte de sărbători nu ştie ce înseamnă asta.

Ca să nu mai rămîn repetent şi anul acesta, mi-am zis că n-ar fi rău să arunc în eter una bucată emisiune „România în direct" cu subiectul pomenit: cumpărăturile. Adică unde, cînd, ce şi, mai ales, de ce cumpărăm. Mi-am zis că în felul acesta mai iese de-o idee şi poate se adună şi suficientă energie cît să ies la colindat magazinele în căutare de cadouri măcar cu o săptămînă înainte de venirea Moşului. Teoretic, trebuia să fie o emisiune în ton lejer, practic, a ieşit altceva...

„Mulţumim din inimă partidului care ne-a mai dat cîteva mii de lei la pensie înainte de sărbători, domnule Turcescu. Tare aş vrea să-i văd pe domnii guvernanţi cum merg ei la cumpărat cadouri dintr-o pensie de un milion şi cîteva sute de mii de lei, din care trebuie să-şi ia medicamente, să plătească toate cheltuielile casei şi să mai încropească şi o masă de Crăciun!" Aşa a sunat primul comentariu şi, din acel moment, mi-am dat seama că discuţia în sine nu va avea nimic de-a face cu ideea iniţială. De curiozitate şi cu o oarecare resemnare, am lăsat dialogul să alunece în fel şi chip, încercînd să-mi dau seama ce asocieri, mai mult sau mai puţin bizare, se pot naşte în mintea partenerilor de dialog atunci cînd vine vorba de cumpărături.

„Noi, românii, a dat tonul generalizărilor o doamnă din Constanţa, habar n-avem să facem cadouri. Cumpărăm întotdeauna la repezeală ceva, fără nici o legătură cu personalitatea sărbătoritului." Moda cadourilor cumpărate din supermarket sau din vreo benzinărie cu ştaif, am plusat eu. „Da, da, tot felul de kitsch-uri, care numai cadouri nu se pot numi. Ca să nu mai vorbim de variantele de avarie, aşa-zisele cadouri reşapate, nimic altceva decît cărţi sau obiecte pe care le-am primit, la rîndul nostru, la vreo aniversare şi le avem fie în dublu exemplar, fie ascunse prin vreun cotlon, în aşteptarea momentului în care le vom putea pasa mai departe, împăcaţi cu gîndul că dar din dar se face rai."

Mi-am închipuit că moda occidentală a cumpărăturilor făcute doar în ideea de a mai scăpa de stres o fi prins și în România. Așa că, la un moment dat, am aruncat și o întrebare în acest sens. „Da de unde! Pe mine mersul la cumpărături mă îmbolnăvește, domnule. Păi, cum să zic că scap de stres cînd văd prețurile luînd-o razna? Și ce bucurie sau liniște să am cînd scot din buzunar sute de mii sau milioane și n-am umplut nici trei sacoșe?", a strigat în receptor o doamnă din Bacău. Așa că m-am liniștit și am trecut ușor, ușor discuția spre cadourile de Crăciun. Cît de mari și cît de multe să fie ele?

„Din păcate, a rostit cu voce joasă și tristă un ascultător din București, povestea asta a cadourilor de Crăciun ne arată cum sîntem cu adevărat: fățarnici, ipocriți, superficiali. Nu ne luăm nici măcar în aceste zile răgazul necesar pentru a vedea adevărata bucurie a sărbătorilor. Ne stă mintea la cele lumești, în loc să ne luminăm sufletele cu dragostea celor apropiați, cu întregirea familiei sau cu împlinirea unor fapte bune. Goana asta după cadouri de Crăciun sau daruri oferite la aniversări ne arată, de fapt, cît de puțin ne pasă de cei dragi. Atunci cînd iubești pe cineva, orice zi e potrivită pentru a-i oferi ceva în dar."

A fost ultimul telefon și m-am bucurat că s-a întîmplat așa. Or fi nemții buni la sondaje, dar pe noi la vorbe nu ne întrece nimeni. Și trebuie să recunoaștem că e și ăsta un dar.

Dilema, nr. 559, 19 decembrie 2003

Zece

Imediat după '89 le ţineau deoparte. Ici-colo, încercări timide de a pune măcar unul se soldau cu vociferări serioase şi atunci se retrăgeau iute, ca nişte melci băloşi loviţi prin surprindere. Asta a fost în primele zile. Apoi, încet-încet, au băgat primul deget şi din mulţime au fost prea puţini care să reclame violul. Era deget cu experienţă, s-a spus.

La mineriade au mai înşurubat unul. Adînc, pînă în vintre. Cu ochii bulbucaţi, de pe margine, unii îşi făceau cruce, alţii aplaudau, respirînd uşuraţi ca după clismă. În astfel de condiţii, Vadim Tudor şi *România Mare* au apărut fără eforturi majore şi, uite-aşa, au mai înfipt unul, iar peste cîţiva ani l-au făcut să cînte cu glas de Loghin şi Dolănescu şi să dea cu piciorul în mingea ţinută de Mitică Dragomir.

Nimeni n-ar putea spune cu exactitate cînd l-au proptit pe-al patrulea. Locul se lărgise, aşa că a intrat de-a valma şi cel al foştilor securişti transformaţi peste noapte în cîini de pază ai democraţiei şi al foştilor utecişti crescuţi mari şi metamorfozaţi în clasă politică.

Al cincilea l-au strecurat la alegerile din '96. Era mic, l-au făcut mare și apoi au început să-i dea ba chipul lui Emil Constantinescu, ba pe-al lui Victor Ciorbea. Și tot nu s-ar fi zis că e gata pînă cînd n-a apărut Vasile. Radu Vasile. Din acel moment a fost clar: intraseră cinci.

Evident, au început să împingă. Mai întîi puțin, ușor, pentru salariile mari din AGA, apoi pentru indemnizații sporite pe măsura somnului din Parlament, pentru privatizări cu cîntec, trafic de influență, țigarete, Românii eterne și fascinante. Au început să se audă voci ale nemulțumiților și așa a apărut ideea de a mai înfige cinci.

Pentru început, cele ale baronilor locali. Al lui Mischie, al lui Oprișan, al lui Mazăre. N-a zis nimeni nici pîs. Era degetul din teritoriu și, pe lîngă el, a mai mers strecurat și cel de la centru, al lui Vanghelie. Cînd a venit invitația la numărat ouă de premier, erau deja șapte, așa că încă unul a intrat fără probleme. Opt cu totul.

Din bucăți de campanie mizerabilă pentru votarea noii Constituții, discursuri triumfaliste despre creșterea nivelului de trai și sluj făcut în fața mai-marilor zilei s-a mai înălțat un deget și a intrat la fel de adînc, ridicînd numărătoarea la nouă. Toată lumea a înțeles că pînă la final mai e doar unul. Unul singur. Și a început așteptarea.

Mai întîi a încercat Băsescu. Apoi a venit Năstase. A pus umărul și Iliescu și a fost adus pînă și Grecea. Gușă de pe margine, Hrebenciuc din interior, plus toată presa de partid și de stat.

Puwak şi Beuran, Miky Şpagă şi Păvălache, primarii de sector din Bucureşti. Nimic. Pînă într-o zi, cînd Gigi Becali a devenit preşedinte de partid şi, din acel moment, a intrat şi al zecelea, ultimul deget al picioarelor băgate adînc în România.

Dilema veche, nr. 1, 16-22 ianuarie 2004

In memoriam

Imediat ce se punea în mişcare maşina începeam să număr: unu, doi, trei... Număram în gînd, ascuns între bagaje (întotdeauna erau prea multe şi tata le înghesuia obligatoriu şi pe perna din spate), aşteptînd să văd fîntîna din capul satului. Cînd ajungeam cu numărătoarea la două mii patru sute trei, se vedea biserica de la stradă şi apoi fîntîna acoperită cu un capac de blăni încrucişate. Nu mai ştiu dacă-mi spusese cineva sau era numai o închipuire, dar eram convins că apa ei nu era bună de băut pentru că odată se înecase acolo o pisică. Oricum, nu-mi băteam capul, fîntîna era în capul satului, aşa că o mai vedeam încă o dată abia la sfîrşitul vacanţei. Aveau bunicii o altă fîntînă, cu apă bună, cea mai bună apă din lume.

Pînă ajungeam în faţa porţilor mari, vopsite în roşu-cărămiziu, îmi lipeam nasul de geamul maşinii, privind atent satul: CAP-ul cu zece biciclete sprijinite de gardul de la intrare, casa Auricăi şi Aurica însăşi, ştirbă şi zîmbăreaţă, acoperindu-şi gura cu mîna după fiecare vorbă, Nicu ţiganu' înconjurat de cei unsprezece copii

mereu murdari, cu burţile umflate (le spuneam rahitici şi ei ne dădeau cu pietre în cap, deşi habar n-aveam nici unii, nici alţii ce înseamnă cuvîntul...), tanti Codina-crăcănata, veşnic aşezată la poartă, pe băncuţă, atentă ca un radar la mişcările uliţei, şcoala mică şi terenul ei de fotbal cu porţi improvizate între zarzării mari crescuţi alandala şi, în sfîrşit, casa bunicilor, cea mai frumoasă dintre toate, cu mamaie şi tataie deschizînd porţile mari şi roşii, ca să intre maşina. Aşa începeau vacanţele... O zi de toamnă prăpădită, cîndva, pe la sfîrşitul anului trecut. În cimitirul din sat sînt numai eu şi cîteva ciori atîrnînd de crucea înaltă a bisericii. E vînt şi pînă aprind lumînarea stric o jumătate de cutie de chibrituri, apoi reuşesc cu greu să strecor lumina între două table îndoite care ţin loc de adăpost. S-au dus.

Am trecut prin sat ca printr-un coşmar. Cînd am văzut fîntîna de la stradă, am crezut că aici timpul n-a curs şi că sînt la fel toate, apoi a început blestemul. În locul CAP-ului, un cîmp şi trei stîlpi de beton uitaţi înfipţi în hotarul intrării, nici o bicicletă, Aurica dusă de mult, la fel şi tanti Codina, şcoala părăsită, cu terenul de fotbal transformat în pîrloagă. Cineva a tăiat zarzării, poate se uscaseră sau poate a fost o iarnă grea, cu lemne scumpe şi bani puţini. În mai toate curţile mi s-a părut că văd prunci oacheşi cu burţile umflate şi mi-am ferit instinctiv capul.

Pe lîngă casa bunicilor, pustie ca un cîmp în iarnă, am trecut fără să mă opresc. O fi stînd acolo un unchi, dar el n-are nici o putere să deschidă porțile mari ale vacanței.

Dilema veche, nr. 2, 23-29 ianuarie 2004

Pacepa reloaded

Anii '80, bucătăria familiei. Familia însăşi adunată în jurul micuţului aparat Neptun. „Aici Radio Europa Liberă!" Neculai Constantin Munteanu, Monica Lovinescu, Hurezeanu şi toate celelalte voci desenează o Românie despre care mie, copil, la şcoală, în cărţi, la televizor şi la radio mi se spune că e altfel. La un moment dat se aude un nume, Pacepa, apoi e rostit un titlu de carte. Cineva citeşte pasaje întregi despre Tovarăşul şi Tovarăşa. El vînează urşi goniţi în bătaia puştii, are servitori, nu îmbracă niciodată o haină de două ori, ea nu e academician-doctor-inginer, habar n-are o boabă chimie. Ascult şi-mi rămîne în minte numele autorului, Pacepa, pronunţat sacadat are valenţe de exerciţiu de dicţie, aşa că îl rostesc din cînd în cînd cu voce tare, Pa-ce-pa-pa-ce-pa... (Am făcut asta pînă într-o zi în care m-a auzit un vecin, Mincă-miliţianul, şi mi-a tras ditamai palma peste ceafă!)

Au trecut ani şi, vorba cîntecului, viaţa s-a schimbat. Ziarele au scos la iveală o poză alb-negru cu un individ ciudat, zîmbind pierdut la o adunare tovărăşească, mascat de o pereche de ochelari cu ramă groasă. Pacepa.

După douăzeci de ani, din nou despre Pacepa la radio. E adevărat, nu la Europa Liberă, ci la Europa FM. Pentru că a revenit în atenția opiniei publice prin cererea de restituire a bunurilor pierdute o dată cu plecarea din țară, socotesc că e un bun prilej să întreb dacă lumea îl consideră erou sau trădător.

„Un nenorocit, dom'le, un trădător ordinar!" E Dumitru din Galați. Argumentele lui seamănă al naibii de mult cu cele din declarația făcută de Ristea Priboi pe aceeași temă. „În momentul în care a defectat, Pacepa era sub jurământ, în serviciu credincios. Slujea țara, jurase pentru asta. Un trădător ordinar, cum spuneam..." Încerc un punct de vedere: dacă totuși trădarea lui Pacepa a contribuit foarte mult la dărîmarea dictaturii lui Ceaușescu? Un bucureștean plictisit: „A contribuit pe dracu', ăsta a fost agent dublu, s-a dus spre cine i-a dat mai mult. Să fim serioși...". Aproape jumătate din emisiune se scurge cu voci dînd același verdict: Pacepa – trădător. În sfîrșit, din Timișoara, o voce aproape mînioasă încearcă să restabilească echilibrul. „Ce importanță mai avea faptul că era sub jurămînt, cîtă vreme el, prin defectarea de care vorbea cineva mai devreme, consider că și-a făcut cu asupra de măsură datoria față de țară?! Vă dați seama, abia după ce a ajuns Pacepa în Occident au înțeles și americanii, și nemții, și francezii dimensiunile holocaustului comunist din România. Ce-ar fi trebuit să facă pentru a fi un bun român, să stea alături de Ceaușescu «slujind» patria? Nu cred că a fost un erou, dar

nici trădător nu putem să-l numim. Să spunem că după o viață de nenorociri a avut o luminare spre iertarea păcatelor..." Evident, reacția nu se lasă așteptată. „Să-l ierte Ăl de Sus, că aici, în România, nu-l iartă nimeni. Nu știu dacă ne aude Pacepa în momentul ăsta, dar, dacă îi transmite cineva ce s-a vorbit în emisiune, să-i spună și că n-are ce căuta în țară. Decît dacă vrea cu tot dinadinsul să moară..."

Spre final, o voce de femeie, singura. „Fără discuție, un trădător și un criminal! De ce, doamnă? A nenorocit oameni! V-a făcut vreun rău? Nu mie, soțului meu. L-a arestat, l-a bătut? Mai rău! Mai rău?! Da, mai rău, l-a lăsat fără serviciu. Cum așa? Păi, știți dumneavoastră cîți oameni au fost dați afară din serviciu după fuga lui? Din care serviciu? Al Securității, evident! Soțul a lucrat în Securitate? Da, și sînt mîndră de asta! După plecarea lui Pacepa a fost dat afară fără motiv, ne-au lăsat pe drumuri și la scurtă vreme a făcut și un accident cerebral. Un trădător ordinar, asta a fost Pacepa!" Ce să zic? La revedere, toate bune...

Am ieșit din emisie buimac. M-am luminat, a doua zi, citind rîndurile trimise via e-mail de un fost securist transformat în ascultător de bine. „Nu vă mai bateți capul cu astfel de teme, n-are rost, dar, dacă totuși o faceți, vă rog să remarcați că știm să strîngem rîndurile chiar și pentru o emisiune radio..."

Dilema veche, nr. 3, 30 ianuarie-5 februarie 2004

Să fie

Să fie! Așa începe. E expresia clasică pentru orice lucru de prisos sau prea puțin folositor adus în casă după cum spuneam, așa, *să fie*... Gîndiți-vă cum arăta apartamentul atunci cînd v-ați mutat în el: nu prea multă mobilă, dar suficientă, lucruri așezate frumos la locul lor, compartimente de șifonier cu haine relativ puține, etajere aproape goale, cărți rînduite cuminți pe rafturile bibliotecii, cămări cu destinație clară: aici murăturile, dincoace bicicleta... Ca să nu mai vorbim de balcon; oricît ar fi de mic, tot arată bine la început, cînd pe el își fac loc cîteva ghivece de flori, eventual o măsuță, un scaun din răchită și cam atît. E bine, e spațiu, dar nu durează mult. În cîteva luni începe domnia lui *să fie*...

Pentru început, chitanțele. De întreținere, de curent, plus multe altele. În lipsa unui dosar, rămîn înghesuite pe o etajeră, din ce în ce mai multe și mai îngălbenite. Nu le aruncă nimeni aproape niciodată, pentru că ele trebuie *să fie*. Urmează ziarele și revistele. Lîngă pat, sub pat, la baie, pe balcon, între cărți. Descompletate, citite au ba, rămîn pentru că au un articol bun,

o rețetă nouă, o poză frumoasă. În timp se adună cîteva stive impresionante, care sînt mutate dintr-o parte într-alta și care, în cele din urmă, sfîrșesc în debara, înghesuite între maldărele de borcane și sticle goale, la care se adaugă o impresionantă colecție de pet-uri și pungi de la supermarket. Nimeni nu știe la ce folosesc sau dacă într-adevăr e nevoie de toate, dar e mai bine așa, *să fie*.

Urmează cărțile. Din ce în ce mai multe și mai pline de praf. Volume primite cadou sau moștenite de la vreun unchi generos, cărți despre sudură sau apicultură, poezii de doi lei adunate în volume subțirele cît un biscuit. Necitite, dar înghesuite alături de clasici sau, din cauza dimensiunii, puse în rînd cu albumele de artă. Nici vorbă de selectat, împachetat, aruncat sau anticariat. Cuvîntul de ordine este păstrat. Așa, *să fie*.

Următorul capitol, hainele. Tricouri lăbărțate, pijamale rupte, costume demodate, cămăși pătate, fețe de masă de pe vremea bunicii, milieuri. Toate zac în șifonier fără întrebuințare, uitate în cel mai bun caz în pungi mirosind a naftalină. Din cînd în cînd, fîșii rupte dintr-un fost maiou se transformă în celebrele cîrpe de praf, nelipsite din arsenalul gospodinelor romînce. Altminteri, hainele vechi trebuie să rămînă în șifonier, nu se știe de ce sau pentru ce. Așa, să *fie*.

Lista e impresionantă și ar putea continua, bunăoară, cu orice cratiță sau tigaie căreia i-a sărit de ani buni smalțul, dar continuă să zacă

în dulapul de vase, apoi se poate vorbi liniştit şi mult despre bucăţi de cablu, ştechere topite de la vreun scurtcircuit, becuri arse, discuri de vinil, figurine din ouăle de ciocolată, carioca şi pixuri care nu mai scriu de ani buni, monede scoase din circulaţie, brelocuri, agrafe rupte, pantofi (oh, da, mulţi pantofi!), ba chiar şi obiecte de mobilier fără nici o legătură cu restul decoraţiunilor interioare, dar care fac parte din istoria familiei şi, indiferent de faptul că se potrivesc ca nuca în perete cu ce mai e prin casă, trebuie să rămînă acolo. Aşa, *să fie*.

Sînt convins că situaţia de mai sus e arhicunoscută. Şi mai ştiu şi că există o grămadă de alte lucruri din aceeaşi categorie pe care – din motive de spaţiu sau inspiraţie – am omis să le adaug în acest text. Text care, dacă mă întreabă cineva, nici măcar nu l-am scris gîndindu-mă că aş putea schimba în vreun fel obiceiurile noastre de a aduna cantităţi impresionante de lucruri nefolositoare. Ci, mai degrabă, aşa, *să fie*.

Dilema veche, nr. 4, 6-12 februarie 2004

România lor

Subsemnatu Ivan Constantin din comuna Boteni vin la d-stră cu următoarea rugăminte de a ne ajuta într-o problemă grea de nedreptate, corupție, hoție și minciuni. Domnul Robert, eu am văzut emisiunea d-stră la tv realitate și am văzut că d-stră aveți puterea de a scoate unele nedreptăți, hoți, corupție și minciuni la realitate, voi arăta mai pe scurt necazul nostru, noi ne judecăm de cinci ani cu o persoană care este cu domicilu în Pitești și are o casă și un teren ce se învecinește cu noi și vrînd săși mai mărească grădina a procedat la mutarea porților și a gardului și ocupînd din domenu public și din terenu nostru ca un metru și jumătate vrînd să ne ocupe toată rezerva de teren din spatele casei noastre noi neam opus dar nu am avut cu cine și nici nu am apelat la violență, dar am chemat în judecată la trebunalu din cînpulung mușcel, dar de la început a umblat cu tot felu de hoți, ne-au cumpărat martori noștri cît și avocatu și espertu care era plătit de noi, nici nu neau considerat pe noi că suntem în proces cu ea, totul a vrut să easă numai după voea pîrîtei, dar la acest trebunal din cîmpulung nu ea mers pe plac și cît de cît s-a dat hotărîrea în favoarea noastră, dar fiind nemulțumită a făcut recurs la trebunalu din Pitești, care era patria ei, precum știm noi a lucrat

la poștă la o centrală și acolo a avut multe relați, totul se aranja din tinp, noi nu am avut nici un subces, toate mergea numai cum vroia pîrîta, dar noi cu tot efortu depus și cu mulți bani dați la avocați și esperți și de cinci ani de cînd ne poartă pe drumuri cu bani mulți ghelruiți și cu multe emoți și stări nervoase și dureri de cap văzînd acea nedreptate ce se poate face la trebunalu din Pitești, dar credem noi că numai corupția poate orbi dreptatea, ca judecat acest dosar de trei ori la acest trebunal sghibînduse conpletu de judecată, dar noi alți bani și alți avocați și esperți care știț că nu vine degiaba și pe milioane, dar noi făcînd recurs la curte, se constată niște niște nereguli în dosar și îl trimetea tot la acest trebunal pentru rejudecare și așa nea purtat cîțiva ani de la curte la trebunal și tot speram că vor fi spre binele nostru, dar nu a fost așiea, mafia a ezistat peste tot, nu am putut opține și noi dreptatea, dar tocmai în urma apelului făcut la curte ne-am interesat. ce șianse vom avea, dar cel care nea spus nea zis că nici o șansă că totul este aranjiat și că nu aveți decît să faceți recurelare la curtea supremă în București, noi am depus cerere imediat la conpletu de judecată, neu apobat, dar nu știm unde la trimes că a venit tot la curtea din pitești și întro singură ședință sa dat hotărîrea hoțește în defavoarea noastră de a ne strica și o parte din casă care este construită cu doi ani înainte, dar sa urgerntat executarea neau trimes somație să demolăm casa și gheltuieli de judecată trei miloane plus trei milioane pentru exector domnilor eu am 70 de ani, dar nu am văzut o-așea hoție și mare onrupție prin trebunale eau orbit pe toți

judecători primind mită de nu a mai văzut dreptatea este ceva de groază, nu știm unde să ne mai plîngem și unde să ne găsim și noi dreptatea...

Stimate domn Turcescu. Mă numesc Șerbănescu Trăilă. Din comuna Boșorod, sat Bobaia, jud. Sunt pensionat de boală gradu 2. Cu TBC, nervii, prostată, ficat, rinichi. Am lucrat șofer 15 ani la pădure 10 la ITA. Pe autobuz. Am o pensie de un milion. Vă urmăresc emisiunea la un vecin căci eu nu am televizor, dar plătesc și radio. Eu trăiesc întro casă de peatră făcută în anul 1900. Nu am avut niciodată televizor. Vă rog să chemați pe domnul Năstase prim ministru în emisiune căci eu vă urmăresc săl întrebați dacă poate trăi cun milion de lei. O cutie de medicament pentru prostată costă 600 de mii lei, dar mai beau și ceaiuri căs eftine. Să dea Dumnezeu cînd îi lumea mai dragă să naibă noroc așa cum au făcut jaf în Țară au dărîmat tot ca-șa vrea NATO. Ca să eie ei comanda. Atunci să dea un cabinet lui Buș și unu lui Toni Bleier. Dar pentru ei dice au buget pentru parlamentari că am văzut că dorm, se scarpenă în nas, uni în urechi și pentru noi nui buget. Eu îl rog frumos să-mi trimită un mic televizor nu nou, prin poștă și donație de cinci milioane sămi pot loa medicamente să aveți sănătate...

Dilema veche, nr. 5, 13-19 februarie 2004

Criză și timp

Amalgamul de figuri și personaje reprezentînd clasa politică românească a ultimilor ani încearcă de ceva vreme o primenire de mai mare rîsul. Așa-zise schimbări la vîrf cu Băsescu în locul lui Roman, Stolojan înlocuindu-l pe Stoica, Năstase cățărat în locul lui Iliescu, amețeli legate de recunoașterea internațională, abureli cu alianțe și scindări pe considerente doctrinare ori pragmatice. Într-o perioadă dintre cele multe în care doar ne-au dat impresia că vor și pot să schimbe ceva, politicienii români, că altfel nu pot să le spun, au jonglat și cu nesfîrșite promisiuni legate de modificarea sistemului de vot, prezentînd, la început, scrutinul uninominal pe post de mireasă virgină, pentru ca, la scurtă vreme, să abandoneze ideea și, implicit, schimbarea ca pe o curvă bătrînă și murdară. Cînd toate păreau să rămînă cum s-a stabilit, cineva a lansat ideea primenirii masive a corpului conducător prin injectarea unei doze puternice de femei apte să facă politică. Vîrf de lance a fost înfiptă degrabă vărsătoarea de truisme Lia Roberts, și după ea, ca într-o horă, s-a găsit să joace un partid PUR pregătit, vezi Doamne, să dea Capitalei și electoratului ei o

nouă generație de edili în frunte cu Monica Tatoiu. În mintea seacă a unora dintre cei care înțeleg schimbarea ca pe o pereche murdară de șosete întoarse pe dos, doar, doar nu li s-o mai vedea jegul, alegătorul român e ușor de păcălit prin invocarea unei revelații în stare să te transforme peste noapte dintr-un nenorocit de antisemit într-un propovăduitor al virtuților mozaismului. E o listă lungă de pseudo-primeniri care s-ar putea încheia sau începe cu trista constatare că de ani mulți defilează pe ecranele televizoarelor aceleași palide și obosite figuri. Singurii care se agită să producă o schimbare par a fi realizatorii de emisiuni supuși, sezon după sezon, unui exercițiu scabros de reambalare a cadavrelor politice în haine noi sau măcar ceva mai colorate.

Pentru toate aceste motive, țip: chiar să nu vadă nimeni că e momentul unei răsturnări?! Că nu se mai poate nici tolera și nici vota o adunătură de indivizi al căror singur viitor politic e între paginile unui tratat de istorie politică rușinoasă? Chiar să nu înțeleagă nimeni că a sunat ceasul deșteptării unei alte generații? Că e momentul pentru un vot care să răstoarne România, îngropînd mamuții politici? Dați-ne o șansă! Tuturor celor care avem în acest moment forța și dorința de a schimba lucrurile, dați-ne o șansă, indiferent că e vorba de un vot electoral sau unul de încredere. Generația mea nu are nevoie de aprobări, nu stă în genunchi, nu doarme, știe să lupte și are pentru ce. E nevoie

doar de un singur punct de sprijin, doar o dată, și răsturnăm România!

Încercați, măcar pentru o clipă, un exercițiu de imaginație: România condusă de copiii voștri. Așa ar trebui să arate luminarea și în felul acesta s-ar putea petrece lucrurile. Forța noastră încătușată în formulele rigide ale organizațiilor de tineret ale partidelor și verbul nostru ținut cu amenințări sub bocancul celor care știu să strivească orizontul schimbării, mîzgălindu-l cu formule bombastice despre modificarea sistemului de vot sau alte păcăleli, tot vor ieși pînă la urmă la suprafață. Și vor conduce. E în legea firii, doar că poate dura mai mult, iar România a intrat deja în criză de timp.

Dilema veche, nr. 6, 20-26 februarie 2004

Mentalitate

Cu o ușurință și o seninătate care mă lasă uneori cu gura căscată, iar alteori mă îngrozesc de-a dreptul, aud vorbindu-se, de cel puțin două-trei ori pe zi, despre sfînta *schimbare de mentalitate*. Pierde echipa națională de fotbal un meci decisiv? E clar, e nevoie de o *schimbare de mentalitate*. Avem probleme cu integrarea în Uniunea Europeană? *Mentalitatea* e de vină. Își bat românii nevestele? Tot de la *mentalitate* ni se trage. Votăm strîmb și fără să gîndim? *Mentalitatea*, neică...

Despre *schimbarea de mentalitate* vorbește toată lumea. Oamenii politici, oamenii din piață, ziariștii, oficialii europeni, toți invocă *schimbarea de mentalitate*, ca și cînd ar vorbi despre schimbarea bateriilor la telecomandă. Și, pentru că expresia înglobează doze suficiente de ambiguitate, mister, seriozitate și prețiozitate, e rostită aproape de fiecare dată cu ton grav, apăsat, ca și cînd ar fi revelat însuși secretul bine păzit al vieții drepte și veșnice. Uitați-vă atent la cei care vorbesc despre *schimbarea de mentalitate*: o cută lungă și groasă le brăzdează fruntea, vocea li se schimbă, ochii mijesc în așteptarea rostirii.

Cînd pronunţă expresia *schimbare de mentalitate*, li se pare că lumea întreagă ar trebui să stea în loc pentru cel puţin cîteva secunde. Doar se vorbeşte despre lucruri importante şi grave, ce mama naibii!

Schimbarea de mentalitate e laitmotivul existenţei noastre din ultimii paisprezece ani. Căderea comunismului ne-a lăsat anchilozaţi în gîndiri nefireşti şi strîmbe, prin urmare a fost nevoie de inventarea măcar a unei expresii care să ne salveze de la durerea şi jalea ce ne cuprindeau de fiecare dată cînd ne priveam şi încercam să ne înţelegem unii pe alţii. Cum să justifici mineriade, jocuri piramidale sau activişti aleşi în fruntea statului? Nu, nu, în nici un caz să nu vorbim de prostie sau manipulare, ci de o necesară *schimbare de mentalitate*... Din anii '90 încoace, nenorocita asta de expresie a înlocuit orice analiză serioasă a cauzelor care au generat eşecurile noastre. Nimeni nu ne-a oferit explicaţii despre *ce* şi *cum* s-a întîmplat cu adevărat, dar aproape toţi s-au repezit să ne ofere „adevărul" despre *cauza* problemelor: evident, *mentalitatea*. *Mentalitatea* de indivizi crescuţi în comunism care trebuie să se transforme în *mentalitate* de capitalişti, *mentalitatea* de perdanţi ce trebuie înlocuită de cea a învingătorilor şi aşa mai departe. E o listă lungă, aproape nesfîrşită, care poate îngloba referiri de la acte consumiste – ce, n-aţi auzit de necesara *schimbare a mentalităţii* legate de barbarul obicei românesc al combinării vinului cu apă sub denumirea de şpriţ? – pînă

la gesturi, ticuri, obiceiuri – celebrul ritual al tăierii porcului de Crăciun prilejuieşte şi el, de cîţiva ani, dese polemici în care se invocă necesara *schimbare de mentalitate*.

Pînă la urmă, să recunoaştem: invocarea *schimbării de mentalitate* ne scuteşte de complicaţii. Conceptul e larg, pare uşor de înţeles şi are avantajul enorm de a putea fi amintit şi atunci cînd e vorba de aruncatul hîrtiilor pe jos, dar şi în situaţiile în care nimeni nu are vreo explicaţie clară pentru ceea ce s-a întîmplat. Pare să nu mai aibă nici o importanţă că atît de des amintita *mentalitate* presupune în cea mai elementară dintre definiţii un „ansamblu al modurilor de a percepe, a judeca şi a acţiona, caracteristic spiritului unui grup sau unei epoci". Cu alte cuvinte, *schimbarea de mentalitate* se traduce, de fapt, prin *schimbare de mentalităţi* şi, cel mai important, fenomenul nu poate fi raportat la zile, luni sau ani, ci, întotdeauna, la perioade lungi de timp. Din comoditate sau prostie, unii dintre noi – dar mai ales ei! – îşi închipuie că se poate întîmpla peste noapte. Aici e nevoie de schimbare şi abia apoi putem vorbi despre *mentalitate*.

Dilema veche, nr. 7, 27 februarie-4 martie 2004

Profesioniştii

Pentru că în ultima perioadă s-au înteţit discuţiile pe marginea independenţei presei din România (mulţumim, UE!), mărturisesc că am aşteptat cu nerăbdare şi un început de dezbatere serioasă pe marginea statutului jurnalistului din ţara noastră. Undeva, în gîndu-mi, mi se părea mai mult decît necesară o analiză detaliată a felului în care este privită şi practicată în momentul de faţă această meserie. Dezbaterea n-a avut loc. S-au consumat, în schimb, una bucată întîlnire Ion Iliescu-reprezentanţii Clubului Român de Presă şi una bucată polemică Vladimir Pasti-Sorin Roşca Stănescu. Şi gata. Nici pîs despre modul în care se prostituează la comandă mass-media din România. Toate dialogurile au virat spre zona presiunilor de tip economic şi, în felul acesta, cum era de aşteptat, s-a ajuns la aceleaşi concluzii, sintetizate altminteri excelent în unul dintre rapoartele Societăţii Academice din România, chiar dacă în documentul amintit se vorbea în mod special despre televiziuni: „Controlul asupra programelor din orele de vîrf, atît la televiziunea publică, cît şi la cele private, se realizează pe mai multe căi. Una dintre ele este

autocenzura practicată de editorii înşişi, deoarece patronii de televiziuni private datorează mulţi bani statului, fiind astfel vulnerabili". Departe de mine gîndul că presiunile de acest fel ar putea fi ignorate. Sînt, de departe, cele mai nenorocite, dar atît raportul amintit ceva mai sus, cît şi trista realitate din teren confirmă şi o altă mare problemă pe care mass-media din România trebuie s-o rezolve urgent: lipsa unor jurnalişti profesionişti.

Aş vrea să fiu bine înţeles. Cînd vorbesc despre jurnalişti profesionişti, nu mă refer doar la scriitura de presă, pentru că ziaristul profesionist nu e identificabil doar prin calitatea deosebită a producţiei sale gazetăreşti. Cu regret spun că ultimii ani ne-au dovedit că presa din România nu duce lipsă de lichele talentate. Jurnalistul profesionist este însă individul în stare să-şi asume deplin şi constant deontologia breslei. Şi acest lucru nu e uşor deloc. E infinit mai lesne pentru lucrătorul în presă travestit în jurnalist să „fenteze" opinia publică, abandonîndu-şi misiunea de informare a publicului în favoarea unei pseudo-informări. „Pentru a evita presiunea politică, editorii s-au refugiat în presa de tip tabloid. În ultimii doi ani, jurnalele de televiziune au devenit mai puţin politice şi mai mult tabloide, înclinate spre ştirea de senzaţie, violuri, crime şi accidente de trafic. Deşi editorii susţin că această procedură asigură menţinerea unui rating ridicat, ştirile sînt din ce în ce mai puţin urmărite, pierzînd circa

20% din audiența pe care o aveau în 2000." Concluziile raportului SAR sînt lesne de verificat în fiecare jurnal de seară sau în titlurile de primă pagină ale majorității ziarelor și revistelor. Oricît s-ar strădui cineva să-mi argumenteze că această prostituție a breslei e fără putință de oprit cîtă vreme e impusă de patronii de presă, voi avea în permanență o serie de contraargumente.

În primul rînd, așa cum spuneam, a fi jurnalist profesionist presupune mai mult decît a ști să mînuiești condeiul. Meseria aceasta înseamnă puterea de a spune nu, chiar cu riscul pierderii funcției sau locului de muncă. Și nu mă refer la acte de insubordonare pe criterii subiective. E vorba de refuzul de a-ți anestezia propria conștiință de dragul unui salariu mare sau al unei poziții sociale. A fi jurnalist profesionist înseamnă să pui binele public mai presus de binele personal. În fapt, aici e marea provocare și numai în felul acesta ar putea fi schimbată situația jalnică în care a ajuns presa din România. Poate nu vom avea încă multă vreme o presă cu adevărat liberă, dar ar trebui să începem prin a avea din ce în ce mai mulți ziariști independenți.

Dilema veche, nr. 8, 5-11 martie 2004

Eu cu cine votez?

O polemică bizară izbucnită între Ana Blandiana și Ion Iliescu mi-a readus aminte de celebra întrebare din titlul acestui articol. M-am trezit prins în mijlocul unei povești nu neapărat spectaculoase, dar cu siguranță relevante pentru istoria felului nostru de a fi. Și, desigur, atunci cînd e vorba de președintele țării și de una dintre cele mai cunoscute figuri ale vieții publice, o șarjă de acest fel, fie ea și purtată prin intermediul unui ziarist, devine, în felul ei, istorie.

Pe 3 martie, chiar de ziua lui, mi-a scris președintele. Am găsit plicul sigilat, ștampilat și imprimat cu antetul administrației prezidențiale lăsat prin curier la redacție: „Domnului, personal". L-am deschis gîndindu-mă că e vorba de o invitație la sindrofia organizată de ziua lui Ion Iliescu la Cotroceni. Spre mirarea mea, înăuntru am dat peste cîteva hîrtii împăturite alături de o scrisoare olografă purtînd semnătura șefului statului. „Domnule Turcescu, am aflat că într-o emisiune a dumneavoastră doamna Ana Blandiana și-a exprimat dezaprobarea în legătură cu o afirmație a mea, dintr-o

emisiune a domnului Emil Hurezeanu, că înainte de 1989 relațiile mele cu dînsa au fost amicale. Vă trimit alăturat cîteva din dedicațiile de pe cărțile pe care mi le-au trimis soții Ana Blandiana și Romulus Rusan. Eu înțeleg că oamenii își pot schimba sentimentele și simpatiile, dar nu înțeleg de ce trebuie să deformeze adevărul. Cu stimă, Ion Iliescu." E lesne de înțeles că am desfăcut cu nerăbdare fotocopiile din plicul de la Cotroceni. O primă dedicație de pe volumul *Coridoare de oglinzi*, apărut în 1984: „Domnului Ion Iliescu îi închin cu neîntreruptă admirație și mereu ascendentă prietenie această carte care – conținînd și elemente de tehnică literară – ar fi putut apărea – de ce nu? – și la Editura Tehnică!". Semnat: „Ana Blandiana, iulie '84". Următorul autograf era scris un an mai tîrziu, pe pagina de gardă a volumului *Stea de pradă*. „Domnului Ion Iliescu sub semnul stimei și al solidarității intelectuale cu o admirație căreia anii i-au adus noi și noi argumente."

Am revăzut pasajul din emisiunea în care fusese invitată Ana Blandiana. Contesta vehement orice legătură cu Ion Iliescu înainte de 1989. Încercînd să lămuresc cine spune adevărul, am sunat-o pe doamna Blandiana povestindu-i despre conținutul plicului de la Cotroceni. Explicația oferită nu m-a lămurit în nici un fel, dar am luat-o ca atare. Mi s-a spus că toate dedicațiile fuseseră scrise la solicitarea Getei Dimisianu, redactor în acea vreme la Editura

Cartea Românească. Doamna Blandiana a ţinut să precizeze că a dat dedicaţiile pentru Ion Iliescu aşa cum a dat, de-a lungul vremii, sute de dedicaţii pentru oameni necunoscuţi, doar pentru că i-au cerut-o rude sau apropiaţi ai acestora. „În plus, la acea vreme, Ion Iliescu nu era un personaj compromiţător", a sunat replica din finalul convorbirii telefonice.

Am difuzat povestea autografelor şi schimburile de „replici" Ion Iliescu-Ana Blandiana într-una dintre emisiunile *100%* de la Realitatea TV. Credeam că polemica s-a stins în maniera clasică a lui „toţi are dreptate". Numai că, a doua zi, a sosit faxul de la Georgeta Dimisianu... „Afirmaţiile doamnei Ana Blandiana făcute în emisiunea dumneavoastră, că i-a scris dedicaţii pe cărţi domnului Ion Iliescu pentru că eu i-am cerut-o, reprezintă, în cazul cel mai bun, un accident de falsă memorie. Ca să nu spun mai mult. Normal şi onorabil ar fi ca doamna Ana Blandiana să-şi asume, în spiritul adevărului, ceea ce a scris şi a semnat cu mînă proprie. Pentru a mă scuti de alte comentarii, care îmi sînt profund dezagreabile, precizez că în noiembrie 1985, cînd a fost oferită de doamna Blandiana una din dedicaţii, eu nu mai eram redactor la Editura Cartea Românească, fusesem dată afară."

Nu-mi permit să judec istoria unor întîmplări petrecute într-o perioadă în care lucrurile erau departe de a putea fi privite în alb şi negru.

Numai că, în numele unor ani în care pentru o bună parte din generația mea Ana Blandiana a reprezentat un simbol și Ion Iliescu doar un semn, îndrăznesc să întreb: eu cu cine votez?

Dilema veche, nr. 9, 12-18 martie 2004

Parastasul unei şanse

„O discuţie despre Proclamaţia de la Timişoara şi al ei celebru punct opt... Fii serios, amice, pe cine dracu' mai interesează chestia asta?!" Zîmbesc strîmb. Şi eu mi-am pus întrebări toată dimineaţa, e 11 martie, sînt paisprezece ani de la Proclamaţie, vreau o emisiune „România în direct" pe tema punctului opt, dar mi se pare că am devenit anacronic, mă bîntuie coşmarul unei emisiuni la care n-o să sune nimeni sau, dacă o să sune cineva, o va face pentru a trage o înjurătură. Reacţia colegului meu nedumerit şi sceptic în privinţa unei asemenea teme de discuţie e aproape firească, au trecut paisprezece ani, mulţi dintre cei care ascultă emisiunea nici nu ajunseseră la pubertate pe vremea aceea. În asemenea condiţii, ce să spună? Că ar fi fost mai bine dacă, datorită punctului opt, Iliescu n-ajungea preşedinte? Iar toţi ceilalţi activişti comunişti ar fi stat măcar pentru trei-patru ani cu capul la cutie? De unde să ştie ei asta? Şi, de fapt, de unde să ştie cineva că lucrurile ar fi stat altfel?

Bîntuit de coşmarul unei emisiuni ratate înainte de a fi început, am lansat totuşi tema de discuţie.

Primul telefon a venit chiar din Timişoara. Un ascultător tînăr, n-avea nici zece ani în 1990. „Am auzit vorbindu-se despre Proclamaţie, ştiu şi ce cuprindea punctul opt. Ce nu ştiu e atmosfera acelor ani şi nu înţeleg motivele pentru care o asemenea iniţiativă n-a putut deveni lege. Am citit că în alte foste state comuniste, imediat după căderea sistemului, activiştii au fost eliminaţi din viaţa publică." Încerc să-l supun unui exerciţiu de imaginaţie: cum ar fi fost dacă... „Sincer? Habar n-am, domnule! Gîndiţi-vă că nici acum, după atîţia ani, nu ştim cine sînt foştii turnători la Securitate. Mai luaţi în calcul şi faptul că, activişti sau ne-activişti, oamenii politici de după '89 au cam fost toţi o apă şi-un pămînt. Cît despre Iliescu, în ultimii ani am auzit chiar şi voci ale Opoziţiei susţinînd că e singurul om politic adevărat al României. Şi atunci?" Următorul apel e al cuiva care-şi aminteşte perfect frămîntările acelei perioade. „Era o derută totală. Închipuiţi-vă o ţară întreagă aruncată în mijlocul unei intersecţii aglomerate. Unii se fereau de stînga, alţii – de dreapta, nimeni nu îndrăznea să privească foarte mult dincolo de orizontul cîtorva luni. Într-o astfel de derută, evident că un activist ca Ion Iliescu sau securiştii deghizaţi în cunoscători ai regulilor democraţiei păreau mai mult decît băieţi de treabă. La ei se făcea apel atunci cînd era nevoie de liniştea noastră. Dar, dincolo de toate, cred că România ar fi arătat altfel dacă punctul opt al Proclamaţiei devenea lege. Nu

ştiu dacă o duceam material mai bine. Dar măcar am fi scăpat de o parte din mizeria morală sub care ne sufocăm încet şi trist de atîta amar de vreme." Îl întreb dacă la fel gîndea şi atunci, în martie '90. „Recunosc că nu... Am căzut şi eu în plasa întinsă de cei care ni-l prezentau pe Ion Iliescu pe post de personaj providenţial. Tîrziu, foarte tîrziu, am avut puterea să recunosc că m-am înşelat."

Pe la jumătatea emisiunii le lansez invitaţia de a suna şi celor care la vremea Proclamaţiei erau foşti activişti PCR sau aveau rude apropiate aflate într-o astfel de situaţie. Intervine cineva din Cluj. El era unul dintre golanii din Piaţa Revoluţiei, în vreme ce, acasă, tatăl era unul dintre cei vizaţi de punctul opt al Proclamaţiei. „Era pe undeva nefiresc, dar niciodată nu m-am simţit mai liber. Faptul că mă opuneam, practic, familiei arată însă un lucru clar: Proclamaţia şi al ei punct opt n-au fost niciodată scrise cu ură. Dacă aş fi simţit că e vorba de asta, n-aş mai fi fost în Piaţa Revoluţiei. Tot ceea ce se întîmpla atunci ţinea de şansa de a da un alt curs istoriei, iar faptul că am ratat e singurul regret major al anilor din urmă."

Au fost telefoane. S-a vorbit mult şi frumos ca despre un mort tînăr, dar, cu toate astea, la final, am avut sentimentul straniu că, de fapt, n-a sunat nimeni.

Dilema veche, nr. 10, 19-25 martie 2004

Ce ne faceţi, fetelor?

S-a întîmplat într-o după-amiază caldă, în holul de aşteptare al unui cabinet stomatologic. Trebuie să precizez că era vorba de o după-amiază caldă, altminteri nu m-aş fi repezit spre vraful de reviste aruncate pe masă cu gîndul să iau una subţire pe post de evantai. Ca de obicei, deşi n-am să înţeleg niciodată de ce se întîmplă asta, toate revistele erau din categoria celor destinate femeilor. Puteţi verifica oricînd: la stomatolog, la frizerie sau la coafor, oriunde există timpi morţi, există şi reviste, dar aproape niciodată ele nu sînt pentru bărbaţi. Din lipsă de spaţiu, las la o parte comentariile legate de o posibilă discriminare, dar promit că voi reveni curînd asupra „cestiunii". Cum ziceam, revistă subţire ioc, în schimb am pus mîna pe un *Cosmopolitan* mai vechi şi, în lipsă de altceva mai bun, am început să citesc.

N-aş spune că nu eram oarecum familiarizat cu genul acesta de presă, orice bărbat însurat sau trăitor în concubinaj ajunge *volens-nolens* la ziua în care, din plictiseală sau din curiozitate, pune ochii pe cîteva pagini din revistele consoartei, de cele mai multe ori evenimentul consumîndu-se în atmosfera calmă, dar adeseori plicticoasă,

a camerei de baie. E adevărat, la momentul evocat în deschiderea acestui articol pierdusem de ceva vreme „antrenamentul" unor astfel de lecturi şi probabil că în felul acesta se explică revolta care m-a cuprins după cîteva minute de lectură. *Revoltă* am scris? S-o lăsăm aşa, cu toate că ar putea fi un termen ceva mai dur...

Aveţi idee, fraţi bărbaţi, în ce lume trăim? Ştiţi voi ce tehnici de manipulare sînt exersate zi de zi şi, mai ales, noapte de noapte asupra bietelor noastre simţuri? Cunoaşteţi măcar un pic din felul în care femeia modernă se apleacă – da, da, e corect termenul! – asupra bărbatului? Atent, dar prefăcîndu-mă oarecum plictisit de teamă să nu mă descopere ceilalţi pacienţi adunaţi în sala de aşteptare, am luat la rînd zece-douăsprezece reviste diferite, numere mai vechi, mai noi. Titluri: „Cum să-l faci să fie doar al tău"; „Înşală-l cu zîmbetul pe buze"; „Fă-l gelos din cînd în cînd"; „Înnebuneşte-l şi lasă-l aşa"; „Cum te descurci cu doi deodată". Ar putea fi o listă nesfîrşită... Peste tot, sfaturi similare: cum să-l ţii de mînă, cum să-l ţii în braţe, cum să-l dai pe spate. Din categoria „ce"-urilor: ce-i place, ce-l face fericit, ce-l enervează, ce-l balonează. Apoi „de ce"-urile: de ce se uită după altele, de ce vine tîrziu acasă, de ce nu vrea pe masă...

Momentul acelei lecturi rapide, în zigzag, mi-a schimbat viaţa. Da, da, nu zic vorbă mare, chiar şi la cele mai banale întîlniri am ajuns să-mi pun o mie de semne de întrebare. Dacă mă priveşte

așa sub influența sfatului nouă de la pagina patruzeci și trei? Dacă e drăguță și gătește doar azi pentru că așa a citit la rubrica despre „cum să-l faci să se îndrăgostească pînă peste cap de tine"? Și, în cele din urmă, chiar face toate acele lucruri minunate din plăcere ori pentru că a învățat temeinic cele douăzeci de tehnici Kama Sutra prezentate cu tot cu poze în numărul special de sărbători?

De altfel, obsesia a început la cîteva secunde după ce m-am așezat pe scaunul stomatologic. Pentru început mi s-a părut ciudat zîmbetul asistentei, apoi halatul mini al doctoriței și, în cele din urmă, cine știe unde aș fi ajuns dacă n-ar fi intervenit celebrul țiuit al frezei dentare? Mai ales că doamna stomatolog avea deja două degete la mine în gură și tocmai citisem un articol despre semnificațiile ușor rușinoase ale unui astfel de gest...

Dilema veche, nr. 11, 26 martie-1 aprilie 2004

Împăcare

Dragul meu prieten,

Au trecut paisprezece ani, îți dai seama? L-am văzut zilele trecute pe Cristi Pațurcă la un congres cîntînd „Vino, Doamne", știi tu, melodia pe care o șopteam cu toții cînd se aprindeau lumînările în Piață, numai că pe atunci trăia și bietul Vali, era melodia lui și el o cînta cel mai bine, oricum nu-și mai aduc aminte decît foarte puțini de ceea ce s-a întîmplat, nici măcar inscripțiile de pe pereții Arhitecturii nu se mai văd, le-a șters un dobitoc travestit în primar de sector și asta nu e singura surpriză, ai fi uimit să-l vezi pe Marian ce sus a ajuns, cum mai apare din cînd în cînd la televizor în chip de mare om de afaceri, nici n-ai zice că are vreo legătură cu bărbosul idealist care-și striga ura împotriva comunismului din balconul deschis de Emil și, fiindcă veni vorba de Emil, află că și-a făcut partid și-l bate gîndul să mai candideze o dată, chiar dacă între timp nu mai e nici măcar Alianța Civică lîngă el, iar cu Blandiana a ajuns să se înjure prin ziare, dar ce mai contează, astea-s nimicuri, eu n-am încetat să mă minunez niciodată de unde știai că așa

avea să se întîmple, ca să nu mai pomenesc de noaptea aia incredibil de caldă în care zăceam pe șezlongurile din Piață și mi-ai spus, de șapte ori consecutiv, ca un blestem crunt, că n-o să scăpăm de Ion pînă în anul 2000, mi-aduc perfect aminte că am rîs atunci, mi se părea o glumă proastă sau am crezut că te-ai îmbătat, dar tu se vede treaba că vorbeai serios, după cum tot foarte serios mi-ai spus că, dacă nu se aplică punctul opt, pleci din țară, mărturisesc că nici atunci nu te-am crezut, de fapt mi se părea imposibil să nu reușim pînă la urmă, toți eram foarte încrezători, nici n-aveam cum să fim altfel cînd îi vedeam pe Coposu, Rațiu și Câmpeanu cum vorbeau despre victorie și democrație, primii doi s-au dus, așa cum s-au dus și cîntecele, s-au întors însă toți băieții cu ochi albaștri, cîteodată mă și întreb cîți dintre ei au fost în Piață atunci cînd ne-au luat la omor minerii, știu că nu-ți place să auzi asta, te-au snopit atunci, eu mare noroc am avut cu portarul de la Inter, mi-era vecin de bloc și m-a lăsat să intru, dar să revenim la astăzi, ai fi uimit să afli că de cîțiva ani au găsit și au montat în Piață o bornă cu inscripția „Kilometrul zero", dar n-a avut nimeni curajul să picteze pe ea și continuarea cu „zona liberă de neocomunism", nici n-ar fi avut rost dacă mă gîndesc bine, e plină zona de ei, și-au deschis magazine sau conduc teatrul de vizavi, ce să mai, sînt peste tot, cum spuneam, îmi vine să și rîd cînd mă gîndesc ce planuri făceam, cum ne închipuiam că vor da cel puțin un pas înapoi,

recunoaşte că eram naivi, poate proşti de-a dreptul, tata m-a întrebat acum cîteva zile cu ce ne-am ales în afara filmului acela făcut de Stere Gulea, n-am avut ce să-i răspund, dar nici nu-l uit cum i-a aşteptat pe mineri cu pîine şi sare de parcă veneau salvatorii naţiunii, mai tîrziu i-a părut rău, dar la vremea aceea nu mă scotea din golan nenorocit, iar eu îi dădeam replica celebră scrisă de Dr. Barbi şi care-l enerva teribil, „mai bine golan decît activist", na, că mi-am adus aminte de Dr. Barbi, ce-o mai fi şi cu ăsta, nu mai ştiu decît că încerca din răsputeri să plece ambasador pe vremea lui Emil, s-a ales praful, una peste alta, prietene, de toţi şi toate, să nu-ţi pară rău, pentru idealişti ca noi locul cel mai bun e acolo unde eşti tu acum, odihneşte-te în pace...

Dilema veche, nr. 12, 2-8 aprilie 2004

Evadarea

O sută douăzeci pe oră, Aerosmith şi *Crazy*. Evadăm. În noaptea vînătă ca un indigo, farurile despică două cărări de lumină albicioasă care se pierd strivite din cînd în cînd de bornele kilometrice pictate în alb şi roşu. Am lăsat în urmă ultimul semafor al oraşului şi abia după ce nu l-am mai zărit în oglinda retrovizoare am ridicat puţin piciorul de pe acceleraţie. E întuneric, dar, din cînd în cînd, ne mătură razant lumina stîlpilor de pe marginea drumului şi, în fracţiunile de secundă cît durează flash-urile, apuc s-o privesc cu coada ochiului: mică, albă, ghemuită în scaunul din dreapta. „Crazy, crazy..." O văd zîmbind, dar tot n-am curajul să-i prind mîna căzută pe genunchi ca o pasăre lovită de praştie. Îmi vin în minte frînturi de film american din anii '70 şi mă apucă o ciudă teribilă că n-am un aparat de radio vechi, cu scală, pe care să-l chinuiesc şi să-l aud sughiţînd în căutarea unui post cu muzică veche, aşa cum l-am văzut făcînd pe Humphrey Bogart. Sau poate nu era el, dar nu mai contează.

Cînd rostesc primele cuvinte, am impresia că sunetele au devenit de sticlă, se aud nefiresc,

sparte şi ascuţite ca nişte cioburi. „Simţi?" Zîmbeşte din nou, iar în secunda imediat următoare CD-ul se opreşte şi în maşină năvăleşte o tăcere stranie care mai întîi mă sperie, dar apoi mă inundă, dîndu-mi curajul să o prind de mînă. „Simt..."

Au dispărut toate. Brusc. Cineva a făcut o magie şi a trimis în altă lume casele de pe margine, maşinile, indicatoarele de circulaţie şi copacii. Nu e decît drum înainte, nesfîrşit, lung, un piton uriaş frînt de curbe, cu spinarea tăiată în două de o linie albă. Ne închipuim o evadare lungă şi zeci de minute vorbim despre destinaţii îndepărtate. Oraşul e o amintire de demult, trecem peste el aşa cum se întîmplă să treci, din cînd în cînd, cu privirea peste o rană veche, închisă, dar care a lăsat semn. Oricum, nu ne pasă.

Ea vrea un aeroport şi o dimineaţă calmă în care să tragem la sorţi destinaţia următoarei evadări. Eu încă mă rog să nu se crape de ziuă. „Îţi dai seama? Nu e un drum, e o poveste..." Am încetinit ca să nu se termine prea repede. Trişez. Fără să vreau m-am agăţat cu privirea de ceasul de la bord şi mi-am dat seama că toate poveştile de acest fel au în ele ceva din disperarea Cenuşăresei. Trişează şi ea. „Ne întoarcem?" E altfel. Drumul devine dintr-o dată altul, luminat şi urît, plin de întrebări fără răspunsuri. Ne agăţăm mîinile într-o strînsoare dureroasă şi mută. Din cînd în cînd mi-arunc privirea în oglinda retrovizoare, căutînd disperat paradisul

orelor din urmă. Nu vorbim despre mîine pentru că nu ştim dacă există.

„Simt..." Îşi lasă capul pe umărul meu, îi simt obrazul arzînd, buzele întredeschise, frînez brusc şi preţ de cîteva zeci de minute fac ţăndări timpul meu şi al ei ca într-un final de lume. E din nou linişte, foarte multă linişte. Obosiţi ca după un război crunt, pornim o altă fugă, dintr-un alt timp potrivnic şi mult mai sălbatic...

Ne trezeşte lumina roşie a primului semafor. Oraşul, îngheţat şi mut, ne înghite rapid şi, cînd vedem primii oameni, redevenim chinuiţi şi trişti, bieţi deţinuţi prinşi din nou în încercarea lor de evadare.

Dilema veche, nr. 13, 9-15 aprilie 2004

Crezul

În Săptămîna Patimilor am încălcat conştient un sfat preţios primit de la Anne Tréca, o franţuzoaică jurnalistă de radio şi televiziune, cu ani mulţi de experienţă în spate. „Să nu vorbeşti despre religie şi orientări sexuale într-o emisiune de dezbatere publică!", m-a somat Anne la un moment dat şi ani buni am evitat pe cît posibil să abordez frontal asemenea subiecte la „România în direct". Simţeam că franţuzoaica are dreptate: în ambele cazuri există, indiferent de unghiul de abordare, o sumă de opinii cărora n-ai cum să le opui nimic logic, ci doar emoţional. Şi, dacă eşti într-o dispoziţie „ceva mai laică", cum glumea Anne, s-ar putea să te enerveze indivizii bisericoşi gata oricînd să-ţi recite pasaje întregi din Cărţile Sfinte ori homosexualii violenţi în susţinerea punctului lor de vedere exprimat la adăpostul anonimatului.

Şi totuşi, mi-am spus acum o săptămînă, dacă am reuşit să controlez emoţional emisiuni în care s-a vorbit cu patimă despre Mischie, Oprişan, Revoluţie, Iliescu, Năstase, pensii, şomaj sau singurătate, de ce nu s-ar putea şi un dialog despre credinţa noastră cea de toate

zilele? (Să-mi fie iertată alăturarea termenilor de mai sus, dar cei care au ascultat măcar frînturi din astfel de emisiuni înţeleg perfect încărcătura emoţională existentă în agora undelor atunci cînd au fost supuse evaluării publice subiecte implicînd numele şi temele amintite.) Prin urmare, conştient, dar uşor temător, am lansat nu una, ci două discuţii despre semnificaţia zilelor de Paşte şi despre ce înseamnă să fii bun creştin. Ce-a ieşit?

În primul rînd, m-a uluit frecvenţa cu care îmbrăţişăm ideea că am putea fi mai buni, dar nu sîntem. Prea bine, veţi spune, e un semn îmbucurător, realizăm că trebuie să îndreptăm lucrurile. Nu-mi pare. Am simţit în vocile multor vorbitori că e mai degrabă un clişeu decît o mărturisire a nevoii de schimbare. După cum tot clişeu mi s-au părut şi iniţiativele verbale legate de ajutorarea celor nevoiaşi, de luarea unui copil de la orfelinat pentru a petrece Paştele în familie şi aşa mai departe. Unii dintre compatrioţi par să fi învăţat foarte bine ce „prinde" la nivel declarativ şi cîteodată mă surprind suspectîndu-i de exersarea retoricii necesare unei viitoare candidaturi...

În al doilea rînd, am descoperit cu o oarecare tristeţe că tocmai printre cei care au studiat şi chiar au învăţat pe de rost Biblia există cea mai mare încrîncenare în a impune propriile puncte de vedere, sprijinindu-se, desigur, pe cît mai multe citate din Cartea Sfîntă şi din scrierile

Sfinţilor Părinţi. E vorba de acei oameni gata oricînd să declanşeze o operaţiune de prozelitism, oameni care nu dialoghează, ci varsă fraze încărcate de simboluri şi pilde, în încercarea de a te convinge pe tine că ai greşit şi pe ei că au dreptate. Le-am tăiat microfonul de fiecare dată.

În fine, deşi voi părea ipocrit, pentru că în acest caz „vina" provocării îmi aparţine în totalitate, m-a uimit uşurinţa cu care acceptăm de fiecare dată să vorbim despre convingerile şi stările noastre intime. Nimic nu mi se pare mai trist decît să asist la spectacolul exhibării acestor trăiri, a credinţei în mod special, mai ales cînd despre ele ştim prea puţin noi înşine, dar, cu toate acestea, le propunem cu largheţe unor disecţii publice.

Mă opresc aici. Anne a avut dreptate, nu trebuia să fac o astfel de emisiune. Dar nu pentru că mi-ar fi fost greu să controlez dialogul. Pur şi simplu n-ar fi trebuit să aibă loc pentru faptul că, în lumea lui „Big Brother", eu fac parte din categoria celor care cred că există lucruri şi stări despre care nu se vorbeşte. Doar că, uneori, greşesc...

Dilema veche, nr. 14, 16-22 aprilie 2004

Mîndru şi român

Cînd, la finalul petrecerii, unul dintre amici a izbit paharul în masă făcîndu-l ţăndări şi întrebînd: „Băi, care dintre voi e mîndru că e român şi de ce?", am zis că omul s-a îmbătat şi i-am dat pace. Numai că întrebarea lui m-a chinuit toată noaptea şi, ca să scap cumva de obsesia ei, am formulat-o ca temă de emisiune, aşezînd-o spre disecţie pe masa rotundă a emisiunii „România în direct".

Răspunsurile nu m-au mirat. Nihiliştii s-au baricadat în spatele unor declaraţii de genul: „N-am nici un motiv să fiu mîndru că sînt român", invocînd corupţia, clasa politică mizerabilă sau lipsa noastră de solidaritate, iar la polul opus s-au situat veşnicii admiratori ai figurilor naţionale, scuturîndu-i de praf pe Ştefan cel Mare, Paulescu, Hagi, Comăneci sau Năstase (tenismanul, bineînţeles!). Cînd am insistat să fie „actualizată" lista lucrurilor sau numelor care ne fac să ne simţim mîndri aparţinători ai acestui neam, s-a cam lăsat linişte, pînă în momentul în care un Arhimede din Urlaţi a strigat „Olimpicii!" pe post de „Evrika!". Şi gata, eram din nou mîndri, mai ales că după

olimpici au urmat, pe post de mîndrii naţionale, ospitalitatea românilor, frumuseţea româncelor, bogăţia plaiurilor româneşti...

Trist. Nu trebuie să fii campion al spiritului de observaţie ca să constaţi că, de fapt, în prezentul imediat şi raportat la ceea ce înseamnă valorile lumii moderne, n-avem nici un motiv să ne simţim mîndri. Olimpicii? Frumuseţea femeilor noastre? Bogăţiile pămîntului? Ce merite avem noi ca naţie în definirea acestor motive de mîndrie? Cît efort naţional şi cîtă solidaritate pot fi invocate pentru medalia de aur cîştigată de un elev la unul dintre concursurile internaţionale de matematică, fizică sau chimie? Ce merit avem noi toţi pentru faptul că pe străzile României sînt de două sau de nouă ori mai multe femei frumoase decît pe străzile Italiei sau ale Franţei? Şi cît de mult am contribuit şi am asudat noi, românii, pentru ca pămînturile acestei ţări să arate aşa cum încă mai arată? N-avem nici un merit şi nici un motiv de mîndrie. Însă cu totul altfel ar putea sta lucrurile dacă am găsi o modalitate de a-i lămuri pe olimpici să nu plece din ţară, dacă am reuşi să oprim exportul de dansatoare-curve prin barurile lumii sau dacă ne-ar apuca odată pofta de a lucra pămîntul.

Pînă atunci, ne ameţim cu drogul unui trecut glorios şi, probabil, unii dintre noi vor muri cu gîndul că aparţin unei naţii mîndre, viteze şi creştine, rostind numele lui Ştefan cel Mare pînă în buza prăpastiei spre lumea de apoi. Ne

vom lăsa anesteziaţi de ideea că sîntem mai deştepţi pentru că noi ştim capitalele lumii şi ei confundă Bucureştiul cu Budapesta. Vom sta în continuare ani mulţi, ca nişte hîrciogi adormiţi în vizuină, sugînd aceleaşi frustrări şi iluzii că meritam un Nobel pentru insulină, un loc mai în faţă în bibliotecile lumii şi măcar o recunoaştere mult mai susţinută pentru rolul de apărători ai creştinismului în calea năvălirilor barbare. Toate acestea fiind, bineînţeles, motive de mîndrie naţională.

Ne mîntim amarnic. Într-o lume în care alţii pregătesc zboruri pe Marte, clonează sau sînt pe cale să descopere secretul celulelor aducătoare de viaţă veşnică, noi ne fălim cu reuşita asfaltărilor de primăvară, ne batem cu pumnii în piept pentru nişte amărîte de medalii şi trîmbiţăm electoral succesul construirii unor biete săli de sport. Mîndră ţară, meşter cîrmaciul!

Dilema veche, nr. 15, 23-29 aprilie 2004

Fericitul

S-au scris atît de multe comentarii pe marginea „schimbării la față" a lui Corneliu Vadim Tudor, încît aproape mă tem să redeschid subiectul. Ce să mai fie de spus? Că e posibilă – a afirmat-o el, o afirmă și o parte a susținătorilor lui. Că e imposibilă – au spus-o toți cei care nu cred în minuni sau au crezut cîndva în discursul radical al liderului PRM și au rămas dezamăgiți de noua retorică adoptată în acest an electoral. Și cu asta, basta. Subiectul a fost tocat mărunt pe toate fețele și riscă să devină plictisitor. Este exact ceea ce și-au propus și sînt pe cale să realizeze strategii care se ocupă de cosmetizarea discursului și imaginii lui Vadim Tudor. Lumea se plictisește, vrea altceva, trăim în țara în care e suficientă o spoială pentru a lua ochii (lucru probat cu maximă eficiență de maestrul decorator Dan Matei Agathon, omul care în perioada ministeriatului său a reușit să prezinte drept reformă în turismul românesc cele cîteva sute de kilograme de vopsea aruncate pe zidurile hotelurilor de pe Litoral). Nu mai avem timp (chef?) de analize și disecții, luăm faptele și vorbele ca atare. Nu vreau să jignesc pe nimeni, dar aud din ce în ce mai mulți români

înghiţind precum curcanii poveştile despre schimbarea la faţă a lui Vadim.

Rîndurile care vor urma sper să fie înţelese ca un îndemn la a pune semne de întrebare. Ele fac parte din volumul *Idealuri* apărut la Editura Eminescu în 1983. Cartea e scrisă de Corneliu Vadim Tudor, acelaşi personaj care susţine astăzi cu voce tare că l-a admirat pe Nicolae Ceauşescu, dar că nu l-a întîlnit niciodată. Ba, mai mult, povesteşte cui vrea să audă şi să creadă cum a renunţat – prin poştă, e adevărat – la carnetul de membru de partid „încă din primăvara lui 1989"... Filmul, vă rog!

Am avut fericirea să-l însoţesc pe preşedintele nostru iubit ca reporter şi tînăr scriitor, în două dintre vizitele sale de lucru în comuna Scorniceşti: în toamna anului 1979, cînd s-au celebrat 400 de ani de la întîia atestare documentară a localităţii, şi în vara anului 1981. Am surprins, de fiecare dată, fiind foarte aproape de dînsul, o nostalgie caldă în ochii săi, o emoţie vie a întregii lui fiinţe care respira acum acelaşi aer al copilăriei... În ultima vizită, într-un moment de odihnă, a ieşit în pridvorul casei părinteşti şi ne-a invitat, pe mine şi pe un coleg fotoreporter, să intrăm şi să mîncăm ceva, apoi să luăm un pahar cu vin. Pentru început am refuzat, oarecum timoraţi, dar dînsul a insistat de cîteva ori. Casa este mică, bătrînească (dar, după cum spunea Nicolae Iorga, „Oamenii mari s-au născut în case mici"), nu era loc suficient şi cu toate acestea preşedintele Ceauşescu a ţinut să ne ospăteze şi pe noi. N-am să uit niciodată căldura lui din glas, grija de părinte cu care s-a gîndit la

noi... Oare cîți președinți de state mai ies astăzi în cerdacul casei părintești pentru a invita pe niște tineri ziariști anonimi să guste din bucatele lor, să îi cinstească după datină?... I-am mulțumit atunci președintelui Ceaușescu, îi mulțumesc și acum. Și pentru masă, și, mai cu seamă, pentru gestul lui de o infinită tandrețe, de o bunătate plină de farmec. A fost un gest care pe scara istoriei e infinitezimal, dar să nu uităm că și în bobul de rouă se răsfrînge întreaga boltă a cerului. Așa cum și în această invitație simplă a Eroului nostru național se răsfrînge toată grija pe care el, partidul nostru, o poartă tinerei generații din România socialistă. Afară, cîmpiile smălțuite cu grîne își înălțau aburii cu miros de pîine, aerul era proaspăt, nucul secular din curte care îi legănase copilăria foșnea ca o adiere de harfă, se întemeia o pace ca de început de lume. Eram fericit.

Dilema veche, nr. 16, 30 aprilie-6 mai 2004

Mici

Un nor gros de fum se înalță la răstimpuri pe deasupra pădurii ducînd spre cine știe unde mirosul tare și inconfundabil de usturoi. Amicul din dreapta zace de cîteva ore în aceeași poziție, cu berea în mînă, urmărind atent felul în care bucățile lunguiețe de carne roșiatică se transformă sub dogoarea cărbunilor în ceea ce lui i se pare a fi marele nostru motiv de mîndrie națională: mititeii. „Băi, ascultați-mă pe mine, pentru micii ăștia ne invidiază toți. Ce hamburgeri, ce cîrnați – micii, tată, asta e tradiția românească! Vă spun eu, cu ăștia intrăm în Europa..."

Îl privesc pe sub ochelari, ușor amuzat, crezînd că glumește. E însă cît se poate de serios, iar subiectul pare departe de a fi epuizat. „Mititelul adevărat se ține douăzeci și patru de ore la frigider și e musai să pui în el și un pic de carne de oaie. Și usturoi cît cuprinde. N-ai pus usturoi, n-ai făcut nimic. De unde dracu' să pună ăia afară usturoi, spune-mi și mie, că eu cînd am fost la americani n-am găsit decît din ăla praf, la pliculețe, nici leuștean n-aveau, vai de capul lor..."

Stau și ascult, omul știe multe, pare să fi studiat cu atenție tot ceea ce ține de capitolul mici,

mititei. „Se laudă unul şi altul că au mîncat cei mai buni mici la Cocoşatu', în Băneasa. Aiurea! N-au gustat ei mici făcuţi de băiatu', să-mi spuneţi mie, după ce-i termină Geta de fript, dacă se compară... Geta, tată, aşa cum te-am învăţat, vezi să nu-i arzi, trebuie luaţi cînd intră în starea de ţambal!" În următoarele zece minute ne explică ce e cu „starea de ţambal", cum trebuie luat mititelul de pe grătar exact atunci cînd, dacă-l loveşti cu furculiţa, e gata, gata să sară singur în farfurie...

E 1 Mai. Iarbă verde, mici şi bere. La răstimpuri, cîte o maşină burduşită cu grătare şi navete de bere îşi face cu greu loc spre liziera pădurii. De fiecare dată totul decurge ca după un scenariu parcă tras la indigo: portierele se deschid toate odată, din maşini coboară mame, taţi, copii, bunici, plase, saci, sticle şi CD-uri. Cineva a adus şi un laptop. E veselie mare, muzică multă, parcă mai puţine manele decît anul trecut...

„Prima oară cînd le-am făcut mititei americanilor, au strîmbat din nas, că ce-i aia, că miroase nu ştiu cum... Şi să-i vezi, frate, după o oră nu mai rămăsese nimic în farfurii, erau uluiţi, stăteau cu ochii holbaţi la grătare aşteptînd încă o porţie! E adevărat, am fost şi meseriaş, ştiam mersul şi am plecat din ţară cu două căpăţîni de usturoi, că fără usturoi, cum am mai zis, nu iese mititelul..."

Un domn de la grătarul de lîngă noi vine să împrumute doi pumni de cărbuni. Are şlapi şi

Rolex. Amicul meu îl privește întrebător. „Sper că nu faceți mititeii după friptură, e regulă, n-ai voie să spurci grătarul cu altă carne pînă nu se termină de făcut micii! Sînt cîte unii care îngrămădesc tot felul de cărnuri lîngă mititei, o blasfemie..." Omul cu șlapi îl asigură că nici nu i-a trecut prin cap una ca asta, ia cărbunii, mulțumește frumos și, cînd ajunge la mașina lui, latră scurt către o femeie aflată lîngă grătar. Nefericita amestecase friptura cu mititeii...

„Mai sînt cîte unii care fac mititeii la tigaie. Vă dați seama? O oroare! Să strici o asemenea minune gastronomică înecînd-o în ulei! O singură dată am rîs auzind una ca asta, se zice că era prin anii '70 un pădurar despre care se zvonise la partid că face cei mai buni mici din România și toți mahării se duceau la el cînd aveau poftă de mititei. Într-o zi însă, tocmai cînd a avut omul o vizită din asta de gradul zero, i-au furat nenorociții grătarul și a rămas fără obiectul muncii. Cum să-i dea mahărului de la partid mici făcuți în tigaie? Și totuși, n-a avut ce face, i-a prăjit, da' a avut inspirația s-o pună pe nevastă-sa de-a înroșit un fier la foc și a început să deseneze micii. Adică el îi scotea din tigaie rumeniți, iar aia le desena cu fierul trei dungi pe o parte și pe alta, să pară făcuți la grătar..."

La radio, cineva vorbește despre vecinii noștri admiși în UE. Amicul meu tace brusc, se întunecă la față și, în timp ce-și aprinde o țigară, răsucește butonul de volum spre maximum. În pădure, peste manele și fum de grătare, urlă

vestea că ei au intrat şi noi am rămas pe-afară. Cînd se termină buletinul de ştiri, ajung şi bucăţile de carne în starea de ţambal. Amicul oftează adînc şi, înainte de a duce furculiţa la gură, rosteşte concluzia amară a orelor din urmă: „Sîntem mici, dom'le, mici...".

Dilema veche, nr. 17, 7-13 mai 2004

Pe glob, de-a dura (I)

Prin voia sorții am văzut în ultima lună și jumătate două tărîmuri sau, mă rog, frînturi din două tărîmuri: SUA și China. Le spun *tărîmuri* pentru că nu le pot numi *țări*. Le spun *frînturi* pentru că n-am apucat decît să trag cu ochiul vreme de două săptămîni peste Las Vegas, Los Angeles, Shanghai și Beijing. La întoarcere, de fiecare dată cineva m-a întrebat, evident, cum a fost. Și n-am găsit și nici nu găsesc încă un cuvînt sau măcar o expresie care să prindă ceva mai mult de jumătate din trăirile pe care le-am avut de-a lungul acestor peregrinări. Abia acum, la masa de scris, ca un hîrciog ronțăind nu provizii, ci amintiri și stări, încerc să pun cap la cap ceva din experiența sino-americană...

Noapte, Las Vegas, nisip în ochi din cauza blestematului de fus orar. M-am rupt de prieteni vreme de cîteva ore încercînd să măsor cîteva bulevarde cu pasul. După primele zece minute de mers pe jos m-a cuprins un sentiment straniu, de gîndac rătăcit în iarba înaltă. Totul prea înalt, prea mare, deși colorat și bine așezat. Tîrziu, cînd cu gesturi disperate am sărit în fața unui taxi, adăpostindu-mă ca un cîine

bătut pe bancheta din spate, am înțeles că nu e un oraș al pașilor, ci al roților. Străzile nu sînt pentru oameni, ele aparțin mașinilor. Oamenii au locurile lor, bine delimitate, în hotelurile, restaurantele și cazinourile care înlocuiesc totul, inclusiv iluzia unor plimbări pe străzi pariziene, bunăoară, sau în gondole venețiene. De fapt, Las Vegas-ul nici măcar nu e un oraș, ci o imensă iluzie în care se aruncă disperat orice muritor care-i trece pragul. N-are nici un rost să încerci să-l măsori cu pasul. Îl poți privi din mașină, te poți opri cîteva minute să admiri spectacolul străzii, dar e o nebunie să încerci să te *plimbi* prin Vegas. Toate clădirile te cheamă înăuntru, strigă după tine, ai mereu starea unui Ulise modern ademenit nu de cîntecul sirenelor, ci de clănțănitul mașinilor de joc și de foșnetul aspru al cărților rostogolite la masa de black-jack. Intri în restaurante nu neapărat de foame, cît din dorința de a vedea mese și scaune, adică obiecte mai mici decît tine, care să nu te facă să te simți neînsemnat sau redus la starea de gîndac în iarba înaltă...

Și, cu toate acestea, vorba domnului Andrieș, mmm, ce oraș frumos! Un amestec de poleială, strălucire, kitsch, modern, superficial și multe altele, dar, cu toate acestea, un oraș frumos. Ca să vezi asta, trebuie să uiți însă imaginea oricăror altor orașe și să ai, din nou, măcar pentru cîteva ore, suflet de copil topindu-se de plăcere la vederea artificiilor și a luminilor colorate. Asta e Las Vegas-ul: un oraș pentru copiii mari

ai unei lumi sălbatice, în care se amestecă și iluzia îmbogățirii peste noapte, și dorința de a sta la adăpost de tot ce înseamnă mare și mult, dar și plăcerea de a rosti măcar o dată un crunt blestem la adresa celor care au inventat trezirea la realitate și vacanțele prea scurte.

Dilema veche, nr. 19, 21-27 mai 2004

Pe glob, de-a dura (II)

„Nu-i mai ajungem..." Tînărul de lîngă mine mai bagă două fise într-o fantă micuță de sub luneta uriașă și continuă să privească orașul. De aici, de sus, de la 260 de metri înălțime, Shanghai-ul arată ca un episod dintr-un film SF. N-am mai văzut niciodată atîția zgîrie-nori laolaltă despicînd aerul cu formele lor ciudate. Ascuțiți, răsuciți, învîrtiți... Beton și sticlă, foarte multă sticlă. Din turnul în care ne aflăm se vede aproape totul și abia acum realizez că, de fapt, e vorba de cel puțin două orașe: un Shanghai întins – păstrînd într-o oarecare măsură legătura cu pămîntul – și un alt Shanghai, înalt, foarte înalt, spînzurat de nori, sprijinit la bază de șerpii încolăciți ai autostrăzilor suspendate. Îmi place. Dacă închid ochii pentru cîteva secunde și apoi îi deschid brusc, mă încearcă sentimente și senzații greu de pus în cuvinte. E ca și cînd aș privi un tablou superb încărcat de simboluri. Fac asta de mai multe ori, pînă mă intersectez cu privirea mirat-îngrijorată a băiatului de la lunetă. Mă întreabă dacă mi-e rău, spun nu, zîmbesc încurcat și cobor cu liftul înaintea grupului.

Sînt în China. Îmi repet asta la fiecare zece minute, încercînd să mă rup de stereotipurile înregistrate într-un colț de minte la plecarea din țară. Încă îmi sună în cap mirarea din zecile de voci care m-au „avertizat" asupra „miracolului" chinezesc. În ultimii ani, cînd vine vorba despre China, chiar și cei ale căror singure cunoștințe despre această țară se rezumă la numărul ei foarte mare de locuitori iau un aer academic-superior și lansează întrebări semiretorice despre *cum de au reușit micii și mulții reprezentanți ai rasei galbene să combine comunismul și capitalismul, proprietatea de stat cu proprietatea privată, devenind a treia putere economică a lumii*?! Toți, dar absolut toți cei cărora le-am spus că plec în China m-au privit cu ușoară invidie și apoi mi-au recitat rapid mirarea pomenită mai sus. Sînt în măsură acum să le dau un fel de răspuns...

Cînd vine vorba despre China și chinezi, facem greșeala gravă de a întreba *cum*, deși e mult mai important și mai relevant să aflăm *de ce*. Uităm teoria simplă a definirii scopului înainte de a alege mijlocul prin care poate fi dus la îndeplinire.

Chinezii vor să conducă lumea. Oricît de multe zîmbete ușor ironice ar isca o astfel de afirmație, de aici trebuie pornită orice discuție despre *miracolul* chinezesc. De acord, teoretic cel puțin, orice popor din lumea aceasta se visează a fi cel mai puternic. Numai că, spre deosebire de mai toți ceilalți, chinezii simt din ce în ce mai mult că lor le-a venit rîndul. Au avantajul lui *mult* și *mare*, o disciplină și o supunere în fața

autorității greu de acceptat pentru noi, europenii, bunăoară, și, dincolo de toate acestea, ei chiar cred că, urmînd firul roșu al planurilor cincinale, vor reuși să devină stăpînii lumii. Nu se grăbesc și nici nu fac mare caz din asta. China tace și face. Întreaga țară pare să fi încălecat o bicicletă uriașă pe care pedalează calm, dar fără oprire, spre destinația finală.

Cînd tînărul de lîngă mine a șoptit acel *nu-i mai ajungem*, mă gîndesc că a avut în minte o comparație între China și România. Acum însă, cred cu tărie că mirarea lui e valabilă în toate limbile pămîntului. Și în engleză începe să sune foarte tare.

Dilema veche, nr. 20, 28 mai-3 iunie 2004

Lumi paralele

Acum cîteva zile, împreună cu mai mulți prieteni jurnaliști, am fost implicat într-o acțiune intitulată „Ziua debutului jurnalistic". Un concurs în care s-au confruntat mai multe echipe formate din studenți dornici să devină ziariști. La finalul concursului am fost pus să dau note pentru cea mai bună pagină de ziar realizată de echipele menționate și să stau de vorbă cu studenții despre meseria de gazetar. Mărturisesc că nu știu cine a cîștigat în cele din urmă competiția și, probabil, nici nu are mare importanță. Mi-a rămas însă în minte întîlnirea de cîteva ore în care ei, studenții, au pus întrebări, iar eu am fost nevoit să mă minunez și să dau răspunsuri.

Nu a fost prima și, desigur, nici ultima dintre întîlnirile de acest gen. De fiecare dată constat însă cu uimire că școala românească produce în continuare absolvenți pe bandă rulantă, oameni pregătiți cît de cît în plan teoretic, dar rupți complet de realitățile și dinamica zilelor noastre. Nu vreau să-i bag pe toți studenții în aceeași oală, sînt printre ei – și eu, unul, i-am întîlnit și-i întîlnesc în fiecare zi pe holurile

redacţiilor – oameni care ştiu ce vor, care se agită, în sensul bun al expresiei, şi încearcă să devină, încă din primul an de facultate, buni profesionişti media. Dar ei sînt puţini. Cei mai mulţi dintre studenţii la jurnalistică sau alte ştiinţe ale comunicării aşteaptă resemnaţi apariţia unor anunţuri cu oferte de angajare sau eşuează în munci sezoniere pe la vreo cîrciumă de cartier.

Cînd, în întîlnirea de acum cîteva zile, le-am reproşat amical lipsa de iniţiativă în găsirea unui loc de muncă, studenţii au protestat vehement, invocînd dese drumuri la redacţiile bucureştene soldate cu nici un rezultat din cauza lipsei de experienţă. „Ne-au cerut să le arătăm ce-am scris, unde am scris... Păi, unde să scriem?! Abia am intrat la facultate...", au rostit ei pe şapte glasuri. Le-am spus atunci că nu-i împiedica nimeni şi nimic să scoată din buzunar sau din dosare zece-douăzeci de reportaje. Sau cîteva zeci de ştiri bine scrise, ca să nu mai vorbim de eventuale editoriale, cronici de carte ori comentarii. Le-am simţit uimirea şi nedumerirea şi în mod intenţionat i-am mai lăsat să fiarbă preţ de cîteva minute. Apoi, cînd au început să se audă voci care încercau să-mi mai explice o dată ce şi cum, temîndu-se că n-am priceput cum stau lucrurile, le-am vorbit despre „teoria" antrenamentelor „la perete". Unii au făcut ochii mari, alţii au zîmbit înţelegînd simplitatea soluţiei. Nu-i împiedicase nimeni să scrie, doar că prea puţini îşi

închipuiseră că are vreun rost să scrii un reportaj, bunăoară, dacă n-ai şanse foarte mari să-l şi vezi publicat într-un ziar. Şi totuşi, cine-i împiedicase să facă acest lucru? Nimeni şi nimic, doar că nu se gîndiseră vreo clipă că se poate şi aşa, că e mult mai onorant şi mai profitabil să te duci la un interviu de angajare cu producţii editoriale nepublicate, dar publicabile, decît cu palma-n spate. Dar cel mai trist e că nici măcar nu auziseră din gura unui profesor că s-ar putea şi aşa...

Cu siguranţă, un CV însoţit de cîteva zeci de texte mai mult sau mai puţin reuşite nu garantează succesul. Dar tot înseamnă mai mult decît nimic. Şi, de fapt, aici e marea problemă a studenţilor de azi, buni români ai zilelor de mîine: ei sînt buni, foarte buni, doar că lumea e rea...

Dilema veche, nr. 21, 4-10 iunie 2004

Dans de Bragadiru

De la bun început, o precizare: rîndurile acestea au fost scrise duminică, 6 iunie, într-un moment în care pe culoarele redacţiilor începeau să apară primele zvonuri despre cîştigătorii şi învinşii primului tur al alegerilor locale.

O domnişoară zîmbăreaţă foc anunţă pe un post de televiziune că la Bragadiru, o comună din apropierea Capitalei, se înregistrează una dintre cele mai mari prezenţe la vot, vreo 25%. „Recordul" de participanţi ar putea fi datorat în bună parte – zice 'mneaei – boxelor instalate în faţa secţiei de votare. Cineva a avut ideea să dea cu muzica în alegători, aşa că bragadirenii votează şi apoi dansează. Sau invers.

Pe culoarele redacţiei, analişti serioşi ţîţîie lung din buze, privind îngrijoraţi lehamitea românului în faţa urnelor de vot. Iar va fi consemnat un absenteism cumplit, iar vom repeta obsedant întrebările despre ce i-ar putea face totuşi pe români să meargă la vot. Se va vorbi despre votul de blam dat actualei clase politice, despre lipsa simţului civic, bla-bla, bla-bla, bla-bla... Şi apoi, după turul doi, o lungă tăcere vreme de alţi patru ani.

La referendumul pentru votarea noii Constituții am fost printre cei mai vehemenți critici ai manipulărilor grosolane făcute de celebrii Vanghelie și Sechelariu, mari organizatori de adunări populare cu mici, bere și taraf întru trezirea simțului civic al unei bune părți dintre conaționali. Azi, punînd cap la cap întîmplări recente din campania electorală pentru locale, recunosc că am greșit. Oricîte critici vor apărea de acum încolo, voi fi printre cei mai energici susținători ai unor astfel de acțiuni dacă acesta este prețul pe care trebuie să-l plătim pentru a-i face pe români să iasă la vot. Că trăim într-o societate a spectacolului, e evident. Nimic nu se vinde fără show. Ziarele serioase dau faliment. Se caută bîrfa, cearta, telenovela. Toată lumea vrea zîmbete sau lacrimi. „Surprize, surprize" rămîne emisiune de top. La fel și show-ul celor de la Vacanța Mare. Pentru un cîntec cu 3rei Sud-Est, românul pare dispus să înghită și o frîntură de discurs electoral. Dacă vine Adrian Copilu' Minune, e și mai bine. Au căutare paietele și paiațele. Nimeni nu mai coboară în agora doar pentru frumusețea discursului. Polemica e regină, retorica simplă e plictisitoare. Viața publică românească pare prinsă într-un imens show de televiziune, un „Big Brother" la nivel național. Cine se uită la emisiuni electorale dacă nu vine nea Mitică? Sau Băse? Ce rost are să votezi dacă nu iese măcar de-un dans *à la* Bragadiru?

Vrem, nu vrem, trebuie să acceptăm că aceasta este lumea românească în care trăim. O lume a spectacolului, adeseori ieftin, de prost-gust, dar cît se poate de adevărat. N-avem decît să ne îmbătăm cu ideea că, în cele din urmă, românii vor învăța lecția democrației și importanța votului, fără a fi nevoie pentru asta de cazane cu fasole și cîrnați. S-ar putea întîmpla și așa, dar vor trece prea mulți ani, și eu, unul, încep să mă satur să privesc neputincios cum în numele a 17 milioane de români decid cu ștampila mai puțin de jumătate. Prin urmare, dacă pentru a-i scoate la vot pe compatrioți va fi nevoie să montăm urne și cabine lîngă stadioane, grătare, agenții loto sau scene pe care să se zbîntuie artiștii neamului, propun s-o facem fără întîrziere. Altfel, vom rămîne în continuare cu iluzia că, din patru în patru ani, mergem la bal, cînd, de fapt, noi n-avem bilete decît la circ și la bîlci.

Dilema veche, nr. 22, 11-17 iunie 2004

Judecata de apoi

Cred că îl aduceau dimineața. Un îngrijitor din parc, căruia sigur îi dădeau bani de țigări sau de-o bere, era singurul care se apropia de el și, din două în două ore, îl ajuta să bea apă sau să-și facă nevoile. În rest, părea că nimeni n-avea curajul să-l atingă. O singură dată, un copil, a cărui minge nimerise sub banca pe care zăcea ca un hoit uitat la soare, îndrăznise să-i mute picioarele și atunci l-am auzit de departe scoțînd un geamăt lung și colcăind de furie. Nu suporta să fie mișcat, rămînea de dimineața pînă seara tîrziu în aceeași poziție. O vreme l-am crezut paralizat, dar, într-o zi, îngrijitorul mi-a spus că „n-are nici pe dracu', doar că s-a obișnuit așa, să nu miște, stă și bolborosește tot timpul, încet, în barbă, ca și cînd ar descînta Pămîntul".

Să fi fost septembrie, tîrziu, cînd a apărut femeia aceea. Îmbrăcată într-o rochie neagră, lungă, a împins căruciorul cu gemeni pînă în fața lui și deodată s-a oprit brusc, cu mîinile suspendate deasupra capului. Apoi i s-a prăbușit la picioare, îmbrățișîndu-l și sărutînd pînza împuțită a pantalonilor. Nu s-a ridicat decît tîrziu, foarte tîrziu, cînd plînsetul gemenilor începuse deja să atragă privirile curioșilor și de undeva, din

spatele tufişurilor, o privea nedumerit îngrijitorul venit să-l ajute cu plosca. Era o femeie în vîrstă, poate de-o seamă cu el, şi mi-am zis atunci că e vreo fostă iubită sau soţie, însă timpul avea să-mi demonstreze că mă înşelasem, oricum, nimeni dintre cei care văzuseră ce s-a întîmplat n-a înţeles gestul femeii şi nici n-am mai văzut-o vreodată trecînd prin faţa băncii lui sau pe aleile parcului. În minutele puţine cît a stat îngenuncheată ca o Marie la picioarele lui Christ, am fost foarte atent să-l văd pe el cum reacţionează şi, pentru prima oară, după multe luni în care îi urmărisem atent împietrirea, l-am surprins ridicînd mîna şi mîngîind cu gest seniorial faţa femeii. Cred că, pentru o clipă, a şi zîmbit, dar numai pentru o clipă, apoi a început din nou să scuipe cuvintele în barbă, ca şi cînd nimic nu se întîmplase. Şi în seara aceea, ca în toate celelalte, l-a ridicat din parc un şofer mustăcios, conducînd o limuzină neagră în care era aproape nefiresc să-l vezi intrînd pe el, cu hainele acelea mizerabile, neschimbate. Puţea rău, din ce în ce mai rău, îmi spunea îngrijitorul. Cînd s-a făcut frig şi a căzut prima ninsoare, nu l-am mai văzut vreme de o săptămînă. Mi-am spus că, probabil, nici n-o să-l mai văd pînă spre primăvară, dar, într-o zi, a reînceput să apară, însă fără să stea prea mult, doar cîteva ore. Cineva, poate şoferul, îi lega o umbrelă de bancă, ferindu-l de fulgii mari, şi el stătea în continuare nemişcat, ca o mumie aruncată nefiresc în zăpadă.

Probabil că aşa zăcuse şi în dimineaţa aceea. Cînd am ajuns eu, era însă prăbuşit şi celălalt îi căuta faţa cu vîrful bocancului. Am strigat, tare, dar părea să nu-i pese. Lovea cu sete în gură şi obraji. Cu greu, foarte greu, am reuşit să-l dau deoparte. El se chircise sub lovituri, plin de sînge, bolborosind în continuare ca un porc înjunghiat în zăpadă. Pînă să-l bufnească plînsul, i-am văzut celuilalt faţa plină de ură şi ochii rătăciţi căutînd să fixeze bucata de ziar scăpată în zăpadă. Era un ziar vechi şi, înainte să se ude de tot, mi s-a părut că-l zăresc şi pe el în poza cu tovarăşi.

Într-un tîrziu am reuşit să-l ridic, sprijinindu-l de bancă. Puţea rău şi bolborosea întruna, din ce în ce mai tare, încercînd, zadarnic, să acopere şuierul năprasnic, dar incoerent, al vorbelor celuilalt. Abia într-un tîrziu, cînd a venit îngrijitorul întrebînd speriat ce s-a întîmplat, s-au oprit amîndoi ca la comandă, unul aşteptînd parcă să înţeleagă de ce, celălalt rostind clar sentinţa:

„Merita să-l omor, fir-ar el al dracu' de comunist împuţit..."

Dilema veche, nr. 23, 18-24 iunie 2004

Ce-am înţeles din campania electorală

Am înţeles că de dragul succesului politic sînt posibile orice reaşezare şi orice combinaţie. Nimeni şi nimic, om sau partid, nu mai are cazier pentru abateri extremiste sau pentru şerpuielile greţoase de la sînul puterii spre lins picioarele Opoziţiei. Am înţeles că important e să ştii a jongla cu speranţa, arătînd-o ca pe-o minge de foc tuturor bezmeticilor cu drept de vot, cărora între timp le poţi promite orice: că se schimbă, că se continuă, că se poate. Am înţeles că lumea politică n-are nici o legătură cu morala şi că orice faptă bună nu rămîne nepedepsită. Am înţeles cît de dureroasă este dependenţa de vorbe mari şi cuvinte frumoase şi cît de nefericiţi sîntem în absenţa acestora. Am înţeles că vrem să fim minţiţi şi că ne place combinaţia halucinogenă a promisiunilor fără acoperire.

Cu uimire şi teamă am înţeles şi ce vrem: spectacole ieftine, turniruri, măşti şi uitare. Ne agăţăm disperaţi de exerciţiul dureros al trecutului cu vederea şi reinventăm la fiecare patru ani figurile ofilite ale aceleiaşi lumi politice. Am înţeles că nici nu putem altfel, că ne-au

secat imaginația și răbdarea, dar n-am înțeles niciodată cum de reușim să privim senin în ochii copiilor noștri după fiecare viol la care participăm zîmbitori, cu ștampila în mînă.

Am înțeles că unii ajung să-și închipuie nemurirea ca fiind o afacere de partid și că visează să intre în cartea de istorie pentru inspirația de a fi fost la locul potrivit atunci cînd timpul a cerut-o. Am înțeles cît de puțin contează omul simplu, dar și ce pumn teribil știe să închidă Gheorghe. Am văzut fețe plîngăcioase de indivizi care și-au închipuit că totul e de vînzare și am înțeles că, din cînd în cînd, ne aducem aminte de lecția tristă a lui Iuda. Am privit aroganții lăsînd bărbia în jos și înclinînd genunchii și-am înțeles ce simplă e lecția umilinței cînd vine din partea unui întreg popor. Am ascultat discursuri măcinînd căința și vorbe tari povestind victoria și-am înțeles că pentru fiecare învins există un învingător, dar că asta nu se aplică celor care mint pe termen lung și nici celor care au uitat cum arată umilința sau bucuria firească.

Am înțeles că trebuie să mai aștept și să mai sper încă o dată. Am înțeles că răbdarea n-are nimic de-a face cu puterea și că victoriile sînt de partea celor care îndrăznesc să ia, adeseori fără a cere. Am înțeles că jocul de-a puterea e hărăzit doar celor puternici și-am înțeles cît de subțire e linia care ne desparte de ridicol. Am văzut cretini, lacomi, imberbi, sălbatici, saltimbanci,

proşti şi hoţi exersînd minciuna şi-am înţeles că, deocamdată, nimic nu se schimbă. Dar am votat contra pentru că am înţeles să-mi asum încercarea.

Dilema veche, nr. 24, 25 iunie-1 iulie 2004

Mai tîrziu

N-am scăpat niciodată – cu toate că mi-am dorit să mă vindec de nenumărate ori! – de un obicei păcătos pentru care trag în fiecare săptămînă o mulțime de ponoase: las totul pentru rezolvare pe ultima sută de metri, în ultima clipă, în secunda cincizeci din minutul cincizeci și nouă al ceasului al doisprezecelea. Să nu mă întrebe nimeni de ce, că nu știu. Îmi spun doar că am timp, amîn, apar alte lucruri de făcut și, uite-așa, ajung să-mi pun cu adevărat problema rezolvării unor situații abia în momentul în care ele devin acute, urgente, imposibil de amînat. Pentru că, și aici apare al doilea obicei prost, sînt tot timpul tentat să împing lucrurile spre rezolvare către un „mai tîrziu" pe care mi-l închipui cît mai îndepărtat cu putință. De fapt, trag de timp ca de caşcavalul prăjit și, deși mi-e foarte clar că n-am rezolvat niciodată nimic în felul acesta, ba, din contră, am ajuns de nenumărate ori în situații-limită, continuu să descopăr tehnici noi din arta amînării, uluindu-mi și enervîndu-mi prietenii, șefii, colegii de redacție sau administratorul de bloc.

Nu că aş vrea să-mi caut scuze, dar, de la un timp, trebuie să mărturisesc că simt chiar un soi de plăcere perversă o dată cu apropierea unui *dead-line*. Orice ultimatum aduce cu sine o doză mare de adrenalină şi nu sînt puţine cazurile în care am reuşit tocmai pentru că aveam pistolul la tîmplă, fiind obligat să decid sau să rezolv şi repede, şi bine. Aproape că am ajuns dependent de o anumită stare de urgenţă, altminteri orice timp mort sau lung mă face să devin extrem de analitic şi, implicit, şovăitor. Cînd intervine imperativul, mă las mai mult condus de instincte şi mi se pare că greşesc mai puţin. Dar, trebuie să recunosc, am făcut şi destule boacăne regretabile din cauza asta.

Probabil că un asemenea tip de judecată vor fi împărtăşind şi responsabilii cu integrarea României în Uniunea Europeană. Altfel e greu de explicat tot baletul acesta derulat cu încetinitorul printre capitole de negociere, pregătiri de aderare şi absorbţie de fonduri europene. Ne comportăm ca şi cum am mai avea foarte mult timp la dispoziţie şi, privind în jur, dincolo de hîrtiile şi comisiile guvernamentale, nu văd pe nicăieri semnele vreunei urgenţe. (Deunăzi, trecînd pe lîngă un sat răpciugos din Merişani-Argeş, în care se amestecau case-pivniţe din bolţari şi case din chirpici, mi-am dat seama că, oricum, numai o mică parte din România va deveni ţară a Uniunii Europene, indiferent că ne integrăm în 2007 sau 2017...) Avem nenumărate exemple, de la lupta împotriva

corupţiei la catastrofa de la Mihăileşti, pentru a ilustra felul în care înţelegem noi şi autorităţile noastre să îndreptăm şi să rezolvăm lucrurile: sub presiune, cînd ne ajunge cuţitul la os sau după ce ne loveşte vreo năpastă. Din acest punct de vedere, cel mai tare mă tem de regretele numeroase şi eterne care vor apărea după viitorul cutremur serios care se va abate peste România...

În ceea ce mă priveşte, eu, unul, îmi pot permite toate amînările din lume. O fac jucîndu-mi propriul destin şi, la limită, asumîndu-mi cele mai teribile căderi. Dar cei care de mai bine de paisprezece ani joacă din piramida puterii această nefericită horă a pasului pe loc ar trebui să înţeleagă odată diferenţa majoră dintre azi şi mîine. Altfel, cu toate pomenile Uniunii Europene, la Merişani-Argeş o să rămînă ieri, iar pentru viitorul cutremur o să luăm măsuri poimîine.

Dilema veche, nr. 25, 2-8 iulie 2004

Raport incomplet, dar adevărat, despre cine și ce mă enervează

- SMS-urile prin care ajungi să te cerți, să te împaci, să divorțezi, să nu uiți să iei pîine sau să uiți că ești blocat în trafic.
- Minodora la Maxim, despre care citesc de cîțiva ani buni că se mărită, nu se mărită, se mărită iar – și iar abandonează ideea.
- Virușii din computerul personal și, mai ales, cei care vin puzderie o dată cu e-mail-urile de la Administrația Prezidențială.
- Reviziile din cauza cărora rămîn în fiecare vară cîteva săptămîni fără apă caldă.
- Telecomenzile care nu sînt niciodată la îndemînă atunci cînd ai nevoie urgentă de ele.
- Amenzile radar pentru care trebuie să alergi o jumătate de zi ca să le plătești.
- Vedetele de televiziune care vorbesc o jumătate de an despre divorțul lor și încă o jumătate de an despre sarcină. Unele fac și poze.
- Musculițele mici din cauza cărora ți-e imposibil să porți culori deschise.

- Ora la care se difuzează *Seinfeld*.
- Încăperile în care se fumează cu ferestrele deschise și cu aparatele de aer condiționat pornite la 16 °C.
- Încăperile fără aer condiționat. Mașinile asemenea.
- Telefoanele de la 8:00 dimineața.
- Vecinul de deasupra, care are prostată și-mi aduce aminte de asta de cîteva ori pe noapte.
- Reclama TV în care un lăutar idiot fredonează fals o melodie, încercînd să mă convingă să-mi fac asigurare. N-a reușit.
- Cozile la Multiplex și numărul pentru rezervări la care nu răspunde nimeni.
- Discuțiile la șpriț despre Dumnezeu.
- Bip-urile de la numere necunoscute.
- Ședințele foto în care mi se cere să fiu zîmbitor, deși n-am nici un motiv.
- Moartea misterioasă a procurorului Panait. Moartea și mai misterioasă a lui Tinu. Moartea lui Erbașu, cea mai misterioasă dintre toate.
- Năstase, vorbind despre integrarea europeană, Iliescu, vorbind.
- Ceasurile Rolex de la chinezi.
- Buletinul de identitate care nu intră în nici un portofel.
- Mamele care fumează lîngă cărucior.
- Prietena mea, oricare ar fi ea, cel puțin o dată pe zi.

- Cozile la bancomate în zilele de salariu.
- Finala dintre Grecia şi Portugalia.
- Zilele de luni şi nopţile scurte.
- Nopţile, în general.
- Generalii.
- Taximetriştii zîmbitori care încep să-mi povestească ce s-a întîmplat în emisiunile mele.
- Cărţile la modă. (Pe Coelho, dacă-l prind, îl bat!)
- O-Zone în topuri cu Beatles.
- Colegii mei care au intrat deja în concediu – şi asta chiar doare!

Dilema veche, nr. 26, 9-15 iulie 2004

Analiştii neamului

Indivizii despre care scriu acum sînt o tagmă aparte. Ei nu sînt hoţi, pentru că nimeni nu i-a prins vreodată furînd. Ei nu sînt mincinoşi, pentru că tot ceea ce spun are valoare de verdict şi nimeni nu are vreme să mai şi cîntărească gradul de adevăr al celor spuse de ei. Nu sînt mulţi, se nasc greu şi de aceea rămîn în orice condiţii valabili. Par, din punctul ăsta de vedere, un produs fără termen de expirare. Sînt buni la toate şi dispuşi să facă orice. Cîntă în strună, joacă stînga, dreapta sau la centrul terenului, în funcţie de interesele pe termen lung ori scurt, şi, cel mai important, dansează deja de o mulţime de ani toate valsurile democraţiei noastre originale.

Ei au răspunsuri oricînd, pentru orice problemă, din orice domeniu. Transformă faptul banal, cotidian în tendinţe şi vorbesc despre lucrurile subtile cu siguranţa specialiştilor, chiar dacă habar n-au despre ce-i vorba. Dar aproape nimeni nu se prinde şi aici e, din nou, o foarte mare calitate a lor: pot inventa şi improviza cu aer hotărît, savant. Suficient pentru a fi cataloga[ţi] drept specialişti.

Nimeni nu le recunoaşte impostura, pentru că nimeni nu vrea să fie dărîmate statuile. Avem nevoie de ei să ne lumineze, să ne explice, să ne îndrume, să nu cumva să ne apuce dorul de a gîndi singuri. Ne uităm în gura lor aşteptînd revelaţii şi vorbe de duh, gata, în orice moment, să aplaudăm apariţia unui înger sau a unei ziceri de almanah. (Ei ştiu pînă şi cum se nasc îngerii şi mai ştiu şi cum se omoară demonii, pe deasupra!) Au tot şi de toate: bani, putere, oboseala şi tristeţea la modă printre indivizii care mimează perfect un permanent proces de gîndire, relaţii, informaţii şi surse. Nimic nu mişcă fără ca ei să ştie. Cîţiva pretind a fi eminenţe cenuşii, oameni din umbră. Alţi cîţiva se mulţumesc cu rolul de apostoli. Şi, în fine, restul, prea ocupaţi cu apariţiile publice pentru a-şi mai pune întrebări despre rolul pe care îl joacă.

Pentru că nu sînt prea numeroşi, cum spuneam, se ştiu unii pe alţii, şi asta se simte. Cînd apar împreună, doi sau mai mulţi, îşi distribuie perfect partiturile intonînd aria dezbaterilor democratice pe mai multe voci. De fapt, e, de cele mai multe ori, o postură asumată de fiecare mai mult din teama de a nu deveni plictisitori într-un cor al unanimităţii decît din convingere ori convingeri. Ei ştiu cum se vinde opinia, părerea, cît contează circul şi ce anume face ca spectacolul vorbelor să se joace cu casa închisă.

Ei nu se ceartă, ei doar se înjură. În cele din urmă cad la pace, dar nu se grăbesc să anunţe asta, mai ales dacă înjurăturile s-au vîndut bine.

În goana după publicitate și expunere sînt în stare să-și anunțe retrageri calculate din viața publică și să-și programeze reveniri spectaculoase. Cei mai mulți dintre ei au învățat să se vîndă asemeni oricărui alt produs de pe piață și fac asta cu profituri substanțiale în perioadele de criză ori în campaniile electorale. N-au etichete, dar au preț.

Sînt la televizor. Sînt și la radio. Apar și în gazete. Îi găsești în avionul prezidențial sau în aeronava guvernamentală. Semnează inițiative, proteste sau manifeste. Scriu obligatoriu cărți și publică studii. Înființează ONG-uri și desființează ministere. Sînt buni la toate, dar excelează în arta datului cu părerea. Au făcut din asta o meserie, iar unii, profețind trecutul sau amintindu-și viitorul, dau impresia că vor să intre în lumea celor drepți judecînd strîmb.

Ei nu mai au nume, au doar renume. Nu mai sînt oameni, pentru că se închipuie indispensabili și deținători ai adevărului absolut. În strania lor ubicuitate înlesnită de mașinăriile infernale ale comunicării moderne, se vor confundați cu demiurgii. Dar, pînă atunci, cineva i-a botezat analiști politici. Analiștii neamului.

Dilema veche, nr. 27, 16-22 iulie 2004

România în direct

Săptămîna aceasta cedez spaţiul rubricii mele unei scrisori. O scrisoare aparte, un fel de roman scurt, de o pagină, cu de toate: disperare, destin, mizerie, un pic de speranţă şi foarte multă Românie. N-am schimbat nici măcar o virgulă, pentru că nu era nevoie. Am scurtat puţin textul, din motive de spaţiu. A rămas cel mai bun scenariu pe care mi l-am putut imagina vreodată pentru un film cu titlul *România în direct*. Trei, doi, unu, motor!

Sînt mama a doi copii. Am 55 de ani. I-am crescut singură. Tatăl lor a murit cînd fiica mea avea 10 luni. Băiatul meu are 36 de ani şi este bolnav de epilepsie, oligofrenie şi encefalopatie. A fost pensionat în baza hîrtiilor date atunci cînd trebuia să fie încorporat. Nu a făcut armata. De aproape 12 ani bea, bea şi iar bea. Medicamentele pe care le ia îi sînt date gratuit, dar nu le ia decît atunci cînd nu are de băut. Îmi face numai greutăţi, sare la mine să mă bată, îmi ia ochelarii de la ochi... Cînd este prea beat, îşi face necesităţile pe el, iar eu trebuie să stau drepţi în faţa lui. În cîteva rînduri am fost la un pas de a ajunge la incest. Nu mă ajută nimeni. Fiica mea are problemele ei. Deşi mă înţelege, sînt conştientă că n-are ce-mi face. Stă la 50 km distanţă de mine. În urmă cu 9 ani am fost operată de hernie de disc.

El a vîndut munca mea de-o viață. Acum stau la țară de 6 ani și dorm pe un pat cu saltea de paie, iar pe jos pun ziare pe care le prind cu piuneze și peste ele pun preșuri țesute la război. N-am mai putut recupera nimic din ceea ce a vîndut fiul meu în urmă cu 9 ani. Sînt situații cînd îmi vine să-l omor sau să-mi fac eu seama. Eu sînt pensionară de la vîrsta de 50 de ani și am o pensie de 166 000 de lei care nu-mi ajung nici măcar în prima zi de pensie. La medicamente nu pot renunța. Iau mîncare pe datorie de la chioșc, o achit și o iau de la început în fiecare lună. Am de plătit casa și apa pe 2 ani. El are o pensie de 1 472 000 de lei, dar îi dă pe băutură, iar eu trebuie să întind de banii din pensia mea ca de o jartea. Un amănunt foarte important: e foarte lucid cînd este treaz, se poate discuta orice cu el și chiar face treabă, are o memorie nemaipomenită, mă uimește cît de bine poate ține minte ce a făcut cu 10-15 ani în urmă.

Nu v-am scris pentru a vă cere bani sau altceva. V-am scris pentru a mă ajuta să-l internez într-un sanatoriu și asta cît mai departe cu putință. Eu am încercat să fac acest lucru, dar nu mă ajută nimeni. Medicul de familie mi-a spus că atîta timp cît eu am casă, îi pot da și lui o cameră. N-am cu cine să mă înțeleg. Deși i-am explicat că obligațiile mele față de el s-au terminat de mult, el susține că-s obligată să-l spăl, să-i gătesc, pentru că el este handicapat.

Vă rog din suflet să mă ajutați. Nu mai am pe nimeni. Mi se face frică să mai stau în casă cînd se lasă seara și mă gîndesc că trebuie să vină el acasă. Dacă reușesc să-l aud, stau pe afară cu cele două animăluțe

pe care le am – pisicul și cățelușa – și ne încălzim toți trei în spatele casei pînă adoarme și pot și eu să intru în casă. Dacă n-am mîncare făcută, și asta trebuie să fie multă, risc să-mi spargă geamurile sau să-mi rupă ochelarii de la ochi. Cîteodată, intenționat face pe el ca să-și bată joc de mine. Cu riscul de a mă repeta, vă mai implor încă o dată din tot sufletul meu să mă ajutați. Sînt pur și simplu disperată. Nu pot pleca de acasă, pentru că risc să-mi vîndă tot ce-am mai putut agonisi cumpărînd pentru a treia oară aragaz, butelie, veselă. Acestea le-am cumpărat atunci cînd am fost trimisă în șomaj și am beneficiat de cîteva salarii.

Mă opresc aici cu scrisul. Vă mai spun doar că vă ascult cu regularitate cînd aveți emisiunea „România în direct", dar pentru asta trebuie să mă duc la o prietenă în celălalt cap al satului, deși plătesc pe factura de lumină aparat de radio. Am un aparat, dar e bătrîn și nu prinde decît „Actualități". Cu stimă, Vasilica S.

P.S. Chiar acum, cînd să pun scrisoarea în plic, mi-a venit ideea că ar fi mai bine să plec eu de acasă, de aceea, vă rog, dacă nu se poate să-i găsesc fiului meu un loc pentru a fi internat, v-aș ruga dacă este posibil să găsesc un loc pentru a munci orice. Aș putea avea grijă de un copil sau un bătrîn, menaj la o familie sau chiar munca cîmpului, doar să am un acoperiș deasupra capului. Pot presta orice muncă, nu-mi este rușine. Doresc din suflet să scap de acest calvar care-mi mănîncă viața de 36 de ani. Încă o dată, vă mulțumesc anticipat.

Dilema veche, nr. 28, 23-29 iulie 2004

Strigare

Ia poftiți, poftiți, apropiați-vă, așa, curaj, că nu mușcă, veniți mai aproape, hai, puneți mîna, că nu pățiți nimic, pe cuvînt de onoare, așa, așa... Acum închideți ochii și inspirați adînc! Ei, se simte? Lăsați-vă jos să-i prindeți mirosul de alge adus de briza mării, cîte ceva din duhoarea motorinei arse de camioane și nu uitați să vă încărcați plămînii cu inconfundabila aromă a igrasiei din hotelurile ei de două și trei stele. Și, dacă v-ați acomodat cît de cît, nu rataţi experiența olfactivă unică din tramvaiul 34, la care puteți asorta oricînd amintirea unor damfuri similare din personalul de Tecuci. Așa, inspirați adînc, la subsuoară, să-i pătrundeți misterul consumului foarte mic de săpun și s-o înțelegeți cînd vă spune că pe timp de vară îi intră centralele termice în revizie vreo două-trei săptămîni. Vă place? Ieșiți puțin pe balcon și lăsați-vă nasul în vînt să primească aroma sarmalelor din bucătăria de la etajul doi, mirosul de mititei de la grătarul din colț și, neapărat, combinația de acru-împuțit ridicată de tomberonul prea plin din spatele blocului. Nu fugiți, pentru că miroase și altfel, a fîn proaspăt cosit și a lapte cu mămăligă, iar, din cînd în cînd, îi

flutură prin păr aroma vremurilor de demult cînd se făceau prăjituri la Capşa şi aluaturi cu susan la simigeria din colţ.

Mai staţi, mai staţi, e vremea să deschideţi ochii şi să-i vedeţi tatuajele cu „Muie Dinamo!" incrustate în pielea blocurilor cenuşii, oamenii trişti cu burţi mari şi dinţi stricaţi, beţivii urinînd lîngă stîlpii de telegraf sau în lifturi şi, mai ales, spectacolele de circ electoral. Deschideţi ochii mari să-i observaţi femeile frumoase, dar resemnate, bărbaţii harnici, însă şomeri, şi milioanele de suflete chinuite de întrebări despre ziua de mîine. Priviţi-i drumurile, oh, drumurile, veşnicele ei drumuri, rugaţi-vă în gînd pentru ele şi aprindeţi o lumînare în amintirea tuturor speranţelor îngropate după fiecare operaţiune de asfaltare. Urcaţi-i munţii, înotaţi-i apele, dar luaţi aminte la mizeria din fiecare luminiş în care s-a putut face un grătar. Minunaţi-vă privindu-i Casa Poporului şi Maramureşul, dar aruncaţi-vă privirea şi peste satele-i răpciugoase de lîngă Dunăre. Staţi, mai staţi, că are daruri pentru ochi ascunse şi în mănăstirile Moldovei, dar, pînă ajungeţi acolo, nu pierdeţi ocazia unor privelişti unice cu hoţi de motorină găurindu-i conductele şi hoţi de hoţi găurindu-i buzunarul public. Rămîneţi aproape s-o vedeţi cît de frumoasă e la televizor şi ce urîtă e în unele ziare...

Nu se poate să plecaţi acum, urmează cea mai interesantă experienţă dintre toate, e vremea s-o auziţi vorbind, înjurînd şi cîntînd. Ciuliţi

urechile să nu scăpați trilul Copilului ei Minune revărsat la maximum din boxele mașinilor de lux și repetați cu voce tare lecțiile suptului și băgatului predate în cor pe ale ei stadioane. Auziți-o cum geme cu vocea vecinei de deasupra și cum horcăie dimineața în baia vecinului fumător de alături. Vorbește, sigur că vorbește două, trei, poate chiar cinci limbi străine, dar are și agramați cocoțați în fel de fel de funcții, schingiuind zilnic cuvintele și omorînd conjugările limbii ei oficiale. Ascultați *Balada* compusă de unul dintre fiii ei, Porumbescu, apoi faceți puțină liniște cît să-i auziți demagogii fonfăind pe micile ecrane, pensionarii tîrîndu-se prin farmacii și piețe și copiii geniali cîntînd refrenul *avion cu motor ia-mă și pe mine-n zbor...*

Și gata. Dacă vreți, mai stați, dacă nu, mergeți de unde ați venit, că, oricum, n-ați înțeles nimic din România.

Dilema veche, nr. 29, 30 iulie-5 august 2004

Minciuni şi iluzii

Fericirea noastră, a românilor, înseamnă minciuni şi iluzii. Nu-mi îngăduie vîrsta s-o spun de pe poziţia celui care a trăit destul, dar îmi îngăduie viaţa s-o rostesc cu tăria celui care a trăit destule. De fapt, nici nu-ţi trebuie altceva decît ochi larg deschişi şi cetăţenie română pentru a înţelege adevărul simplu al acestei constatări.

Ce tristeţe cumplită ne-a lovit cînd am început să întrezărim ce s-a întîmplat cu adevărat în iarna lui '89 şi ce stare de beatitudine, de fericire egală cu dumnezeirea, ne încerca în momentele în care ne minţeam (sau ne minţeau?) că participăm la o revoluţie! Şi totuşi, nici astăzi n-are nimeni chef de adevăr, de tristul adevăr al acelor zile, aşa că nu ne rămîne decît să asistăm fericiţi la răspîndirea certificatelor care ne declară martori ai iluziei că am devenit liberi şi să ascultăm – fericiţi, evident! – poveştile despre revolta spontană a maselor împotriva comunismului. (Dacă tot am ajuns să-l pomenim, ar fi nedrept să nu aprindem cîteva cuvinte de sufletul tuturor celor care au crezut şi încă mai cred că fericirea se confundă cu minciunile blestematului sistem. Dumnezeu să-i ierte!)

Cum să nu crezi în puterea minciunii de a te face fericit? Nu mi-am văzut niciodată rudele mai bucuroase decît în ziua în care s-au întors de la Cluj cu sacoşele doldora de bani înmulţiţi de opt ori la Caritas-ul lui Stoica. „Sîntem fericiţi!", au declarat atunci, cu vocea unchiului Costel, zeci de mii de români drogaţi cu iluzia unui sistem magic de produs bani pe bandă rulantă. Dependenţa i-a ţinut mult şi a fost şi molipsitoare, altfel e greu de înţeles numărul mare al celor care, cîţiva ani mai tîrziu, îşi căutau fericirea în alte iluzii, numite SAFI ori FNI.

În 1996, mai mult decît oricînd, am văzut români fericiţi ieşind în stradă şi strigîndu-şi speranţa, agăţaţi de iluzia schimbării decisive. Apoi i-am văzut prăbuşindu-se sub povara tristului adevăr şi a neputinţei. Au venit alţii, continuînd minciuna, trăgînd perdele de fum peste fereastra murdară a realităţii, şi iar am întrezărit români senini, gata să aplaude magia conducătorului iubit, veşnic preocupat de fericirea noastră. Că n-a ţinut e pentru că, din fericire, România mai are şi oameni trişti.

Ne plac minciunile. Le aşteptăm şi le îmbrăţişăm cu voluptate. Vrem să credem – şi asta ne face foarte fericiţi! – în puterea noastră de a schimba lucrurile peste noapte. Ne imaginăm zei şi ne injectăm supradoze de optimism cînd vine vorba despre competiţii, indiferent că e vorba de banale meciuri de fotbal ale echipei naţionale ori de pariuri cu miză enormă, cum

ar fi cel al integrării europene. N-are a face că pierdem, pentru orice eşec găsim întotdeauna o minciună salvatoare în stare să ne adoarmă tristeţea şi să ne transforme pe loc în fericiţii cîştigători ai unui loz necîştigător. Aşa sîntem noi şi nu pentru că ne-ar caracteriza optimismul exagerat, răbdarea, speranţa sau prostia, ci pentru că am fost obişnuiţi ca fericirea noastră să se arate, la răstimpuri, din jobenul magic al întîmplării şi, de foarte multe ori, din minciunile mai-marilor lumii.

Iluzii. Cu ele trăim. Ne închipuim că trăim civilizat dacă avem frigiderul plin şi sîntem fericiţi dacă primim frînturi de iubire din braţele amantelor. În fiecare moment trist al vieţii noastre implorăm apariţia unui mincinos providenţial, în stare să ne readucă pe linia de plutire, şi, dacă el nu vine, sîntem în stare să ne mînţim singuri, aşa cum o facem, de nenumărate ori, cînd vine vorba de căsnicie, bani sau profesie.

Fericirea noastră înseamnă minciuni şi iluzii. Şi cu ele trăim fericiţi pînă la adînci bătrîneţe. După care ne cuprinde o tristeţe sfîşietoare, dar tardivă.

Dilema veche, nr. 30, 6-12 august 2004

Kilocruciada

Unu din trei români ține cură de slăbire. Sau, mă rog, dintre românii pe care-i întîlnesc eu. E o obsesie națională, toată lumea vrea să scape de burtă sau de aripioare și, dacă se poate, asta să se întîmple repede, repede. De fapt, e deja o competiție. Acasă, la serviciu sau la sala de sport, toți călăresc cîntare, schimbă informații despre regimuri-minune sau anunță victorii istorice în lupta împotriva kilogramelor: *Patru în două săptămîni cu rețeta din* Cosmo*! Cinci în șapte zile cu regimul din* Avantaje*! Șase într-o lună datorită lui Montignac, da-i-ar Dumnezeu sănătate!*

Pentru a obține mult rîvnitele exclamații admirative de genul *Vai, ce-ai slăbit, dragă!*, există, în linii mari, trei metode *clasice*: înfometarea (denumită științific regim hipocaloric), metoda hrănirii disociate și... ciorba de varză. Avem grăsuți care înghit toată ziua un biscuit și o măslină, supraponderali pentru care cuvîntul *mîncare* e istorie, fiind înlocuit cu explicații savante despre glucide, proteine, lipide sau fibre, și, în fine, obezi consumatori de cazane cu ciorbă de varză.

Marea provocare începe, cum altfel, înaintea sezonului estival și o dată cu apariția ridichilor

de mai. Din acel moment, se declanşează isteria: friptura şi cartofii prăjiţi trec la index, prăjiturile rămîn o dulce amintire, iar pîinea, ah, pîinea, dacă s-ar putea, ar trebui eliminată şi din dicţionare! Toţi grăsunii urăsc pîinea, însă într-un fel aparte, ca pe o femeie adulteră, nu vor s-o mai vadă, dar o mai iubesc încă şi-ar fi dispuşi, cîndva, s-o ierte...

În numele sfîntului ideal numit *pierdere în greutate*, nu e precupeţit nici un efort. Prin urmare, toată lumea face sport. Pentru unii se cheamă *mers la sală* sau *gym*. Pentru alţii, mai prozaici, *tras de fiare*. Cine n-are timp sau bani recurge la ture nesfîrşite prin parcurile cartierului. Alergarea e botezată *jogging* şi nu poate fi făcută în siguranţă decît în acele oraşe în care a fost rezolvată problema cîinilor maidanezi.

Din coşmarul kilogramelor în plus există inşi care se trezesc foarte bogaţi: sînt cei care scriu şi vînd cărţi cu regimuri-minune, inventează costume din materiale speciale, care te ajută să pierzi în greutate fără să faci nimic, ori vînd ceaiuri şi pilule fermecate, pe care cum le bei sau cum le iei, ai şi dat jos cîteva sute de grame. O întreagă industrie de produse şi servicii-minune în stare să-ţi redea silueta, face hocus-pocus şi gata, eşti alt om! Contra cost, desigur.

Orice cură de slăbire are un mare dezavantaj: cere timp. A slăbi raţional, un kilogram pe săptămînă sau, şi mai grav, în două săptămîni, e de neimaginat. Nimeni n-are chef să aştepte atît. Prin urmare, pentru cei foarte grăbiţi s-au

inventat liposucțiile, adică, iertate-mi fie exprimarea și comparația, un fel de *fast-food*-uri ale curei de slăbire.

Prin toate metodele, românii luptă împotriva kilogramelor ca Ștefan cu turcii. Dușmanul adipos localizat pe șolduri, pe burtică sau în obrăjori e supus unor atacuri repetate, în urma cărora se speră că va fi învins. E o luptă epuizantă, în care singurul aliat rămîne cîntarul de la baie cu care au loc dese consultări dimineața, la prînz și seara. Situația nu se schimbă prea mult de la o zi la alta, însă speranța moare ultima.

Oricît ar părea de bizar, chiar și slăbănogii țin cură de slăbire, semn că regimurile alimentare au depășit de mult granița necesității, devenind un *modus vivendi*. A da jos cîteva kilograme e sinonim cu a avea voință și, dacă la fumat nu reușim să renunțăm, măcar să slăbim. Cine slăbește cîștigă.

Priviți cu atenție lumea aparte a celor care țin cure de slăbire. Dincolo de frămîntările unor stomacuri mai mereu chinuite de foame, veți descoperi în ea și frămîntările metafizice generate de veșnica întrebare fără răspuns: *cum e posibil să te îngrași zece kile într-o lună și să nu poți să scapi de ele nici în trei?!*

Dilema veche, nr. 31, 13-19 august 2004

Bufet suedez

Nu sînt un *globe-trotter*, prin urmare nu mă pot lăuda că am traversat mări şi ţări în cei zece ani trecuţi de la prima ieşire în străinătate (care, fiindcă veni vorba, a durat trei ore şi s-a petrecut în Bulgaria vecină, din al cărei Vidin mi-am luat cele mai iubite încălţări din viaţa mea, celebrii pantofi de sport Trainning!), dar am avut ocazia să petrec zile mai puţine sau mai multe, în vacanţe ori deplasări de serviciu, prin cîteva hoteluri din întreaga lume. Ei bine, vorba cîntecului, oriunde m-am aflat, peste el am dat. L-am găsit la turci, la italieni, la unguri, în Spania, în Egipt, ba, aproape de necrezut, chiar şi în îndepărtata Chină. Să n-o lungesc, e vorba despre felul acela bizar de a lua masa, numit, dracu' ştie de ce!, *bufet suedez*.

Pus faţă în faţă cu adeseori impresionanta desfăşurare de forţe de pe amintitul front al gastronomiei, turistul traversează, în funcţie de durata sejurului, mai multe faze care pot fi grupate, în cele din urmă, în trei mari categorii: provocare, acceptare şi, în fine, respingere. Să le luăm pe rînd.

La prima vedere, bufetul suedez pare un miracol al industriei turismului. Închipuiți-vă ce zbatere sufletească, ce emoție grozavă trebuie să încerce cineva care vede pentru prima oară mesele încărcate cu fel de fel de minuni culinare, după ce, ani întregi, mai ales înainte de '89, a fost obișnuit să împingă tava cu mîncare puțină și proastă la cantinele hotelurilor de pe litoralul românesc. E un șoc cumplit! Atîtea preparate, sosuri, fructe, dulciuri, ceaiuri și recipiente nichelate te pot zăpăci pentru zile întregi. E singura explicație pe care am găsit-o pentru eforturile unora de a înghesui într-o singură farfurie toate tipurile de aperitive, feluri principale și salate. Pentru ei, bufetul suedez pare momentul potrivit unei revanșe în fața amintirii acelor zile în care a merge în vacanță era sinonim cu a merge să faci foame. Nici nu mai contează că e aproape imposibilă ingurgitarea atîtor alimente, important e ca farfuriile să fie pline, să nu cumva să (se) piardă ceva. E o provocare la a pune pe masă cît mai mult, din toate cît mai mult, în ideea că, dacă tot am dat banul, măcar să știu că a meritat! În această primă fază, în farfurii pot fi văzute cele mai ciudate combinații alimentare, de la pește cu sarmale și salam cu tort pînă la roșii cu lapte dulce. Se mănîncă orice și, dacă s-ar putea, tot.

După cîteva zile, cînd furia s-a mai domolit, turistul intră într-o nouă fază, în care bufetul

suedez este asimilat unui frigider imens din care poți să-ți alegi *ceva* de mîncare. E o fază tristă, marea problemă a bufetelor suedeze fiind aceea că, în linii mari, preparatele culinare sînt, de fiecare dată, aceleași. Începe o etapă exploratorie, în care sînt ciugulite, timid, și platourile cu „bizarerii" de genul broccoli, sufleu de conopidă, fructe de mare, sushi, melci sau iaurt cu mentă. Unii rezistă, alții nu – și se întorc rapid la salam, șuncă, brînză, roșii sau sfînta chifteluță. Cantitatea de alimente din farfurie se reduce simțitor, proporțional cu reducerea apetitului. Intervine un soi de blazare, bufetul suedez își pierde strălucirea din primele zile. E momentul cînd *a lua masa* redevine un act social în care mai e timp și pentru a arunca o privire, două spre cei din jur. Apar chicotelile, bîrfele și uimirile despre ce și cît și cum mănîncă ceilalți. Și, tot acum, e momentul în care se rîde cel mai mult pe seama celor veniți cu demi-pensiune și care, la prînz, încearcă să salveze banii pentru masa de seară, înghesuind în sacoșe sau plăsuțe sandvișuri, măsline, triunghiuri de brînză topită sau copane de pui. Papa bun și gratis pentru mai tîrziu.

În general, șapte-zece zile de bufet suedez ar trebui să doboare pe oricine. Și, de cele mai multe ori, așa se și întîmplă. Și ți se face un dor nespus pînă și de chelnerul afumat și tîmpit de la cîrciuma din colțul străzii, jinduiești după un meniu și o notă de plată.

E momentul în care începi să te gîndeşti tot mai des de ce dracu' se cheamă *bufet suedez*.

N-ai nici o şansă să găseşti un răspuns. E însă vremea pentru o dulce răzbunare, aşa că îţi inviţi soţia la restaurant.

Dilema veche, nr. 32, 20-26 august 2004

Anonimii

Nu știu exact de ce și cum se întîmplă acest lucru, n-am găsit niciodată o explicație mulțumitoare, dar mi-e din ce în ce mai clar că avem de-a face cu un fel de șansă pe care ne-o oferim periodic și datorită căreia eu, unul, aș putea declara împăcat că am văzut în viața asta întîmplîndu-se și minuni. E simplu, e vorba de acea stare excepțională în urma căreia se produc schimbări rapide, uluitoare, în locuri în care totul părea înghețat, paralizat, încremenit într-un proiect al resemnării totale. Plastic și românește, starea amintită a fost botezată „explodarea mămăligii" și ne-a mai salvat de cîteva ori chiar și după celebra *deflagrație* din '89.

O asemenea explozie mi-a fost dat să văd zilele trecute la Sfîntu Gheorghe, un sat așezat și uitat de Dumnezeu la vărsarea Dunării în mare. Zona e de o frumusețe incredibilă, dar săracă și tristă, ca o fată mare fără zestre. Și nu e singura. Numai cine n-a bătut Delta Dunării măcar o dată în viață nu știe cum arată satele de pescari din partea locului: case mici, ridicate în grabă, pescari încruntați, bărci goale și cîrciumi pline. Băutura e singura distracție. Dacă te cheamă Ivan

și te-ai născut la Maliuc, Caraorman, Sfîntu Gheorghe ori Mila 23, n-ai cum să ieși din mlaștina locurilor decît dacă pe tătîne-tu îl strigă lumea Patzaichin și el te trimite să tragi, zilnic, la rame cîteva zeci de kilometri pînă la Tulcea, pentru un pachet de țigări.

Mă rog, poate că, în ultimii ani, nu mai e dracu' chiar atît de negru, de bărci au început să atîrne motoare, se construiește destul de mult în zonă, turismul începe să se miște, dar, cu toate astea și cu multe altele care or mai fi răsărit, Delta e în continuare un tărîm de la capătul lumii civilizate. Și așa ar trebui să rămînă, dacă prin lume civilizată înțelegem bărcile cu motor ultimul răcnet care au început să invadeze rezervația, la volanul cărora zace tolănit cîte un neam prost cu berea în mînă, cu gagica în stînga și cu telefonul mobil sudat de ureche. Dar dacă traducem lumea civilizată prin spectacolul lumii moderne în care există și lucruri plăcute spiritului și deloc dăunătoare naturii, precum teatrul, cinematograful ori pictura, atunci problema se pune cu totul altfel și Delta Dunării este, din nefericire, prea departe de acest spectacol. Cinematografia la Maliuc?! Teatru la Crișani ori la Periprava?! Școala de pictură de la Mahmudia?! Să fim serioși...!

Și totuși, mămăliga a explodat și în Delta Dunării, la Sfîntu Gheorghe. În satul acela uitat de Dumnezeu și-a făcut apariția – și ce apariție! – spectacolul lumii moderne. Un festival internațional de film botezat „Anonimul" a dus satul

de pescari pe o altă planetă. Pe mine, care nu sînt cinefil, dar sînt pescar și mă laud că bat canalele Dunării de cîțiva ani, îndrăgostit fiind mai mult de frumusețea locurilor decît de crap sau știucă, asta m-a fascinat: puterea de a transforma un loc pustiu și nenorocit într-o oază de civilizație. Nu reîntîlnirea cu Patapievici, Iureș, Rebengiuc ori cu actrițele tinere și frumoase din scurtmetrajul acela ca un banc bun, intitulat *Apartamentul*, mi-a făcut pielea de găină. Ci faptul că am văzut o babă urîtă din sat privind uluită, dar foarte bucuroasă, ecranul imens al cinematografului în aer liber pe care se derula *Coffee and cigarettes* al lui Jarmusch.

Habar n-am ce se va întîmplă mai departe cu acest festival. Au fost păreri împărțite: ba că n-a văzut România pînă acum o așa desfășurare de forțe, ba că e departe de ceea ce ar trebui să fie un festival internațional de film. Organizatorii au primit felicitările și criticile și, ca de obicei, au promis că la anul va fi mai bine. Cum ziceam, habar n-am dacă va fi așa au ba. Mie mi-a fost de ajuns poziția de spectator al unui lungmetraj despre cum se poate schimba o lume în care rolul principal e interpretat de o babă fericită din Sfîntu Gheorghe.

Dilema veche, nr. 33, 27 august-2 septembrie 2004

Cuprins

Cuvînt însoțitor (Andrei Pleșu) 5

Război în pace 7
Cimitirul de carton 11
Din basmele românilor: societatea civilă 14
Rîsu'-plînsu' 18
Pagube colaterale 22
Teoria conspirației 25
Oda întreținerii 28
Déjà-vu 31
Portret de român 34
Interpretarea viselor 37
Din dragoste 40
La înghesuială 43
Ultima Arcadie 46
Ultima strigare 49
Invitatul de serviciu 52
Terapie cognitivă 56
Un simplu caz de crimă 60
Fuga în Egipt 64
Proști, dar mulți 67
Muritor 70

La o grațiere 73
Cîntec pentru prieteni 77
Aproape de oameni, împreună cu ei 80
Povești muritoare 84
Love story 88
Revolta individului din target 92
Acasă 96
Negociatorul 99
Nouă ani și restul zile 103
Joc și jale 106
Da pentru Europa? 109
Profesorul 112
Repede 116
A, e, i, o, u, învățați să spuneți nu 119
Oameni 123
Raport de țară 126
Șarlatanii 129
Ipocriți în Țara Minunilor 132
Unirea din vorbe 135
Orfanii cu părinți în viață 139
În dar 142
Zece 145
In memoriam 148
Pacepa reloaded 151
Să fie 154
România lor 157
Criză și timp 160

Mentalitate 163
Profesioniştii 166
Eu cu cine votez? 169
Parastasul unei şanse 173
Ce ne faceţi, fetelor? 176
Împăcare 179
Evadarea 182
Crezul 185
Mîndru şi român 188
Fericitul 191
Mici 194
Pe glob, de-a dura (I) 198
Pe glob, de-a dura (II) 201
Lumi paralele 204
Dans de Bragadiru 207
Judecata de apoi 210
Ce-am înţeles din campania electorală 213
Mai tîrziu 216
Raport incomplet, dar adevărat, despre cine şi ce mă enervează 219
Analiştii neamului 222
România în direct 225
Strigare 228
Minciuni şi iluzii 231
Kilocruciada 234
Bufet suedez 237
Anonimii 241

www.polirom.ro

Redactor: Victor Jalbă
Coperta: Angela Rotaru-Serbenco

Bun de tipar: august 2004. Apărut: 2004
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33 • O.P. 37;
P.O. Box 1-728, 030174; Tel. : (021) 313.89.78;
E-mail: polirom@dnt.ro

Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.
700180, Iaşi, Calea Chişinăului nr. 32
Tel.: (0232) 230323; Fax: (0232) 230485

Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vînzare şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont nr. 2511.1-171.1/ROL

EGO
PUBLICISTICĂ

Remarcat prin deja celebrele sale emisiuni „România în direct" la Europa FM şi „100%" pe Realitatea TV, Robert Turcescu este şi un excelent publicist. Articolele sale, apărute în *Dilema* şi *Dilema veche* şi cuprinse acum în volum, ies în evidenţă prin observaţia fină şi analiza pertinentă a societăţii, prin atragerea cititorului către spectacolul lumii, către „bîlciul deşertăciunilor" narat de autor. Pendulînd între politic şi social, uneori cu ironie amară, alteori cu observaţii tăioase, textele lui Robert Turcescu pot fi considerate nişte poveşti cotidiene, pe care de cele mai multe ori le trăim fără să ne dăm seama că le sîntem personaje – stranii şi pitoreşti cîteodată, triste de cele mai multe ori.

„Moderatorul contemporan e ori prea volubil, ori prea «amuzant», ori prea agresiv, ori prea familiar, ori insolent, ori plat. De multe ori vine nepregătit în faţa publicului şi a celui invitat, divaghează, se pune în valoare, caută scandalul sau alunecă în derizoriu. Robert Turcescu nu aparţine acestui peisaj. E serios şi eficace, preocupat de subiect, nu de imaginea proprie, documentat, spectaculos fără circ şi palpitant fără histrionism. Vorbeşte limpede, întreabă ţintit, reacţionează prompt. Reuşeşte să aibă convingeri, fără să cadă în partizanat. O dată cu el, pe scena mediilor româneşti a apărut, cred, un profesionist pursînge."

Andrei Pleşu

EDITURA POLIROM
ISBN 973-681-698-2
9789736816987
www.polirom.ro

Pe coperta: foto Tudor Hulubei